

SARUM CUSTOMARY ONLINE

2: THE OLD CUSTOMARY

LATER VERSION

FROM BRITISH LIBRARY, HARLEY MS 1001

[OCR]

LATIN TEXT ONLY

INTERIM EDITION MAY 2013

PROJECT DIRECTOR & GENERAL EDITOR

SOURCE TRANSCRIPTION & EDITING

TRANSLATION & REVIEW OF LATIN TEXTS

JOHN HARPER

CHRISTOPHER HODKINSON &
MATTHEW CHEUNG SALISBURY

HENRY HOWARD

SARUM CUSTOMARY ONLINE

is an element of a larger research project,

The Experience of Worship in late Medieval Cathedral & Parish Church,

based at Bangor University

within the research programme, *Religion and Society,*

funded jointly by the Arts & Humanities Research Council and

the Economic & Social Research Council.

THE
EXPERIENCE
OF WORSHIP
IN LATE MEDIEVAL
CATHEDRAL AND
PARISH CHURCH

Arts & Humanities
Research Council

The Old Customary of Salisbury Cathedral (later version)

[OCR]

from British Library, Harley MS 1001
(formerly owned by St Giles' Church, Risby)

Latin text only

This reading of the Old Customary of Salisbury Cathedral is based on the manuscript source in the British Library, Harley MS 1001, copied in the early-fourteenth century. An inscription in the manuscript establishes that it was owned by (though not necessarily copied for) St Giles' Church, Risby, Suffolk. However, internal evidence shows that at least part of its exemplar was examined by the Succentor of Salisbury Cathedral in 1279.

Its contents refer principally to the layout of the first cathedral at Old Sarum; but the text may represent a version drawn up in the interim period after the cathedral community had left the first cathedral but before the new cathedral was complete.

Sarum Customary Online: The Old Customary [OCR]

www.sarumcustomary.org.uk

Project director and general editor: John Harper
Transcription and edition of Latin text: Christopher Hodkinson
English translation: Henry Howard

Text and translation are copyright © Bangor University, 2013

Comments and suggestions should be sent to experienceofworship@bangor.ac.uk
or by post to Sarum Customary Online, School of Music, Bangor University,
Bangor LL57 2DG, UK

Latin text: editorial conventions

Numbering of sections and sub-sections is editorial. The sub-sectional divisions are those adopted by Frere in *The Use of Sarum I*.

Textual formatting is editorial. However, in the Latin only version, blank lines indicate divisions in the text with scribal authority, usually expressed through the use of a large initial letter. *Italic* text has been used to indicate quotation of liturgical texts. **Rubrics** are presented in red.

The grammar of the source has been retained insofar as possible; all abbreviations and contractions have been expanded without comment (some words, such as *octava*, are almost invariably abbreviated with no indication of their ending). Abbreviated numerals are only expanded in the case of common formulæ such as ‘*ad primas vesperas*’.

Spelling follows the source insofar as possible, but with some standardisation especially of contractions and unclear c/t distinctions. U and V are normalised as vowels and consonants respectively.

Punctuation follows medieval practice insofar as possible. The *punctus* has been removed where it was judged to indicate abbreviation but not sentence structure. The *punctus elevatus* is transcribed as a colon. Some standardisation and editorial judgement were necessary in the use of capital letters, especially regarding Proper nouns and liturgical terminology, and in the case of certain abbreviations. In this source, lower-case forms with red colouring often serve as capitals. Such exceptional situations aside, the presence or absence of a capital letter following a *punctum* is an important guide to the scribe’s conception of sentence-structure in the manuscript.

Editorial insertions and emendations are contained within round brackets. Editorial suggestions are offered with a question mark where there is significant doubt in regard to the faultiness of the source or uncertainty in relation to the proposed reading.

[Deletions and erasures] are enclosed in square brackets. <Damaged> or <(lost)> text is enclosed in angle brackets. Editorial readings are proposed insofar as possible; otherwise the approximate number of missing or illegible letters is indicated by dots; an ellipsis is used to indicate a large number of missing letters. \Insertions/ are thus indicated. Footnotes record the date of textual modifications where estimates were judged possible.

= indicates musical notation in the source.

Contents

- 1 De personis in ecclesia sarum constitutis
- 2 De officio singularum personarum sarum ecclesie
- 3 De officio cantoris
- 4 De officio cancellarii
- 5 De officio thesaurarii
- 6 De officiis archidiaconorum
- 7 De officio subdecani
- 8 De officio succentoris
- 9 De dignitate personarum et canonicorum ecclesie sarum
- 10 De residencia personarum et canonicorum et aliis consuetudinibus ecclesie sarum
- 11 De pena delinquentium
- 12 De stallis personarum in choro ecclesie Sarum
- 13 De ingressu et egressu clericorum
- 14 Quando chorum intrare licet ad singulas horas
- 15 De transitu clericorum ab una parte chori in oppositam
- 16 De stacione in choro facienda in singulis horis
- 17 De conversione chori ad altare facienda
- 18 De prostracione in choro facienda
- 19 De habitu chori per totum annum
- 20 Quando chorus regitur
- 21 Que sunt festa duplicia et que simplicia
- 22 De alternacione chori
- 23 De officio rectorum chori ecclesie sarum
- 24 Quod quilibet clericus sub capa utatur superpelliceo
- 25 De tabule dispositione dominicalis
- 26 De tabula in dominica palmarum
- 27 De modo exequendi officium in primis vesperis prime dominice adventus domini
- 28 De chori thurificacione
- 29 De modo exequendi officium completorii
- 30 De modo exequendi matutinis prime dominice adventus
- 31 Episcopus statim dicat confiteor in choro
- 32 De ordinacione clericorum in capitulo
- 33 De modo benedicendi salem et aquam dominica prima adventus et aliis dominicis per annum
- 34 De aspersione aque benedictae
- 35 De modo exequendi officium terciæ hore prime dominice adventus domini
- 36 Adaptacio servicii dominice prime adventus et aliarum dominicarum per annum
- 37 De ordine processionis dominica prima in adventu
- 38 Adaptacio processionis huius dominice et in ceteris dominicis cum earum excepcionibus
- 39 De modo exequendi officium dominica prima in adventu ad missam et de officiis singulorum ministrorum
- 40 Adaptacio servicii dominice prime adventus et aliarum dominicarum, cum suis excepcionibus
- 41 De tabula feriali

- 42 Adaptacio ad tabulam ferialem de collacione
- 43 De modo exequendi officium matutinum secunde ferie adventus domini
- 44 Adaptacio eiusdem ferie et in aliis feriis per annum
- 45 De modo exequendi officium misse in secunda feria adventus domini
- 46 Adaptacio huius ferie de officio misse et in aliis feriis per annum
- 47 De tabula domini nostri iesu christi
- 48 De tabula communi
- 49 Adaptacio tabule natalis domini et aliorum festorum duplicium
- 50 De tabula in die omnium sanctorum
- 51 Modus servicii in die natalis domini
- 52 De chori thurificatione et altarium ecclesie ad primas vespervas diei natalis domini, et aliis festis duplicibus, quibus ad primas vespervas antiphona super magnificat tota cantetur antequam psalmus intonetur
- 53 Adaptacio eiusdem festi et in aliis festis duplicibus novem leccionum
- 54 De minoribus festis duplicibus
- 55 De modo exequendi officium prime misse in die natalis domini
- 56 De modo exequendi officium secunde misse eadem die
- 57 Modus processionis in die natalis domini ante magnam missam
- 58 Adaptacio eiusdem processionis et in aliis festis duplicibus novem leccionum
- 59 De modo exequendi officium tercię misse in die natalis domini
- 60 Adaptacio servicii huius diei natalis domine et in aliis festis duplicibus per annum
- 61 De tabula festorum simplicium novem leccionum
- 62 De modo exequendi officium matutarum in simplicibus festis novem leccionum
- 63 De modo processionis in capite ieiunii ad ianuas ecclesie
- 64 Quando cooperiende sunt ymagine per ecclesiam in quadragesima
- 65 De processione in feriis per quadragesimam
- 66 De tabula trium nocium ante pascha
- 67 De accensione candelarum in dei cene ad matutinas
- 68 De processione in cena domini
- 69 De ornamento ecclesie et altarium in vigilia pasche
- 70 Eodem die processio ad fontes
- 71 De processione ante matutinas in die pasche
- 72 De tabula commune diei pasche
- 73 Adaptacio eiusdem tabule
- 74 De modo exequendi officium matutarum diei pasche
- 75 Ordinacio processionis in diei pasche ante missam
- 76 De modo exequendi officium vespervarum in eadem die pasche
- 77 De processione diei pasche ad fontes ad vespervas
- 78 De modo exequendi officium matutarum in secunda feria ebdomade pasche
- 79 De modo exequendi officium servicii in terciã et quarta feria ebdomade pasche
- 80 De modo exequendi seruicium alicuius sancti infra ebdomadã pasche
- 81 De communione et oblacione laicorum in die pasche
- 82 De tabula octabarum pasche
- 83 De modo exequendi officium vespervarum in primis vesperis octavarum pasche
- 84 De processione eadem die ad crucem
- 85 De modo exequendi officium matutarum dominica in albis
- 86 Adaptacio aliorum festorum duplicium paschalis temporis

- 87 De modo exequendi officium vesperarum et matutinarum quinta sexta feria et sabbato ebdomade pasche et pentecostes
- 88 De tabula dominicali a pascha usque ad pentecosten
- 89 De modo exequendi officium misse in dominicis diebus paschalis temporis usque ad ascensionem domini
- 90 De modo exequendi officium misse in festis simplicibus quando chorus regitur paschalis temporis
- 91 De tabula feriali post octavas pasche
- 92 De modo exequendi officium vesperarum et matutinarum et misse in festis trium leccionum sine regimine chori paschalis temporis
- 93 De processione in letania maiore
- 94 De tabule dispositione in invencione sancte crucis
- 95 De processione in secunda feria rogacionum
- 96 De processione in tertia feria rogacionum
- 97 De processione in vigilia ascensionis
- 98 De modo exequendi officium servicii ad vespervas et ad matutinas in die ascensionis
- 99 De processione in die ascensionis domini
- 100 De processione in vigilia pentecostes ad fontes
- 101 De modo exequendi officium servicii ad vespervas et ad matutinas in die pentecostes
- 102 De processione eodem die ante missam circa ecclesiam
- 103 De tabula singularum feriarum ebdomade pentechostes
- 104 De processione sabbatis ad vespervas per estatem
- 105 De tabula festorum, in quibus invitatorium a tribus canitur
- 106 Quando invitatorium a tribus canitur
- 107 De modo exequendi officium servicii ad vespervas et ad matutinas quando invitatorium a tribus canitur
- 108 Adaptacio huius diei at in aliis festis quando invitatorium est triplex
- 109 De tabula in die marci et aliorum festorum paschalis temporis
- 110 De tabula infra octavas, et in dominis diebus infra octavas, et in ipsis octavis qui scribantur in tabula pro palatio
- 111 De modo exequendi officium servicii ad primas vespervas et ad matutinas in festis trium leccionum sine regimine chori et in quibusdam locis in commemoracionibus beate marie virginis
- 112 De festis trium leccionum sine regimine chori in quibus invitatorium a duobus cantetur per annum
- 113 De modo exequendi officium misse in festis trium leccionum sine regimine chori
- 114 De modo conficiendi crisma in cena domini
- 115 De modo et causa veneracionis et processionis
- 116 De processione ad hominem mortuum suscipiendum
- 117 De modo exequendi officium in exequiis mortuorum
- 118 De modo exequendi officium misse in ecclesia sarum pro corpore presenti vel in trigintalibus uel in anniversariis
- 119 De ordine antiphonarum qui dicuntur ad memorias sanctorum a secundis uesteris diei natalis usque ad vigiliam epiphanie
- 120 De versiculis dicendis ad predictas memorias tam ad vespervas quam ad matutinas

- 121 De versiculis dicendis per estatem ad vespervas et ad matutinas a Deus omnium usque ad adventum domini ad memorias de cruce et de sancta Maria et de omnibus sanctis in festis trium leccionum et in octavis sine regimine chori et in profestis diebus
- 122 [Modus et ordo benediccionum]
- 123 De modo dicendi Deus in adiutorium

0.1 **Hic¹ incipit liber et ordo de personis et de dignitatibus consuetudinibus et officiis singularum personarum in ecclesia Sarum.**

Personas² et earum officia. Dignitates et consuetudines quibus ecclesia Sarum ordinatur et regitur iuxta institutionem felicis memorie Osmundi eiusdem ecclesie fundatoris episcopique presens tractatus explanat.

1.1 **De personis in ecclesia Sarum constitutis.**

Quatuor³ itaque sunt persone principales in ecclesia Sarum constitute. videlicet Decanus. Cantor. Cancellarius. Thesaurarius.⁴

Et⁵ quatuor archidiaconi. videlicet archidiaconi Dorcestrie et Berch(es)irie. et duo Wilcestrie. preterea Subdecanus et Succentor.

2.1 **De officiis singularum personarum Sarum ecclesie.**

Decani officium est cum omnibus canonicis et vicariis in anime regimine et morum correptione premineat causas ad capitulum spectantes audire et iudicio capituli terminare. Excessus clericorum corrigere. et delinquentium personas iuxta delicti quantitatem et personarum qualitatem digna animadversione punire. Preterea canonici ab episcopo institutionem: a decano vero possessionem de prebendis accipiunt.

2.2 Decani⁶ est etiam canonicis institutis communam ecclesie sue (*recte* suo) iure conferre. et eis stallum in choro: et locum in capitulo assignare. vicarias vacantes ad presentationes canonicorum presencium vel iusta vel probabili causa vel de licencia decani et capituli ob quamcumque causam absencium de clericis ydoneis ordinare. Vere si ultra mare absente canonico quacumque de causa vicaria aliqua vacaverit: decanus eam sua auctoritate citra assensum illius canonici cui voluerit clerico ydoneo potest conferre.

Preterea⁷ nullus clericorum de superiore gradu. vel de .ij^a. forma in choro admittitur nisi auctoritate decani.

2.3 Preterea⁸ omni duplici festo absente episcopo et in prima dominica adventus domini. et in capite ieiunii. et in dominica palmarum et in tribus diebus ante pascha. et in vigilia pentecostes. et in anniversariis episcoporum et decanorum Sarum ecclesie divinum exequi tenetur officium. et celebrare.

3.1 **De officio cantoris.**

Cantoris officium est: chorum in cantuum elevacione et depressione regere. Cantores et ministros altaris in tabula ordinare.

¶ Ad illum etiam pertinet puerorum instructio et disciplina. et eorundem in choro admissio. et ordinacio.

¹ This word has a coloured initial.

² This word has a very large decorated intial.

³ This word, and the first words of each following section (except as otherwise noted) has a large decorated intial.

⁴ These four words are each written with a coloured initial.

⁵ This word has a coloured initial.

⁶ This word has a coloured initial.

⁷ This word has a coloured initial.

⁸ This word has a coloured initial.

3.2 ¶ Preterea in maioribus festis duplicibus tenetur interesse regimini chori tantum ad missam cum ceteris rectoribus chori.

Preterea⁹ in omni duplici festo rectoribus (*recte* rectores) chori de cantibus iniungendis et incipiendis instruere tenetur.

Preterea¹⁰ omnes cantus ab episcopo incipiendos ipsi episcopo in propria persona tenetur iniungere.

4.1 De officio Cancellarii.

Cancellarii officium est: scolis regendis et libris corrigendis curam impendere. Lecciones a(u)scultare et terminare. Sigillum ecclesie custodire. Litteras et cartas componere. et litteras in capitulo legendas legere. Rectores (*recte* Lectores) in tabula notare. Omnes etiam lecciones ad missam que in tabula non scribantur tenetur iniungere.

5.1 De officio thesaurarii.

Thesaurarii officium est: ornamenta et thesauros ecclesie observare. Luminaria ecclesie administrare. videlicet dominica prima in adventu domini .iiij^{or}. cereos ad utrasque vespas et ad matutinas et ad missam. Duos scilicet in superaltari. et alios duos in gradu coram altari. Et ita observetur in dominica palmarum. In aliis autem dominicis omnibus per annum et quodcumque regitur chorus. et Invitatorium a duobus dicitur: tantum duos debet cereos ad minus (*recte* administrare?; alternatively, a weight may be lacking) ad utrasque vespas et ad matutinas et ad missam. In dominicis tamen diebus ad missam .iiij^{or}. cereos. In die natalis domini ad utrasque vespas et ad missam .viij. debet cereos administrare. unumquemque cereum unius libre ad minus. circa altare. et duos cereos coram ymagine beate virginis Marie. ad matutinas totidem. Et preterea .vj. alios in eminencia coram reliquiis. et crucifixo et ymaginibus ibi constitutis. Et in corona ante altare .vj. unumquemque dimidie libre ad minus. et .vj. super murum post pulpitem leccionum.

¶ Similiter servetur in omnibus festis duplicibus: que habent processionem. videlicet(:

- die Natalis domini.
- die epiphanie.
- Purificacio beate Marie virginis.
- Die pasche.
- Dominica in albis.
- Die ascensionis domini.
- Die pentecostes.
- Festo sancte trinitatis.
- Assumpcione
 - et Nativitate beate virginis Marie.
- Festo reliquiarum
 - et omnium sanctorum.
- Dedicacio ecclesie.
- Et festo cuiuslibet ecclesie vel capelle.
- Et in festo sancti Stephani

⁹ This word has a coloured initial.

¹⁰ This word has a coloured initial.

et sancti Johannis.
 et sanctorum Innocencium.
 et sancti Thome martyris in natali tempore.

Die circumcisionis.
 Nativitate sancti Johannis baptiste.
 Passione apostolorum Petri et Pauli.
 Translacione sancti thome martyris.
 Festo sancti Michaelis.

Inventione sancte crucis: quandocumque festa eorum in dominica evenerint: processionem habent.

Thesaurarii¹¹ item officium est a pentecoste usque ad nativitatem beate Marie et in ipso festo nativitatis .vij. cereos candelabro eneo administrare. In aliis vero duplicibus festis minoribus .iiij^{or}. circa altare. et duos coram ymagine beate Marie. ad utrasque vespervas et ad missam. Preterea ad matutinas tres in corona. et .iiij. post pulpitem. Quandocumque dicitur Invitorium a tribus. et .v^a. et .vj^a. feria. et sabbato ebdomade pasche. et pentecostes: idem exigitur officium in luminaribus quod in prima dominica adventus. In cena domini sicut in dominicis diebus ad missam. In die parasceves ad missam duos cereos debet ponere. et in omni feria (*recte* festo) .iiij. leccionum quando Invitorium est duplex. Omni feria per annum: unum tantum ad matutinas scilicet ad gradum chori. Ad missam vero: duos. In vigilia pasche et pentecostes: tot ad missam quot in maioribus festis duplicibus. Preterea in die parasceves post repositum corpus domini in sepulchro: duo cerei dimidie libre ad minus in thesauraria tota die ante sepulchrum ardebunt. In nocte sequente et exinde usque ad processionem que fit in die pasche ante matutinas. unus illorum tantum magnum etiam cereum paschalem. Preterea unum mortarium tenetur thesaurarius administrare singulis noctibus per annum coram altari sancti Martini. Et alium ante ianuas ostii chori occidentalis dum matutarum completur officium.

5.2 Sacristis quoque suis expensas tenetur thesaurarius exhibere. Campanas congrue suspensas in statu congruo conservare. et earum usibus necessaria providere.

Ornamenta ecclesie suis expensis reficere. Panem. vinum(.) aquam et candelas singulis altaribus ecclesie excepto parochiali administrare. Incensum(.) carbones(.) stramen(.) Juncum et nattas per totum annum comparare. videlicet in ascensione domini et pentecoste. In nativitate sancti Johannis baptiste. In assumptione et Nativitate beate Marie virginis(:) Juncum. In festo omnium sanctorum et in natale domini. et in purificatione beate virginis. et in pascha(:) stramen. In festo omnium sanctorum: nattas.

6.1 De officiis archidiaconorum.

Archidiaconi officiales sunt domini episcopi quorum officium in exterioribus administracionibus consistit.

7.1 De officio subdecani.

Subdecani officium est: si decanus defuerit ecclesie vices eius supplere. Curam archidiaconatus in urbe et suburbe gerere.

¹¹ This word has a coloured initial.

8.1 De officio succentoris.

Succentoris officium est: vices cantoris absentis sup(p)lere scolam cantus per officialem suum regere.

9.1 De dignitate personarum et canonicorum in ecclesia Sarum.

Dignitas decani est: ut nullus canonicorum vel aliorum clericorum ecclesie preter eius licenciam se minuat vel a civitate recedat. per unam noctem foris moram ex certa sciencia facturus.

Preterea¹² decano chorum vel capitulum intranti vel transitum ibi facienti omnes clerici tenentur assurgere. et chorum ex parte occidentali intrantes et exeuntes eidem inclinare.

9.2 Dignitas item decani est et omnium canonicorum ut episcopo in nullo respondeant nisi in capitulo et iudicio (dittography at line break; *recte* iudicio) tantum capituli pareant. Habent etiam curiam suam in omnibus prebendis suis. et dignitatem archidiaconi ubicumque prebende assignate fuerint in dyocesi episcopatus Sarum. sive in ecclesiis sive in decimis aut in terris. Ita quidem ut exigencia nulla omnino in domo (*recte* dono) vel in asisa vel aliqua consuetudine ab episcopo vel aliquo alio fiat in prebendis eorum. Sed omnes libertates et dignitates plenarie ac pacifice habent: quas predictus Osmundus episcopus ecclesie Sarum in eisdem prebendis habuit. cum eas (in) suo haberet dominio.

9.3 Preterea quicumque canonicus prebendam aliquam optinet. unciam auri decano. et canonicis .xl. solidos vel unius diei procuracionem caritatis gracia solveere tenetur. Si quis autem canonicorum sive ad dedicacionem ecclesiarum sive alias cum episcopo eiusdem ecclesie fuerit: partem oblacionis sicut capellanus habebit. Ad hoc etiam duas partes canonici defuncti in usum concessit episcopus Osmundus ceterorum canonicorum et terciam partem in usum pauperum per unius anni spacium. Sepulturam insuper totam cum oblacionibus que episcopo missam celebranti in ecclesia Sarum offeruntur: preter auri medietatem. Si dominus episcopus ecclesias vel capellas prebendarum dedicaverit: nihil ibi percipiunt capellani episcopi nec alii nisi solus canonicus cuius fuerit prebenda.

9.4 Preterea si decanus sive quicumque canonicus per aliquam prebendarum transitum fecerit: de iure et dignitate sua debet ei hospicium a canonico cuius fuerit prebenda per unam noctem honorifice exhiberi sive fuerit canonicus presens sive non. Et si culpa ipsius canonici vel servientis sui in hospitem sicut decet non fuerit admissus: illius noctis expense canonico super hoc conquerenti de prebenda ipsa iudicio capituli in integrum restituentur. per aliquam (*recte* aliam) quoque noctem sive alias si racionabilis causa exigerit: in fratrem et canonicum hospitalitatis gratiam tenebitur exercere. Et si necessitas evidens appareat: equos eidem canonico usque Sarum administrabit.

10.1 De residencia personarum et canonicorum et aliis consuetudinibus ecclesie Sarum.

Decanus. Cantor. Cancellarius et Thesaurarius residentes sint in ecclesia Sarum assidue remota omni excusacionis specie. Archidiaconi cum tali moderacione officium archidiaconatus implent: ut duo semper ex eis residenciam faciant in ecclesia Sarum nisi necessaria et evidens causa possit eos excusare.

¹² This word has a coloured initial.

10.2 Canonicos vero nichil potest excusare quin et ipsi residentes sint in ecclesia Sarum. nisi causa scholarum et servici*um*¹³ domini regis qui unum habere potest in capella sua et archiepiscopus unum. et episcopus tres. Verumptamen si necesse habuerit canonicus pro communi utilitate ecclesie et prebende sue et hoc fuerit in manifesto: poterit per anni terciam partem abesse. Quando vero aliquis constituitur canonicus. debet coram fratribus iurare presente evangelio se dignitates et consuetudines Sarum ecclesie inviolabiliter observaturum.

10.3 Defuncto autem canonico: omnes exitus et obventiones prebende sue tocius termini infra quem decedit: ei debentur. Redditus (*recte* Reditus) quoque termini proximi sequentis et obventiones prime diei illius termini. *Sunt* (correction seemingly in different hand, but made soon after the original copying) autem quatuor termini. scilicet. Festum sancti Michaelis. Natalis domini. Pascha. et Nativitas sancti Johannis baptiste. Preterea elapso termino infra quem decedit: terciam partem tocius prebende per annum sequentem percipit. Ex illa tamen tertia parte vicario prebende tocius anni sequentis debentur stipendia. Residuum vero in usum pauperum vel alias pro dispositione defuncti erogatur. Preterea canonico defuncto statutum est .xxx. dierum in conventu obsequium fieri. et trigintale separatim unumquemque celebrare presbiterorum. Reliquos vero cuiuscumque ordinis sint: separatim psalteria cantare .xxⁱ. et ab unoquoque in ebdomada sua privatim anniversarium ce-celebrari (dittography at line break; *recte* celebrari).

11.1 De pena delinquentium.

Seniores obsecrandi sunt ut fratres. vere (*recte* verum?) tamen si cotidiano sacrificio vel horis canonicis si non rationabili causa defuerint sepius et a decano correpti hoc enim (*recte* non) emendaverint: debent in capitulo coram decano et fratribus prostrati veniam recipere. Si vero de inobediencia et rebellionem vel alio notorio deprehensi fuerint: debent de stallis degradari. et ad ostium chori post decanum vel in choro ultimi puerorum. secundum quantitatem delicti penitentiam agere. Quod si hanc disciplinam neglexerint et incorrigibiles apparuerint: severiori subiaceant ulcioni.

12.1 De stallis personarum in choro ecclesie Sarum.

Quatuor principalium personarum stalla chori ecclesie Sarum sunt terminalia. In introitu chori ex parte occidentali a dextris: est stallum decani. A sinistris: Cantoris. A parte orientali in dextra parte chori: est stallum Cancellarii. Ex opposito: Thesaurarii. Proximus decano: stat in choro archidiaconus Dorcestrie. Deinde subdecanus. proximus cancellario(:) Archidiaconus Wildesyrie. In medio autem stant canonici dignitatibus proximiores. Deinde vicarii presbiteri et pueri. Diaconi (*recte* pauci diaconi) ad modum qui etate et moribus exigentibus in superiore gradu tollerantur ex dispensacione. Cantori proximus stat in choro Archidiaconus Berkesyr(i)e. Deinde Succentor. proximus Thesaurario: Archidiaconus Wiltesyrie. Deinde ceteri canonici et clerici modo predicto ordinantur.

12.2 In .ij^a. forma priores habeantur minores canonici. deinde diaconi. postea ceteri clerici. In prima forma priores habeantur canonici pueri. deinde ceteri pueri secundum etatis exigenciam.

13.1 De ingressu et egressu clericorum.

Chorum intrantes clerici ita ordinate se habeant ut si ex parte orientali intraverint: ad gradum chori se ad altare inclinent. postea ad episcopum si presens fuerit. Si vero ex

¹³ This alteration was made entirely by erasure; it cannot be dated with certainty.

parte occidentali ingressi fuerint: primo ad altare se inclinent. deinde ad decanum. Eodem moderamine chorum exeant.

14.1 Quando chorum intrare licet ad singulas horas.

Chorum intrare possunt clerici ad matutinas. et ad omnes horas que in inceptione ymnos officii habent donec ymnus terminetur. Ad vespervas vero usque ad tertium vel quartum versum primi psalmi. et ad completorium similiter illi scilicet qui vespervis intersunt precedentibus. alias autem ad completorium et ad vigiliis mortuorum intrare nullo modo possunt. In quadragesima tamen ad completorium intrare possunt quomodo ad vespervas. In alio tempore ad (*recte* ad vespervas in alio tempore. ad) vigiliis mortuorum. et collacionem quolibet tempore.

14.2 Ad missam vero ingredi licet usque ad primam collectam. Ad alias vero horas que sine intervallo missam habent nulli intrare licet nisi hiis qui misse interfuerint. In quadragesima tamen in ferialibus diebus quando de feria agitur. Ad (*recte* agitur ad) vespervas intrare possunt hii qui horis diei interfuerint licet non misse interfuerint et in festis .ix. leccionum quamvis omnino nulle (*recte* nulli) hore diei prius interfuerint. Quilibet autem processioni tocus anni interesse possunt licet nulli hore diei precedentis interfuerint.

15.1 De transitu clericorum ab una parte chori in oppositam.

Preterea si quis clericus ab una parte chori in oppositam transierit in eundo et redeundo ad altare se inclinet. Intranses quoque clerici in locis suis ita ordinate se recipiant: ne foras (*recte* formas) inordinate transileant. Item etiam exeuntes observent. Clerici autem omnes in choro se ita ordinate gerant: ut nullus cum alio de rebus secularibus colloquium inter se habeant. sed habeant corda sua atque vota ad laudes dei perfecta servicium dei dicendo perfecte atque auscultando. Unde beatus Beda testatur dicens. In choro vel in ecclesia nullum fiat murmur a clericis neque a laicis nulla habeantur colloquia. nisi necessaria ad laudem dei pertinencia.

16.1 De stacione in choro facienda in singulis horis.

Preterea superioris gradus clerici ad omnes vespervas principales per annum stare tenentur in choro continue nisi dum versus responsorii dicitur quando responsorium habeatur. Secunde vero forme clerici eodem modo se habeant ut videlicet semper stent nisi dum versus responsorii cantetur. quod dicitur ad gradum chori. Pueri vero sine excepcione ad vespervas stare tenentur continue nisi in ebdomada pasche. tunc enim ad vespervas sedere debent dum versus gradalis et versus de *Alleluya* cantetur. Ad completorium vero omnes indifferenter clerici per totam illam horam stare tenentur nisi quando preces fiant cum prostracionibus. Ad matutinas similiter per totum tempus nisi dum lecciones legantur. et responsoria cum suis versibus cantentur.

16.2 Ex dispensacione tamen clerici de superiore gradu et de .ij^a. forma ex utraque parte chori alternis vicibus in psalmodiis sedere possunt quandocumque ad matutinas Nocturnum dicitur. Et preterea in omnibus festis .iij. leccionum que sunt cum .ix. psalmis. et .ix. antiphonis. ita tamen quod quando aliquis ad unum psalmum sedeat: non psallet. sed ei proximus interim stando psallet.

16.3 Ad primam vero et ad ceteras horas omnes uniformiter stare tenentur. similiter ad missam per totum tempus nisi ad primam dum martilogium legatur. et ad missam dum lecciones aut epistola legantur. et gradale. et *Alleluya*. et tractus cum suis versibus cantentur. In duplicibus vero festis omnes stare debent dum a choro *Alleluya* cantetur. pueri vero semper stantes sint ad missam choro canente. Rectores vero chori cum duo tantum habentur: seq(u)untur per omnia regulam clericorum de .ij^a. forma ad vespervas

et ad matutinas et ad missam nisi quod semper dum *Alleluya* canit chorus: stare tenentur. et in inceptiōibus cantuum ad missam ad altare se convertant. In duplici vero festo omnes rectores gestum chori per omnia imitantur.

17.1 De conversione chori ad altare faciēda.

Conversi autem ad altare stare tenentur clerici ad vesp̄as ex quo dicitur *Deus in adiutorium*. quousque incipiatur prima antiphona super psalmos.

17.2 simili quoque modo se gerant in inceptiōe cuiuslibet hore et quocienscumque dicitur *Gloria patri*. In responsoriis vero cantandis generaliter observetur quod semper is vel hii qui responsum cantent ab inceptiōe ipsius responsorii quousque versus cum *Gloria patri* si *Gloria* habeatur: cantetur. Chorus quoque in ipsa inceptiōe ad altare se convertat quousque chorus ipse cantet. Similiter observetur in omnibus capitulis et collectis dicendis et in fine omnium ymnorum et in omnibus versiculis. et post psalmum *Magnificat*. et *Benedictus*. et *Nunc dimittis*: ex quo dicitur *Gloria patri* quousque totum servitium expleatur.

17.3 Similiter quoque observetur post ultimum versum ultimi Psalmi cuiuslibet hore quod scilicet conversus chorus sit ad altare quousque responsum incipietur si responsum habeatur. vel dicatur capitulum.

17.4 Similiter fit in laudibus. Ad altare ad matutinas stet chorus conversus in inicio: quousque ultimo reincipiatur Invitatorium et in singulis Nocturnis post ultimum versum psalmi quousque inchoentur lectiones. Ad pronunciaciōem autem cuiuslibet evangelii: ad ipsum lectorem se convertat chorus dum verba evangelii dicuntur. In inceptiōe eciam *Te deum laudamus*. Similiter donec chorus cantet. et cum ultimus versus de *Te deum* cantetur. Quando vero *Te deum* non dicitur sed .ix. responsum repetitur: tunc ad altare chorus se convertat quousque incipiatur antiphona super Psalmos in laudibus ut supradictum est. In ceteris autem horis per totam horam predicto modo se habeat chorus post ultimum versum ultimi psalmi.

17.5 Ad missam predictus gestus attenditur dum *Gloria in excelsis* inchoetur. quousque chorus cantet et in eodem ymno ad hec verba. *Adoramus te*. et hec. *Suscipe deprecationem nostram*. et in fine eiusdem cum dicitur *Jhesu christe* usque ad epistolam vel lectionem. Item in fine gradalis. vel *Alleluya*. vel tractus. vel prose chorus ad altare se inclinet antequam ad lectorem evangelii se convertat. Et ad *Gloria tibi domine* semper ad altare se convertat. signo crucis se signans quod ter ad missam publice observetur. scilicet ad *Gloria in excelsis* quando dicitur *In gloria dei patris*. et post *Sanctus* cum dicitur *Benedictus qui venit*. Item ad inceptiōem *Credo in unum deum*. quousque chorus cantet. Et interim ter in una conversione ad altare se inclinet chorus. scilicet dum dicitur hec clausula. *Et incarnatus est de spiritu sancto. Et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Poncio*. Et in fine cum dicitur *Et vitam venturi seculi(.) Amen*. chorus ad altare se convertat ab hinc etiam quousque inchoetur offerenda. et post offerendam quousque totum compleatur officium misse hunc gestum chorus imitetur omni festo per annum.

18.1 De prostratione in choro faciēda.

In ferialibus diebus per annum quando ad horas preces dicuntur (in prostratione chorus se habeat) ex quo inchoetur *Kyrieleyson* quousque dicitur *Per dominum* post collectam solus vero sacerdos a prostratione se erigit cum dicitur *Exurge domine*. Ad matutinas tamen dum dicitur oratio dominica ante lectiones chorus in prostratione se habeat quousque dicitur *Et ne nos*.

18.2 In laudibus sicut ad vesp̄as. Ad missam vero quamlibet que de feria dicitur extra tempus paschale. post *Sanctus* usque *Per omnia secula* ante *Agnus dei*. Preterea

in quadragesima in incepzione cuiuslibet hore fit genufleccio(.) prostratus (*recte* Prostratus) debet esse chorus in omni feria quando de feria agitur extra tempus paschale. et in vigilia mortuorum in prostratione se chorus habeat ad *Placebo* ex quo *Kyrieleyson* donec ultima oracio dicitur(.) Ad *Dirige*. dum oracio dominicalis dicitur ante lecciones quousque dicitur *Et ne nos*. post *Benedictus* quoque eodem modo quo post *Magnificat* ad *Placebo*.

19.1 De habitu chori per totum annum.

Preterea sciendum est quod omnes clerici indifferenter nigris utuntur capis per totum annum in choro nisi in illis festis duplicibus que ex propria sua solempnitate processionem habeant sibi adiunctam vel in aliis festis duplicibus que diebus fiunt dominicis. tunc enim omnes capis ad processionem utuntur sericis et ad missam.

19.2 Item in vigilia pasche quando inchoetur ad missam *Gloria in excelsis*. facta genuflexione clerici deponant capas nigras et in superpelliceis apparent et ex inde per totam ebdomadam. et etiam in octava die superpelliceis utuntur. Simile quoque servetur in vigilia pentecostes. et per totam septimanam. In omni eciam duplici festo a pascha usque ad festum sancti Michaelis semper in superpelliceis appareant in choro et in capitulo ad omnes horas diei. et per octavas Assumpcionis et Nativitatis beate Marie.

19.3 Ad matutinas vero per totum annum nigris utantur capis. Nullus autem clericorum de superiore almucia utatur in choro nisi nigra nec in capitulo. Alii vero clerici nulla almucia utantur omnino de die. Rectores vero chori semper sericis utantur capis in choro.

19.4 In paschali tempore utantur ministri altaris ad missam dalmaticis et tunicis albis. Rectores chori capis similiter albis. Et in a(n)nunciacione dominica et infra octavas beate Marie virginis. et in commemoracionibus eiusdem et in utroque festo sancti Michaelis. et in festo cuiuslibet virginis.

19.5 Rubeis vero indumentis utuntur in utroque festo sancte crucis et in quolibet festo martyrum. Et tractis cantandis in festis simplicibus in quadragesima et in dominica passionis domini et in dominica palmarum rectores chori capis utantur rubeis.

20.1 Quando chorus regitur.

Solet chorus regi in ecclesia Sarum omni die dominica et omni duplici festo et omni festo .ix. leccionum per totum annum. et a primis vesperis Natalis domini usque ad octavas epiphanie et in ipsis octavis nisi in vigilia epiphanie. cum extra dominicam evenerit et per ebdomadam pasche et pentecostes et in quibusdam festis que contingunt eciam in paschali tempore. In hiis videlicet(:

In festo sancti Ambrosii.

et sancti Georgii.

et sancti Marci.

et apostolorum Philippi et Jacobi.

Et in Invencione sancte crucis.

et in festo sancti Johannis ante portam latinam.

et sancti Dunstani

et sancti Aldelmi.

et sancti Augustini

et sancti Barnabe apostoli.

et per octavas ascensionis domini.

et in octava die apostolorum Petri et Pauli

et per octavas Assumpcionis

et Nativitatis beate Marie.
et per octavas Dedicacionis cuiuslibet ecclesie.

21.1 **Que sunt festa duplicia et que simplicia.**

Sciendum est quod quedam festa sunt duplicia et quedam simplicia. Duplicia autem festa sunt in ecclesia Sarum. Videlicet(:

dies Natalis domini

et quatuor sequentes.

Dies circumcisionis domini.

Dies epiphanie.

Purificacio beate Marie virginis.

A(n)nunciacio dominica.

Prima dies pasche

cum tribus sequentibus.

Dominica in albis.

Invencio sancte crucis.

Dies ascensionis domini.

Dies pentecostes.

cum tribus sequentibus.

Festum sancte trinitatis.

Nativitas sancti Johannis baptiste.

Festum apostolorum Petri et Pauli.

Assumpcio

et Nativitas beate Marie.

Festum reliquiarum

et sancti Michaelis.

et omnium sanctorum.

et sancti Andree.

et Dedicacio ecclesie.

et ex novo Deposicio sancti Edwardi regis et confessoris anglie.

Translacio sancti Thome martyris.

et Deposicio sancti Eadmundi archiepiscopi et confessoris.

21.2 In hiis autem duplicibus festis: chorus regitur a quatuor clericis quorum duo principales semper erunt de superiore gradu. et duo secundarii quandoque de superiore gradu. quandoque de .ij^a. forma. De superiore gradu erunt in die natalis domini et in duobus diebus sequentibus. Et in die pasche et in .ij^a. feria. et in die epiphanie et in die ascensionis. et in die Pentecostes et in .ij^a. feria. et in assumptione et Nativitate beate Marie virginis. In reliquis autem festis duplicibus secundarii erunt de .ij^a. forma. Sunt autem festa duplicia de predictis festis duplicibus in quibus ad primas vespervas tantum cantetur antiphona super psalmum *Magnificat* antequam psalmus intonetur. et de eis fiat processio ante missam quacumque feria festa illa contigerint et omnia altaria ecclesie ad primas vespervas tantum incensabuntur. Ad matutinas vero et ad secundas vespervas. nisi tantum auctenticum altare et chorus similiter. Videlicet(:

dies Natalis domini.

Dies epiphanie.

Dies Purificacionis beate Marie.

Dies ascensionis domini.

Dies pentecostes.

Festum sancte trinitatis.

Dies assumptionis
et Nativitatis beate Marie.

Festum reliquiarum
et omnium sanctorum.

Dedicatio ecclesie.

Et quodlibet festum cuiuslibet ecclesie vel capelle.

Et quodcumque .ix. lectiones in predictis festis duplicibus quibus tota cantetur antiphona antequam psalmus *Magnificat* intonetur contigerint: ad matutinas. scilicet ad secundam. ad .v. et ad .viij. leccionem: incensetur auctenticum altare et chorus similiter ab uno sacerdote ex utraque parte vicissim assumpto dyacono ei ministrante. ad *Te deum laudamus* simili modo fiat. In ceteris autem festis duplicibus per annum ad utrasque vespervas et ad matutinas non incensatur nisi altare principale tantum et chorus. Similiter in singulis Nocturnis ad matutinas et ad *Te deum laudamus* non incensatur altare neque chorus. Et ad primas vespervas nec ad matutinas neque ad secundas vespervas non tota cantetur antiphona super psalmum *Magnificat* antequam psalmus intonetur. sed statim postquam incipiatur antiphona: psalmus *Magnificat* intonetur. Ante missam vero nulla de eis processio nisi aliqua predictorum festorum in dominica contigerit: tunc enim fiat processio de eis tantum.

21.3 Omnia autem festa que non sunt duplicia in quibus chorus regitur dicuntur simplicia. In talibus itaque festis chorus regitur a duobus tantum de .ij^a. forma. In maioribus autem festis duplicibus committitur discrecioni cantoris quos velit ad chorum regendum ordinare. ita tamen provideat quod semper principales sint canonici si tot fuerint presentes. In aliis vero festis duplicibus erunt principales canonici ebdomadarii. secundarii iuxta cantoris dispensacionem eligantur de .ij^a. forma. In simplicibus autem festis tenentur chorum regere ebdomadarii qui scilicet in tabula dominicali scribuntur ad Invitorium dicendum. et hii quidem chorum regent quodcumque regendus est chorus per .xv. dies continuos per totum annum quando tabula per septimanas integras discurrit ita quod in prima ebdomada qui fuit principalis: in secunda ebdomada sit secundarius et vice versa.

22.1 De alternacione chori.

Alternis enim vicibus per septimanas chorus esse debet una septimana ex parte Decani. alia ex parte Cantoris. In omnibus tamen duplicibus festis semper esse debet ex parte Decani chorus per totum annum si fuerit ibi persona presens qui divinum officium in hiis festis exequatur. nisi in Natali tempore. et paschali et in ebdomada pentecostes. tunc enim in illis continuis festis duplicibus singulis diebus chorus mutetur.

22.2 In quibusdam tamen temporibus anni non per septimanas sed per dies tabula discurrit. scilicet a die dominica proxima ante Natale quando in sabbato precedente chorus uterque perficitur usque ad octavas epiphanie si in dominica evenerint. Si autem in aliqua feria media contigerint: tunc usque ad proximam dominicam diem sequentem idem servabitur. Si vero in proximo sabbato ante Natale non fuerit vicissitudo utriusque chori pariter completa: tunc a natali die usque ad predictum terminum tabula per dies discurrit. Item a cena domini usque ad octavas pasche variatur chorus per singulos dies. Rectores tamen ebdomadarii ante diem pasche non mutantur. Similiter quoque observabitur in ebdomada pentecostes usque ad diem sancte trinitatis.

23.1 De officio rectorum chori ecclesie Sarum.

In duplicibus vel simplicibus festis principalibus (*recte* principalis) rector chori ab inicio in vesperis antiphonam super psalmos et psalmi intonacionem et differenciam a cantore querat. et in quo gradu debeat incipi(.) hoc quesito: sequatur illud iuxta cantoris responsionem. Si plures fuerint antiphone super psalmos(:) secundam et quartam secundarius in sua parte eodem ordine et eodem gradu iniungat. Si vero responsorium ad vespervas sit cantandum: tunc principalis rector chori post intonacionem quarti psalmi responsorium a cantore inquirat et a quo vel a quibus sit cantandum. Si fuerit a duobus cantandum: tunc principalis secundario responsorium significet. et a quo sit cantandum sua parte. Si vero ab uno sit cantandum: tunc principalis rector in sua parte cui ipse voluerit illud iniungat. Deinde idem rector ymnum et versiculum et antiphonam super *Magnificat* et *Benedictus* (*recte* memorias) et earum ordinem a cantore inquirat. Hiis omnibus quesitis: ipsemet ymnum inchoet(.) versiculum. si a duobus sit dicendus. per se vel per secundarium a duobus (*recte* secundarium duobus) pueris ex duabus partibus chori iniungat. Si autem ab uno solo versiculus sit dicendus: principalis rector per se tantum ex sua parte alicui puero iniungat. Deinde antiphonam super *Magnificat* iniungat. et psalmum intonet.

23.2 Notandum est autem quod is vel hii qui psalmum intonent: usque ad metrum debent psalmum dicere. et a loco quo dimittant dicere: chorus incipiat psalmodiare. Hoc etiam servetur ad vespervas et ad matutinas sive ceteras horas sive ad missam generaliter quod his vel hiis (*recte* hii) qui incipit antiphonam. aut psalmum. aut ymnum. aut responsorium. aut officium misse. aut *Kyrieleyson*. aut Gradale. aut offerendam. aut *Sanctus*. aut *Agnus dei*. aut Communionem solus tractatim incipiat et ab eo loco quo dimittit: alii incipiant cantare. Preterea quisque clericus se gerat sic in ecclesia. videlicet in psalmo dicendo ut servet modum qui canendi deo et angelis placet. et corda quorundam audiencium ad devocionem trahit teste Bernardo qui ait. Psalmodiam non minus (*recte* nimium) protrahamus(.) punctum nullus teneat sed cito dimittat. Post metrum: bonam pausam faciamus. Nullus ante alium incipere et nimis currere presumat. aut post alios nimium trahere. vel punctum tenere. Simul cantemus. simul pausemus semper a(u)scultando.

23.3 Dum autem dicitur oratio post *Magnificat* cui voluerit *Benedicamus* iniungat. Et si *Benedicamus* duplex fuerit: secundarius ex sua parte cui voluerit *Benedicamus* iniungat dicendum cum alio ex (parte) principalis rectoris chori. Memorias autem si memorie habeantur ipsi rectores simul incipiant. ultimum vero *Benedicamus* secundarius ex sua parte semper iniungat. Si duplex fuerit: *Benedicamus* utriusque rectores chori iniungant. Sciendum autem quod ad vespervas et ad matutinas et ad missam chorum regere tantum. Ad completorium officium est principalis rectoris versiculum iniungere et antiphonam super *Nunc dimittis* cui voluerit.

23.4 Ad matutinas officium est principalis rectoris in primis Invitatorium a cantore querere et cantare psalmum *Venite*. Deinde cum socio suo incipiant primum verbum Invitatorii tantum choro prosequente. Deinde cum socio suo psalmum cantet. Et si duplex festum fuerit: quatuor rectores chori Invitatorium festis duplicibus percantent totum antequam a choro repetatur. Postea principalis rector chori a cantore querat Ymnum et primam antiphonam super psalmos. deinde versiculos suo loco et primam antiphonam super laudes. et cetera omnia ut supra notatum est ad vespervas exequantur. Ad primam principalis rectoris chori officium est: antiphonam super psalmum *Quicumque vult* iniungere et responsorium *Jhesu christe*.

23.5 Ad missam vero officium eiusdem est: In primis a cantore officium querere deinde cum socio suo intonare (*recte* deinde socio suo intimare). Postea idem rector cum suo secundario simul incipiant et psalmum intonent. et *Gloria patri* incipiant.

Deinde eodem modo *Kyrieleyson* queratur et intimatur et incipiatur. Deinde gradale. sequencia. et offerenda. et *Sanctus*. et *Agnus dei*. et communio predicto modo querantur(.) intimantur et simul incipiuntur. Preterea in profestis diebus per totam ebdomadam eiusdem principalis rectoris officium est. Ymnum. et antiphonam super *Magnificat* querere et iniungere. Ad completorium ut supra. Ad matutinas Invitatorium querere et cantare. et ymnum. et antiphonam super psalmum querere et iniungere. et *Benedicamus* iniungere. Et ad primam responsorium *Jhesu christe* iniungere.

23.6 In duplicibus autem festis semper rectores totum Invitatorium cantent antequam a choro repetatur. deinde principalis rector chori et suus collateralis simul Ymnum incipiant et psalmos usque ad metrum intonent. et secundarius cum suo collateralis ex sua parte eodem modo se gerant. Preterea ipsi collaterales versiculos et *Benedicamus domino* iniungant. Ad primam principalis collateralis ex sua parte responsorium *Jhesu christe* iniungat.

23.7 Ad missam vero principalis rector *Gloria in excelsis* a cantore querat et sacerdoti iniungat. cetera autem omnia sicut in simplicibus festis de quibus ut supradictum est exequantur. Preterea sciendum est quod si aliquis rectorum chori in simplicibus festis in tabula scribitur ad cantandum solus(:) capam sericam non deponat interim. Si autem cum alio cantaverit: in habitu se illi confirmet (*recte* conformet). Preterea si ad legendum scribitur. in tabula habitum legendi extra chorum assumat.

24.1 **Quod quilibet clericus sub capa utatur superpelliceo.**

Generaliter etiam observari debet quod tam rector chori quam quisque alius sub capa serica utatur superpelliceo. Preterea officio rectoris chori est annexum ne pueri inordinate se gerant in choro et ne chorum exeant nisi licencia. Tenentur etiam pueri interesse vesperis. completorio. et prime hore diei et misse. Vigiliis quoque mortuorum quocienscumque fuerit corpus presens. et in trigintalibus et in anniversariis. Ad completorium non tenentur esse pueri nisi hii qui in tabula scribuntur nec ad matutinas (*sic; recte* Ad completorium tenentur esse pueri nisi hii qui in tabula scribuntur ad matutinas?). In adventu vero domini et a septuagesima usque ad quadragesimam puer ebdomadarius responsoriorum tenetur interesse tercię et sextę hore diei ad antiphonas incipiendas. et responsoria cantanda quando de temporali agitur. In quadragesima tenetur idem interesse omnibus horis diei ad hoc idem faciendum.

25.1 **De tabule dispositione dominicalis.**

Tabula dominicalis ita disponi debet. In primis scribi debent rectores chori canonici scilicet secundum ordinem quo scripti sunt in matricula ecclesie bini et bini per .xv. dies ad lecciones legendas. et responsoria cantanda scribantur clerici in tabula pro dispositione ipsius cantoris. Deinde scribatur puer lecturus in capitulo per ebdomadam(.) deinde qui ad candelabra(.) quis thuribula (*recte* thuribulum?). quis aquam. quis crucem. Ad missam duo pueri qui ad gradale. et de duo (*recte* et duo) de superiore gradu qui ad *Alleluia*. ita tamen quod pueri minores scribantur ad candelabra et aquam. maiores ad legendum in capitulo et ad thuribula(.) et ad crucem acoliti. Ad missam vero cantandam et ad epistolam et evangelium legendum: scribi debent canonici tantum eodem ordine quo scribuntur in matricula ad illa officia exequenda. Et hec tabule dispositio locum habet in omnibus dominicis diebus simplicibus et in festis .ix. leccionum simplicibus per totum annum extra octavas.

26.1 De tabula in dominica palmarum.

In dominica tamen palmarum quedam pre clericis (*recte* quedam predictis) adiciuntur. scilicet qui duo de .ij^a. forma deferant reliquias ad processionem(.) qui tres ad *En rex venit* de eadem forma. qui .vij. pueri ad *Gloria laus*. qui tres sacerdotes ad versum *Unus autem* post antiphonam *Collegerunt*: scribantur in tabula.

27.1 De modo exequendi officium in primis vesperis prime dominice adventus domini.

Dominica prima in adventu domini ad vespervas pulsato classico excellencior persona vel sacerdos qui presens fuerit dicta oracione dominica officium exequatur. antiphona super psalmum *Benedictus* incipiatur in .ij^a. forma: a primo clerico illius gradus. Qui dum incipit: ad chorum stet conversus. In fine autem primi versus pueri (*recte* psalmi) ad altare se inclinent (*recte* inclinet). Hoc etiam per totum annum generaliter observetur in conversione et inclinacione a cuiuscumque gradus clerico antiphona incipiatur. Secunda vero antiphona a suo pari ex opposito incipiatur. ceterae antiphonae sequentes hinc inde discurrant. Hic ordo observetur in omnibus sabbatis per totum annum super hiis antiphonis incipiendis. Post tercium psalmum tres accepta licencia a rectoribus chori egrediantur ut se induant. Duo ad deferendos cereos. Tercius ad thuribulum. Sacerdos vero in capitulum dicendo nec stallum nec habitum mutet: sed dicendo ad altare se vertat et hoc semper observetur.

27.2 Ad has vespervas duo clerici de superiore gradu in capis sericis responsorium ad gradum chori cantent. eodem modo cantetur responsorium ad vespervas in sabbatis ante passionem domini et ante dominicam palmarum. In ceteris autem sabbatis per totum annum quando de temporali agitur. et responsorium cantetur a duobus de .ij^a. forma. in capis sericis cantetur.

27.3 In penultimo versu ymni exeat sacerdos ad capam sericam assumendam. Dicto vero ymno: unus puer ex parte chori dicat versiculum loco nec habitu mutato ad altare conversus. Idem modus servetur a quolibet puero quandocumque solus dicat versiculum vel *Benedicamus*.

27.4 Interim autem ceroferarii introeant et accep(t)is candelabris veniant obviam sacerdoti ad gradum presbiterii. Deinde sacerdos ponat thus in thuribulo benedicendo et procedat ad altare et facta genuflectione ante altare illud incenset. primo in medio deinde in dextera parte postea in sinistra. ex inde ymaginem beate Marie et postea archam in quo (*recte* qua) continentur reliquie deinde thurificando altare circumeat. Hoc peracto: sacerdos accedat ad extremum gradum ante altare et ad altare se inclinet et precedentibus ceroferariis et thuribulo in stallo huic officio deputato se recipiat.

28.1 De chori thurificacione.

Deinde¹⁴ puer ipsum sacerdotem ibidem in stallo suo incenset. postea rectores chori incipiens a principali. deinde superiorem gradum ex parte Decani: incipiens ab ipso decano. postea superiorem gradum ex parte cantoris eodem ordine. ex inde secundas formas. et primas formas secundum ordinem ita ut puer ipse singulos incensando illos (*recte* illis) inclinet. Hec autem fiant dum antiphona super *Magnificat* incipiatur. et psalmus psallitur.

28.2 Antiphona vero super *Magnificat* et super *Nunc dimittis* et *Benedictus*: in superiore gradu incipiatur. Dum autem antiphona canitur post *Magnificat*: sacerdos ad gradum chori accedat et puer ebdomadarius leccionis in superpelliceo deferat librum ad dicendam oracionem ceroferariis autem eidem sacerdoti assistentibus. Finita

¹⁴ This word has a small black initial with red colouring.

oratione: unus puer ex parte chori dicat primum *Benedicamus*. Secundum *Benedicamus* post memorias: dicat aliquis puer ex opposito eodem modo loco nec habitu mutato.

29.1 De modo exequendi officium completorii.

Ad completorium autem (*recte* antiphonam) super psalmos incipiat primus de .ij^a. forma. (psalmum) aliquis intonet de superiore gradu. Ad completorium. ad primam. terciam. sextam. et ad nonam: chorus non regitur. Finita antiphona super psalmos ad completorium quidam de superiore gradu ex parte chori incipiat ymno. quidam puer dicat versiculum. et hec omnia fiant iuxta ordinem et dispositionem ipsius cantoris (*recte* rectoris) ebdomadarii. antiphona super psalmum *Nunc dimittis* cui voluerit clerico ipse cantor (*recte* rector) ebdomadarius iniungat.

30.1 De modo exequendi officium matutarum prime dominice adventus.

Eodem die ad matutinas. Finito Invitatorio et ymno: primam antiphonam super psalmos incipiat unus de .j^a. forma. Secunda vero antiphona a suo pari ex opposito incipiat. tertia vero a tercio sibi opposito. quarta antiphona a subdiacono vel aliquo alio inferiore in .ij^a. forma. quinta antiphona a diacono in .ij^a. forma. sexta antiphona in superiore gradu a quovis pro voluntate ipsius cantoris (*recte* rectoris). Septima antiphona ab alio eiusdem gradus clerico. eodem modo octava et nona antiphona per ordinem discurrunt. Singuli vero versus (*recte* versiculi) ad matutinas a singulis pueris hinc inde dicuntur.

30.2 Post inchoacionem tercie antiphone puer quidam librum ad locum legendi in habitu legencium deferat qui et ipse primam leccionem legat habitu non mutato. Secunda et tertia leccio similiter a duobus pueris hinc inde legantur. Quarta a subdiacono de .ij^a. forma vel inferiore clerico. Quinta: a diacono in .ij^a. forma. Sexta leccio: a quovis in superiore gradu. Septima: a diacono superioris gradus. Octava et .ix. leccio a diacono vel presbitero de superiore gradu. Ita lecciones discurrant in ceteris dominicis et in festis cum regimine chori simplicibus .ix. leccionum. ut diaconus de superiore gradu .vij. leccionem legat.

30.3 Dominica prima adventus tres pueri in superpelliceis ad gradum chori incipiant primum responsorium. puer autem ebdomadarius solus primum versum cantet. secundus: secundum versum. tercius: tercium versum. cantet unusquisque per se deinde idem pueri *Gloria patri* simul cantent. et simul responsorium incipiant. cetera vero responsoria a singulis clericis iuxta ordinem lectorum cantentur: loco nec habitu mutato. ita ut ex alia parte chori in eodem gradu singule lecciones cum suis responsoriis dicuntur. Sed hoc etiam observetur semper per totum annum quod is qui leccionem legat. versum responsorii sequentis minime cantet. et is vel hii qui responsorium inchoent. versum eiusdem responsorii cantent. Notandum est quod hac die dominica et omnibus dominicis diebus simplicibus et festis cum regimine chori et octavis et infra octavas cum regimine chori per totum annum ad gradum chori ultimum responsorium a duobus de superiore gradu cantetur. In die cene et in duabus diebus sequentibus .ix. responsorium ab uno solo clerico de .ij. forma cantetur. Hac etiam die dominica versiculum ante laudes sacerdos dicat ad altare conversus.

30.4 In laudibus prima antiphona ab aliquo in .ij^a. forma incipiat. iuxta voluntatem ipsius regentis chorum. Secunda antiphona ex suo pari ex opposito in eadem forma. Cetera antiphone eodem modo per ordinem in eadem forma discurrant. Cetera omnia ut ad primas (vesperas) prenotatum est: sunt exequenda.

30.5 Eadem die dominica ad primam: antiphona super psalmos incipiat a primo clerico in .ij^a. forma. antiphona super psalmum *Quicumque vult* ab aliquo in superiore

gradu incipiatur. sicut fit in omni festo per annum quando chorus regitur. Hac die et omni die per annum preterquam in festis duplicibus responsorium *Jhesu christe* dicitur a quodam puero ex parte chori pro voluntate ipsius rectoris loco nec habitu mutato. In festis duplicibus idem responsorium dicitur a quovis in .ij^a. forma loco nec habitu mutato. et ab eodem dicitur versiculus *Exurge domine*. In passione domini et abhinc usque ad cenam domini responsorium *Jhesu christe* non dicitur nisi in annunciacione dominica quando infra passionem hoc festum evenerit et celebretur. In passione domini hic versiculus sequens ita dicitur =*Exurge domine adiuva nos*. Deinde dicuntur preces solito more usque versum *Qui replet in bonis*.

31.1 **Episcopus statim dicat *Confiteor* in choro.**

Episcopus si assit vel excellencior canonicus sacerdos tam ad primam quam ad completorium *Confiteor* dicat per totum annum quando *Confiteor* dicitur. Finita oracione in choro cum *Dominus vobiscum* et *Benedicamus domino* eant clerici processionaliter in capitulo.

32.1 **De ordinacione clericorum in capitulo.**

Sedeant autem clerici in capitulo hoc ordine. Proximus episcopo a dextris sedeat Decanus. deinde Cancellarius. Deinde Archidiaconus Dorcestrie. deinde Archidiaconus Wiltesyrie. deinde subdecanus. A sinistris episcopi: Cantor. Thesaurarius. Archidiaconus Berkesyrie. deinde Archidiaconus Wiltesyrie. deinde Succentor. Proximi autem ipsis personis: sedeant Canonici presbiteri. deinde canonici diaconi. Subdiaconi hinc inde. deinde vicarii presbiteri. postea ceteri de superiore gradu vicarii. deinde canonici de .ij^a. forma. deinde diaconi. subdiaconi(.) minorum ordinum clerici de eadem forma. Pueri vero sive fuerint canonici sive non: stent ante alios in area ex utraque parte pupplici (*recte* pulpiti) suo ordine dispositi.

32.2 In primis puer quidam leccionem legat de martilogio sine *Jube domne*. et sine *Tu autem*. in superpelliceo. Finita leccione: obitus si qui fuerint pronunciet. Sacerdos vero stans post lectorem si qui pronuncientur obitus. respondeat *Anime eorum et anime omnium fidelium defunctorum per dei misericordiam in pace requiescant*. chorus respondeat *Amen*. Deinde sacerdos dicat *Preciosa est in conspectu domini*. et cetera que ad illam horam pertinent. quibus finitis: puer lector aliam leccionem cum *Jube domne* incipiat. et cum *Tu autem* finiat. Sacerdos autem facta benedictione ad leccionem in loco suo se recipiat. puer vero finita leccione a pulpito descendat et tabulam legat.

33.1 **De modo benedicendi salem et aquam dominica prima adventus domini. et aliis dominicis per annum.**

Dominica .j^a. in adventu domini peractis hiis qui ad capitulum pertinent: sacerdos ebdomadarius cum diacono et subdiacono textum deferente et puero deferente thuribulum et ceroferrariis et acolito crucem [de]ferente¹⁵ omnibus albis indutis et ad altare in medio presbiterii conversis in capa serica ad gradum chori aquam benedictam faciat. et puer qui ad aquam scribitur in tabula: in superpelliceo sacerdoti subministret. tenendo salem benedicendum et aquam benedictam gestando. puer vero ebdomadarius leccionis ad matutinas sacerdoti in libro tenendo in superpelliceo ministret. Hoc autem generale sit omnibus dominicis per annum post capitulum fiat benedictio salis et aque hoc modo. *Exorzizo* (recte *Exorcizo*) *te creatura salis*. et terminetur cum *Per eum qui venturus est*. et sic omnes exorcismi finiantur. Si fuerit duplex festum. extra chorum

¹⁵ This deletion may have been made by the original text scribe.

fiat benedictio salis et aque ante aliquod altare. et tertia dicta: aspergatur. In aliis vero dominicis in choro benedicatur. et ante tertiā spargatur. nisi in dominica palmarum. tunc vero fiat sicut in festis duplicibus. tertia cantata spargitur aqua. dum spargitur aqua: antiphona *Asperges me* cantatur.

34.1 **De aspersione aque benedictae.**

Peracta benedictione salis et aque: sacerdos ipse accedat ad principale altare et ipsum circumquaque aspergat. et hoc generale fit per totum annum. In inceptione aspersionis aque benedictae antiphona *Asperges me*. in paschali tempore antiphona *Vidi aquam*. cantor incipiat. antiphonas et versus psalmi intonat solus. et post unumquemque versum: solus cantor incipiat predictam antiphonam. Finito versu *Gloria patri* idem cantor solus dicat *Lavabis me*. In paschali tempore post eundem versum cantor solus dicat *Et omnes ad*. Postquam principale altare spargatur idem sacerdos aspergat ministros sic ordinatos incipiendo ab acolito. deinde ad gradum chori rediens ibidem clericos singulos ad se accedentes aspergat incipiens a maioribus. Episcopus tamen si presens fuerit ad eum aspersione clericorum pertinet. Post aspersionem clericorum: laicos in presbiterio hinc inde stantes aspergat. Peracta aspersione aque benedictae: redeat sacerdos ad gradum chori et ibi orationem cum versiculo dicat.

35.1 **De modo exequendi officium tertiæ hore primæ dominicæ adventus domini.**

Prima dominica adventus domini ad tertiā principalis rector chori ebdomadarius ymnium incipiat vel incipere (*recte* incipi) faciat ab aliquo de superiore gradu. antiphona super psalmos incipiat a secundo clerico de .ij^a. forma ex parte chori. et ita ceteræ antiphonæ ad ceteras horas discurrant per ordinem. psalmum idem rector chori intonet vel intonare (*recte* intonari) faciat ab aliquo de superiore gradu. Nulla enim ymni vel psalmi debet inceptio vel intonatio fieri ulla die per annum nisi in superiore gradu. quando chorus non regitur. Responsorium dicitur ad illam horam in .ij^a. forma a clerico proximo illi qui antiphonam incipit (*recte* incepit?). capitulum et collectam dicat sacerdos loco nec habitu mutato ad altare conversus. Similis modus et ordo servetur in ceteris horis dicendis.

35.2 Eadem die ad secundas vespertas prima antiphona super psalmos incipiat a primo clerico subdiacono de .ij^a. forma. Secunda antiphona a suo pari ex opposito incipiat. ceteræ antiphonæ simili modo hinc inde per ordinem discurrant. Hic ordo servetur in omnibus dominicis diebus per annum super hiis antiphonis incipiendis. Responsorium ab aliquo de .ij^a. forma cantetur iuxta voluntatem ipsius regentis chorum loco nec habitu mutato. Hoc eodem modo cantetur responsorium in omni die dominica ad secundas vespertas per annum quando de temporali agitur. et responsorium habeatur excepta dominica palmarum. tunc enim responsorium ad secundas vespertas. ab aliquo in superiore gradu loco nec habitu mutato cantetur. Sciendum est autem quod solummodo in adventu et in quadragesima dicitur responsorium diebus dominicis ad secundas vespertas. Completorium non muta(t)ur.

36.1 **Adaptatio servicii primæ dominicæ adventus et aliarum dominicarum per annum.**

Sicut prima dominica adventus ita singulis dominicis diebus expletur servitium per annum. quando de temporali agitur(.) excepto quod non qualibet die dominica dicitur responsorium ad vespertas. (et) excepto quod in quadragesima in dominicis diebus dicitur responsorium ad utrumque completorium ab aliquo de .ij^a. forma pro arbitrio rectoris ebdomadarii. et excepto quod per quatuor extremas dominicas quadragesime

dicuntur .iij. versus super psalmum super psalmum¹⁶ (*recte* post antiphonam super psalmum) *Nunc dimittis* ad utrumque completorium(.) in sabbatis in superiore gradu(.) in dominicis in .ij^a. forma. in dominica palmarum in superiore gradu dicuntur.

Similiter in quolibet festo .ix. leccionum .iij. versus post antiphonam super psalmum *Nunc dimittis* per quatuor extremas dominicas quadragesime ad utrumque completorium dicuntur modo predicto excepta a(n)nunciacione dominica tunc enim ad utrumque completorium in superiore gradu versus dicuntur.

36.2 et excepto quod in dominicis diebus passionis domini una sola antiphona super psalmos dicitur in singulis nocturnis ad matutinas quarum prima antiphona incipiat in prima forma. secunda antiphona in .ij^a. forma. tertia antiphona in superiore gradu.

36.3 Similiter infra octavas pasche et pentecostes una sola antiphona super psalmos ad matutinas. et ad laudes. illa que incipiat in superiore gradu.

36.4 In octavis tamen pasche et ultima dominica ante ascensionem domini quinque antiphone super psalmos in laudibus dicuntur in superiore gradu. In dominica proxima ante ascensionem in .ij^a. forma eodem modo dicuntur. et exceptis quibusdam dominicis (*recte* festis?) que ad tabulam dominicalem pertinent. et exceptis mediis dominicis post incepcionem historiarum ab octavis epiphanie usque ad septuagesimam. et a *Deus omnium* usque ad adventum domini una sola antiphona super psalmos dicitur in laudibus. et excepto tempore paschali tunc enim in sabbatis et in mediis dominicis eiusdem temporis ad vespas et in laudibus non dicitur nisi una antiphona super psalmos.

37.1 De ordine processionis dominica .j^a. in adventu.

Dominica prima adventus domini eat processio hoc ordine. primo procedat aqua. deinde ceteri iuxta predictum ordinem. deinde pueri et illi de .ij^a. forma iuxta ordinem quo disponuntur in choro. Reliqui de superiore gradu eo ordine quo disponuntur in capitulo habitu non mutato. Episcopus tamen si presens fuerit: mitram gerat et baculum. et exeat processio per ostium presbiterii septentrionale et eat circa presbiterium. sacerdos in eundo singula altaria aspergat. deinde in australi latere ipsius ecclesie per fontes veniat processio et procedat ante crucem et ibi omnes clerici stacionem faciant. sacerdote cum suis ministris predictis in medio suo ordine stante ita quod puer deferens aquam et acolitus stent ante gradum cum cruce. Deinde precibus consuetis dictis: chorum intrent et sacerdos ad gradum chori versiculum et oracionem dicat. deinde eat cum suis ministris ad cimiterium canonicorum aspergendum orando pro defunctis.

38.1 Adaptacio processionis huius dominice et in ceteris dominicis cum earum excepcionibus.

Hic modus et ordo processionis servetur generaliter omnibus dominicis diebus per annum simplicibus. In dominicis tamen a septuagesima usque ad quadragesimam versus post antiphonam ad processionem in ipsa stacione ad gradum ante crucem a duobus clericis de .ij^a. forma ad populum conversis habitu non mutato dicitur. Similiter a dominica post octavas pasche usque ad proximam dominicam ante Ascensionem. (dicitur) versus a duobus de .ij^a. forma in superpelliceis ad clerum conversis. In ipsa vero dominica proxima ante ascensionem dicitur versus a tribus de superiore gradu in superpelliceis in pulpito ad clerum conversis.

38.2 Preterea in dominica palmarum processioni sunt quedam specialiter annexa. scilicet quod aqua benedicatur extra chorum sicut quolibet duplici festo quod contingit

¹⁶ This dittography occurs across a line line break.

die dominica. et tertia cantata: spargitur aqua. Deinde fiat benedictio florum vel frondium et dum distribuuntur rami benedicti preparatur feretrum cum reliquiis in quo corpus domini in pixide dependeat et ad locum stacionis a duobus clericis de .ij.^a forma non tamen processionem sequendo sed in locum prime stacionis processioni obviam veniendo habitu non mutato deferatur. lumin[e/a]¹⁷ in lanterna precedente. et sic eat processio precentore incipiente antiphonas in eundo et redeundo et responsoria preter antiphonam *Ave rex noster*. et excellenciore sacerdote exequente officium processionis vexillis precedentibus. In primis circa claustrum eant et ita exeant per portam cimiterii laicorum (*recte* canonicorum?) usque ad locum prime stacionis que sit in extrema orientali parte cimiterii laicorum ubi in primis legitur Evangelium ab ipso diacono ad processionem induto. Deinde tres clerici habitu non mutato conversi ad populum ante reliquias *En rex venit* cantent. post singulos versus executor officii incipiat *Salve* conversus ad reliquias quam prosequatur chorus cum genuflectione ab ipso quoque executore primo cum choro fiat genuflectio. Deinde eat processio ad locum secunde stacionis precentore incipiente antiphonam. Fiat autem secunda stacio ante ostium ubi pueri cantent *Gloria laus*. peracta autem stacione eat processio ad locum tercie stacionis que fieri solet ante aliud ostium ipsius ecclesie ex eodem latere ubi tres sacerdotes in ipso ostio habitu non mutato conversi ad populum verum *Unus autem* dicant. Hiis peractis eat processio ad ostium occidentale et ibi intrent sub capsula reliquiarum ex transverso ostii elevata. et fiat stacio ante crucem. et in ipsa stacione executor officii incipiat antiphonam *Ave rex noster* cruce iam discooperta. et respondeat chorus cum genuflectione et sic incipiat sacerdos antiphonam ter singulis vicibus vocem exaltando una cum choro genuflectionem faciendo. et post terciam inceptions chorus eandem antiphonam in ipsa stacione totam prosequatur. Qua finita chorus intrent cruce etiam super principale altare discooperta et sic permaneat tota die discooperta.

39.1 De modo exequendi officium misse in prima dominica adventus. et de officiis singulorum ministrorum.

Dominica prima in adventu domini peracta processione dum canitur tertia: executor officii et sui ministri ad missam dicendam sic se induant. Et si episcopus affuerit: tres habeat diaconos et totidem subdiaconos ad minus sicut in omni festo .ix. leccionum quando ipse episcopus exequitur officium. In die vero pentecostes et in die cene .vij. habeat diaconos. et .vij. subdiaconos. et tres acolitos. In aliis vero duplicibus festis: quinque tantum. Die vero parasceves: unum solum diaconum et unum subdiaconum.

39.2 Cantata vero tertia et officio misse inchoata dum post officium *Gloria patri* inchoetur executor officii cum suis ministris ordinate presbiterium intrent et ad altare accedant diacono et subdiacono casulis indutis. manus tamen ad modum sacerdotis extra casulam non tenentibus ceteris ministris in albis existentibus.

39.3 Quibus vero temporibus diaconi et subdiaconi casula et dalmatica et tunica uti debeant et albis ut in ordinali plene describitur.

39.4 Ad gradum autem altaris sacerdos ipse confessionem dicat diacono assistente a dextris et subdiacono a sinistris.

39.5 Et sciendum quod quisque sacerdos officium misse exequitur semper. et si episcopus fuerit presens ad gradum altaris *Confiteor* dicat. dicta vero absolucione: sacerdos diaconum deosculetur. deinde subdiaconum. quod semper observetur nisi missa pro fidelibus sit dicenda. et exceptis tribus diebus ultimis passionis domini.

¹⁷ This correction appears to have been made soon after the text was originally copied.

39.6 Hiis peractis: ceroferarii cum cereis super candelabra ardentibus ad gradum altaris dimittant. Post humiliacionem vero sacerdos ad altare factam: ipsum altare thurificet diaconi ministerio. Deinde ab ipso diacono ipse sacerdos thurificetur et postea textum ministerio subdiaconi deosculetur.

39.7 Hiis peractis in dextro cornu altaris cum diacono et subdiacono officium misse usque ad oracionem prosequatur. sive ad *Gloria in excelsis* quando *Gloria in excelsis* dicitur. Quo facto sacerdos cum ministris suis in sedibus ad hoc paratis se recipiant et expectent usque ad oracionem dicendam vel in alio tempore usque ad *Gloria in excelsis* incipiendum est.

39.8 Deinde sacerdos ad officium exequendum stet ad altare. diaconus post eum stet in primo gradu ante altare. deinde \sub/diaconus¹⁸ ordinatim. ita quod quociens sacerdos ad populum se convertit: diaconus similiter se convertat. subdiaconus interim ipsi sacerdoti de casula aptanda subministret.

39.9 Sciendum est autem quod quicquid a sacerdote dicitur ante epistolam in dextro cornu altaris expletur. Similiter et post percepcionem sacramenti. cetera omnia in medio altaris fiant.

39.10 Post introitum vero misse unus ceroferariorum panem(.) vinum et aquam in pixide et phiolis solempniter ad locum ubi panis(.) vinum et aquam (*recte* aqua) ad eucharistie ministracionem disponuntur deferat(.) ceroferarius reliq(u)us pelves cum aqua et manitergio.

39.11 Incepta vero ultima oracione ante epistolam casula interim deposita subdiaconus per medium chori ad legendam epistolam ad pulpitem accedat.

39.12 et dum epistola legitur: duo pueri in superpelliceis facta inclinacione ante altare a gradu chori in pulpito ipso se ad cantandum gradale preparent.

39.13 Interim eciam veniant duo ceroferarii obviam acolito ad ostium presbiterii cum veneracione ipsum calicem ad locum predictae administracionis deferant offertorio et corporalibus ipsi calici superponitis (*recte* superpositis). Est autem acolitus in alba et mantello serico ad hoc parato. Calice itaque in loco debito deposito: corporalia ipse acolitus super altare solempniter deponat. ipsum altare in recessu deosculando. Quo facto: ceroferarii candelabra cum cereis ad gradum altaris dimittant.

39.14 Lecta epistola: subdiaconus panem et vinum post manuum ablucionem ad eucharistie ministracionem in loco ipsius ministracionis preparent ministerio acoliti.

39.15 Dum gradale canitur duo de superiore gradu ad cantandum *Alleluya* in capis sericis se induant et ad pulpitem accedant.

39.16 Dicto vero gradali pueri cantatores ad gradum altaris inclinaturi redeant.

39.17 Post lectam vero epistolam unus ceroferariorum cum aliquo puero de choro aquilam in pulpito ad legendum evangelium ornando preparent.

39.18 Dum *Alleluya* canitur diaconus primo ablutis manibus casulam super humerum sinistrum modo stole succingit. corporalia super altare disponat.

39.19 Dum prosa canitur diaconus ipse altare thurificet. deinde ad commonicionem puerorum ministrancium a choro ad ministeria sua re\de/uncium¹⁹ accepto texto evangeliorum et data ei humiliato benediccione et ceroferariis et thuribulo precedente subdiacono librum leccionis evangelice deferente: per medium chori ad pulpitem accedat. textum ipsum super sinistram partem manuum solempniter gestando.

39.20 Et cum ad locum legendi pervenerit: textum ipsum subdiaconus accipiat. et a sinistris ipsius diaconi ipsum textum dum evangelium legitur teneat.

¹⁸ This insertion appears to have been made soon after the text was originally copied.

¹⁹ This correction appears to have been made soon after the text was originally copied.

- 39.21 et lecto evangelio: ipsum deosculando ipsi diacono porrigat a dextra parte ipsius. et in redeundo ipsum textum ad altare ex directo pectore deferat.
- 39.22 Post inceptiorem *Credo in unum* sacerdos ipse ministerio diaconi thurificetur. et postea ministerio subdiaconi textum sacerdos deosculetur. Quo peracto: chorus ministerio pueri more solito incensetur sequente subdiacono textum deosculandum singulis clericis eo ordine quo incensantur porrigente.
- 39.23 Hiis peractis acolito ministrante subdiacono. subdiaconus (*recte* subdiacono) ipsi diacono. Ad offerendam dicendam diaconus et subdiaconus ad sacerdotem accedant. diaconus a dextris(.) subdiaconus a sinistris. Similiter fiat ad *Sanctus*. et ad *Agnus dei*. et ad communionem dicendam. et hoc semper ad missam observetur. Dum offerenda canitur sacerdos prius hostiam super patenam imponat (*recte* impositam.) deinde calicem de manu diaconi accipiat. deinde diacono (*recte* accipiat. diacono) manum ipsius sacerdotis utraque vice deosculante.
- 39.24 postea ordinato sacrificio et debito modo disposito sacerdos sacrificium ministerio diaconi ter in calice signo crucis thurificet. deinde ter in circuitu. postea ex utraque parte sacrificii.
- 39.25 Quo peracto: sacerdos manus abluat ministerio subdiaconi et aliorum ministrorum [sub]diacono²⁰ interim ipsum altare in sinistro cornu incensante et reliquias more solito in circuitu. Accedente autem sacerdote ad divinum obsequium exequendum diaconus et subdiaconus suis gradibus ordinate se teneant.
- 39.26 et si episcopus celebraverit: omnes diaconi in eodem gradu diaconorum consistant. principali diacono medium locum inter eos optinente. simili modo subdiaconi in gradu subdiaconorum se habeant. Ceteris omnibus diaconis et subdiaconis gestum principalis diaconi et principalis subdiaconi imitantibus. excepto quod principalis subdiaconus sacerdoti ad populum convertenti solus ministret.
- 39.27 Sacerdote vero *Per omnia secula* incipiente: subdiaconus offertorium et patenam a manu diaconi accipiat et ipsam tenentem (*recte* tenendam) quousque oratio dominicalis dicatur acolito offertorio cooperto (*recte* coopertam) committat in gradu post subdiaconum interim constituto.
- 39.28 Sciendum autem quod pueri ministrantes dum secretum misse cantatur (*recte* tractatur): in choro moram faciant e\X/terio²¹ prime forme tenentes quousque sacerdos cancellatis manibus ad altare se inclinet. Qui tunc enim ad altare se accedant ad ministrandum diacono in manuum ablucione cum subdiacono.
- 39.29 sacerdote vero corpore domini calicem in modum crucis signante. diaconus ei a dextris insistat eique in corporalibus sustentibus (*recte* sustentendis) subministret.
- 39.30 Inchoata vero oratione dominicali: diaconus patenam a manu subdiaconi recipiat. et post dictam orationem dominicalem: eam sacerdoti porrigat.
- 39.31 Post tercium *Per omnia secula* si episcopus celebraverit: diaconus ad populum conversus baculum episcopi tenens in dextris curvatura ad se conversa dicat *Humiliate vos ad benedictionem*. deinde episcopus eucharistia interim super patenam reposita: super populum faciat benedictionem.
- 39.32 Ad *Agnus dei* dicendum accedant diaconus et subdiaconus ad sacerdotem(.) diaconus a dextris et subdiaconus a sinistris.
- 39.33 Pacem vero diaconus a sacerdote accipiat deinde primum deosculetur subdiaconum deinde ad gradum chori rectorem ex parte decani. dehinc alium ex parte Cantoris deosculetur. Qui duo pacem choro reportent incipientes a decano et cantore vel ab hiis qui in stallis eorum stent proximiores.

²⁰ This deletion appears to have been made by the original text scribe.

²¹ This correction appears to have been made soon after the text was originally copied.

39.34 Post percipcionem sacramenti sacerdote ad manus abluendas veniente: diaconus corporalia compliceat et in loculo reponat. postea vero ipsa corporalia calici cum offertorio superponat. ipsumque calicem dum postcommunio dicitur. ipsi acolito dimittat. qui dum *Per omnia* dicitur post oracionem. ea solempnitate qua eum portavit reportet.

39.35 post *Benedicamus* dictum a diacono ad altare converso iterum casula induto et post inclinacionem a se factam sacerdos cum suis ministris modo quo accessit: ab(s)cedat.

40.1 Adap(ta)cio servicii dominice prime adventus et aliarum dominiciarum. cum suis excepcionibus.

Modus servicii prime dominice adventus domini locum habet omni die dominica simplici per annum excepto quod in adventu domini. et a septuagesima usque ad pascha utuntur diaconus et subdiaconus casulis. In aliis vero temporibus: dalmaticis et tunicis. Preterea in predictis temporibus inchoetur missa sine *Gloria in excelsis*. et terminetur sine *Ite missa est*. In aliis vero temporibus cum *Gloria in excelsis* inchoetur. et cum *Ite missa est* terminetur.

40.2 Preterea nulla die dominica per annum dicitur prosa ad missam quando de dominica agitur. nisi in adventu domini et in die dominica qua cantatur *Dum medium silentium* temporis veneracionis Natalis racione et in tempore paschali scilicet a dominica que dicitur in albis usque ad dominicam proximam post festum sancte trinitatis. Preterea qualibet die dominica per annum dicitur *Alleluya* ad missam nisi a septuagesima usque ad pascha. tunc enim tractus cantetur sine *Alleluya*. et sine prosa. a .iiij^{or}. clericis de superiore gradu in capis sericis ad gradum chori ita quod omnes simul primum versum incipiant quem duo ex parte chori principalis prosequantur. aliis duobus interim in extrema parte prime forme sedentibus. et ita alternis vicibus singuli versus tocuis Tractus ab illis .iiij^{or}. dicuntur choro interim sedente ita ut omnes simul tractum ipsum terminent. In prima dominica quadragesime. et in dominica palmarum Tractus in choro alternis vicibus cantetur hinc inde modo predicto.

41.1 De tabula feriali.

Secunda feria tabula hoc modo disponitur. In primis scribitur puer ebdomadarius ad primam leccionem legendam. hic idem tenetur subministrare sacerdoti librum deferendo ad matutinas et ad vespervas et ad collectas dicendas. et ad secundam leccionem aliquis in prima parte secunde forme ex opposito. ad .iiij^{a(m)}. leccionem aliquis de superiore gradu in primo capite.

41.2 Ad primum responsorium cantandum scribitur alius puer ebdomadarius. Dicuntur autem pueri ebdomadarii ad legendum et cantandum per ebdomadam illi qui ad primam leccionem et ad primum responsorium scribuntur in tabula dominicali(.) et ad cantandum secundum et tertium responsorium scribuntur clerici iuxta ordinem lectorum. et hoc observetur qualibet feria per annum et quolibet festo .iiij. lectionum sine regimine chori nisi propriis vigiliis et in .iiij^{or}. temporibus et in rogacionibus quando ad matutinas legatur evangelii expositio. tunc enim duo clerici de .ij^a. forma scribantur ad primam leccionem et ad primum responsorium.

42.1 Adaptacio ad tabulam feriale de collacione.

In quadragesima quoque singulis feriis scribantur clerici ad collacionem legendam. ita quod fiat incepicio ab excellenciore ex parte chori et legatur in superiore gradu per quatuor ebdomadas deinceps in .ij^a. forma. ita tamen quod in .iiij^a. feria ante pascha in prima forma legatur. In annunciacione dominica quando infra passionem domini

celebratur: in superiore gradu legatur. Sciendum autem quod pueri ebdomadarii semper debent esse ex parte principalis rectoris chori. eorum vero qui ad candelabra sunt: unus ex parte chori et alter ex opposito. Reliqui vero tres in dispositione sunt tabulam componentis.

43.1 **De modo exequendi officium matutinum secunde ferie adventus domini.**

Feria .ij^a. in adventu domini a cantore Invitatorium queratur (*recte* querat et?) cantet aliquis de .ij^a. forma vice rectoris ebdomadarii. Ymnus in superiore gradu incipiatur ad dispositionem rectoris. Cetera etiam omnia que ad generale officium rectoris pertinent: idem rector vel per se vel per alium exequatur. Prima antiphona a primo prime forme incipiatur. secunda autem antiphona a sibi opposito prime vel secunde forme. et cetera antiphone per ordinem discurrant. ita quod quinta antiphona incipiatur a primo clerico secunde forme ex parte chori.

43.2 In laudibus prima et tertia antiphona a predictis pueris incipientur. cetera in .ij^a. forma incipientur. ordine clericorum continuato prius incepto. Cetera omnia que ad matutinas pertinent: ut in dominica expleantur. excepto quod in feriis omnes ymni in superiore gradu incipientur et preterea preces fiant cum prostrationibus ad vespervas et ad matutinas et ad ceteras horas. et sacerdos in collectis dicendis locum nec habitum mutet ad vespervas nec ad matutinas. preterea non incensatur altare ad vespervas nec ad matutinas post psalmum *Magnificat* vel post psalmum *Benedictus*.

43.3 Ad primam antiphona super psalmos a primo clerico prime forme incipiatur ex parte chori. antiphonam super psalmum *Quicumque vult* primus de .ij^a. forma incipiat. responsorium ab aliquo prime forme dicitur. Cetera omnia ut in precedente dominica nisi quod in hac feria ad omnes horas cum prostrationibus preces fiant. Ad terciam antiphonam super psalmos incipiat puer ebdomadarius responsorii. et responsorium cantet(.) cetera ut in precedente dominica cum prostrationibus. Ad sextam eodem modo fiant omnia sicut ad terciam prenotatum est. Ad nonam antiphona super psalmos incipiatur a primo clerico prime forme. responsorium a sibi proximo cantetur. cetera ut in aliis horis(.)

43.4 Ad vespervas primam antiphonam incipiat primus prime forme. secundam antiphonam sibi oppositus ex eadem forma. cetera antiphone in eadem forma per ordinem hinc inde discurrant. Responsorium cantet puer ebdomadarius(.) cetera fiant ut supra ad matutinas. Ad completorium antiphonam super psalmos incipiat quidam de prima forma pro voluntate rectoris ebdomadarii.

44.1 **Adaptacio eiusdem ferie et in aliis feriis per annum.**

Modus et ordo servicii huius ferie servetur singulis feriis per annum quando de temporali agitur excepto quod extra adventum et septuagesimam puer ebdomadarius responsorii non tenetur interesse tercie nisi ceteris horis diei sequentibus et preterquam in quadragesimam (*recte* quadragesima) quia tunc ad nonam antiphona super psalmos a puero ebdomadario incipiatur. et responsorium ab eodem cantetur. Ad completorium quoque in quadragesima responsorium ab aliquo prime forme cantetur. Ad vespervas etiam in alio tempore preterquam in adventu et in quadragesima in feriis non dicitur responsorium.

44.2 Preterea in paschali tempore ad vespervas et ad matutinas et ad laudes in feriis non dicitur nisi una sola antiphona super psalmos neque preces fiant cum prostrationibus. Preterea in quadragesima omnes hore diei ante missam dicuntur. post missam sine intervallo *Placebo* et vespere diei dicuntur. deinde vespere de sancta Maria. Post prandium ante pulsatam collacionem dicuntur Vigilie mortuorum. deinde legatur

aliquis sermo ab aliquo clerico de .ij^a. forma in collatione habitu non mutato. postea sequitur completorium.

45.1 De modo exequendi officium misse in .ij^a. feria adventus domini.

Feria .ij^a. in adventu domini. ad missam idem modus servetur servicii qui in precedente dominica adventus. exceptis quibusdam. scilicet quod in hac feria intrat sacerdos cum suis ministris ad officium exequendum in inicio ipsius officii misse. preterea Epistola ad gradum chori legatur.

45.2 Gradale ab uno solo puero in superpelliceo ad gradum chori cantetur. *Alleluia* ab alio puero tali loco et habitu.

45.3 Evangelium non in pulpito super aquilam legatur sed in presbiterio super pulpitem. ad hoc paratum. versus aquilonem converso diacono. quod unus ceroferariorum post lectam epistolam in loco debito disponat et ornet. Dum legitur Evangelium: subdiaconus textum teneat in faciem ipsius legentis(.) ceroferariis diacono assistentibus uno a dextris alio a sinistris. Preterea post lectum evangelium sacerdos textum ministerio diaconi deosculetur. sed tunc non thurificetur sacerdos neque chorus incensetur. Nunquam enim chorus post evangelium ad missam incensetur. nisi quando *Credo in unum* dicitur. sed tunc semper. Preterea pax semper a diacono choro non apportetur sed per duos extremos de .ij^a. forma. ceterea ut prius.

45.4 Preterea hac feria ante terciam dicitur missa in capitulo pro fidelibus cum diacono et subdiacono albis indutis(.) quod semper observetur in omni missa pro defunctis nisi quando pro episcopis ecclesie ipsius defunctis celebretur. et in crastino omnium sanctorum. tunc enim dalmaticis utuntur et tunicis.

46.1 Adaptacio huius ferie de officie misse et in aliis feriis per annum.

Similis quoque modus servicii servetur omnibus feriis per annum. excepto quod a septuagesima usque ad pascha non dicitur *Alleluia* ad missam sed per totam quadragesimam. .ij^a. .iiij^a. et .vj^a. feria semper usque ad pascha dicitur tractus in choro sicut in prima dominica quadragesime alternis vicibus hinc inde et in dominica palmarum. Preterea a septuagesima usque ad pascha in feriis quando de feria agitur et quando tractus ad missam non dicitur et in festis .iij. leccionum usque ad caput ieiunii nisi in commemoracionibus beate Marie virginis post epistolam gradale post versum iteratur. Preterea omni feria per annum nisi in adventu et septuagesima utuntur diaconus et subdiaconus dalmaticis et tunicis nisi in vigiliis et .iiij^{or}. temporibus. tunc enim sint in albis.

46.2 Preterea in vigilia Natalis domini acolitus dum oracio ante epistolam dicitur ad gradum chori veniat et ibi leccionem legat ante epistolam. qua lecta: epistola ibidem sine intervallo legatur.

46.3 Preterea in omni .iiij^a. feria .iiij^{or}. temporum. acolitus quoque leccionem legat ante epistolam. sed sine *Dominus vobiscum*. precedat oracio. et cum cantus intervallo epistola sequatur. Simili quoque modo in sabbatis .iiij^{or}. temporum primam leccionem legat acolitus. deinde sequentes lecciones in .ij^a. forma discurrant pro dispositione magistri scholarum in superpelliceis. ita ut ultima leccio a sacerdote legatur. cantus vero per singulas lecciones singuli pueri pro dispositione cantoribus in superpellicis ad gradum chori cantent.

46.4 post ultimam tamen leccionem cantent duo de .ij^a. forma in superpelliceis tractum ad gradum chori sicut et pueri. alium tractum post epistolam duo de .ij^a. forma in capis nigris ad gradum chori similiter cantent. Preterea per totam quadragesimam post nonam cantatur missa. Preterea in paschali tempore in feriis quando de feria agitur post epistolam primum *Alleluia* unus puer ad gradum chori in superpelliceo ex

parte chori cantet. secundum *Alleluya*. alius puer ex opposito tali loco et habitu. Preterea nulla feria in paschali tempore dicitur missa capitalis pro defunctis nisi fiat anniversarium vel tringintale.

47.1 De tabula domini nostri Iesu christi.

In die Natalis domini tabule talis erit dispositio. In primis scribantur rectores chori. deinde lectores et cantores ad lecciones legendas. et responsoria cantanda pro discrecione tabulam componencium. ita quod lecciones pro dignitate personarum ita gradatim ascendant ut semper excellencior persona extremam leccionem legat. Simili quoque modo cantores. responsoriorum (*recte* cantores responsoriorum) ordinentur. scilicet ut eorum quoque ita ascensus fiat: ut tres excellenciores qui non legerint: responsorium ultimum cantent. ita eciam ut primam et .ij^{a(m)}. leccionem duo canonici de .ij^a. forma legant. terciam leccionem: canonicus de superiore gradu. Primum et secundum responsorium a duobus de .ij^a. forma cantentur. tertium responsorium a tribus de .ij^a. forma. Sextum et .ix. responsorium a tribus de superiore gradu cantentur. Ad primam missam scribantur (duo) rectores chori de superiore gradu. et duo de .ij^a. forma(.) ad *Kyrieleyson* tres de superiore gradu(.) ad laudes. ad *Gloria in excelsis*. duo de superiore gradu. ad leccionem *Laudes deo* ante epistolam duo de .ij^a. forma. Ad gradale tres de .ij^a. forma. Ad *Alleluya* tres de superiore gradu. Ad secundam missam: duo rectores chori tantum de .ij^a. forma scribantur. Ad gradale: duo pueri. ad *Alleluya* duo de superiore gradu. deinde quis puer in capitulo cuius officium est deferre librum ad legendas lecciones et ad Collectas dicendas. pueri vero notati in tabula dominicali ad candelabra et ad thuribula et ad aquam. et acoliti per totam ebdomadam iuxta illam tabulam sua exequantur officia. Ad magnam missam. ad gradale tres de .ij^a. forma. ad *Alleluya* tres de excellencioribus de superiore gradu. ad leccionem *Exultemus in hac die* ante epistolam. duo de .ij^a. forma. Ad epistolam quidam canonicus secundum ordinem matricule et numerum communis tabule. et ad Evangelium alius canonicus eodem modo et ordine.

48.1 De tabula communi.

Sciendum est quod quam diu tabula communis discurrit. singulis diebus mutantur rectores. ab incepcone enim communis tabule in omni simplici festo scribantur. duo rectores de .ij^a. forma per ordinem. formata incepcone a principali capite formarum. In omni vero duplici festo duo principales rectores scribuntur. pro voluntate ipsius rectoris (*recte* cantoris). Secundarii vero secundum predictum ordinem. Singulis etiam diebus dum tabula communis discurrit: mutatur puer in capitulo. missa. epistola. evangelium. ita scilicet quod lector in capitulo mutatur a die Natalis domini quando in dominica evenerit. usque ad circumcisionem vel ad proximam dominicam sequentem. deinde sequatur tabula dominicalis.

48.2 Ad missam vero in festis duplicibus nullus scribatur clericus. In ceteris autem diebus pro ordine matricule scribantur presbiteri ad epistolam et ad evangelium. scribantur canonici tam in festis quam in profestis singulis diebus eo ordine quo scribuntur in matricula. Sciendum autem quod ordo presbiterorum(.) diaconorum(.) subdiaconorum(.) quo scribuntur in matricula non possit extendi usque ad .ij^{a(m)}. vel .iij^{a(m)}. feriam: tunc proxima dominica precedente fiat tabula ebdomadaria. Si vero ultra .iij^{a(m)}. feriam possit extendi: tunc proxima dominica sequente fiat tabula ebdomadaria. eadem regula servetur de ordine singulorum officiorum. ita ut in mediis feriis vacantibus ad predicta officia exequenda scribantur clerici pro voluntate componentis tabulam. Incipienda est autem hec tabula communis de missa et epistola

et evangelio die dominica proxima ante Natale domini. nisi quando dies natalis domini die dominica contigerit. tunc enim ipsa die natalis sumit initium.

48.3 Secunda vero tabula communis de eisdem incipiat die dominica palmarum durans per ordinem presbiterorum usque ad ultimum ordinem illorum. per ordinem vero reliquorum non nisi usque ad octavas pasche sive ibi terminetur sive non.

48.4 Tercia tabula communis de eisdem incipiat dominica proxima ante ascensionem domini durans per illam ebdomadam tantum. que iterum die pentecostes incipiat sumpto initio ab illo in quem proximo terminato (*recte* terminata) est durans usque ad festum sancte trinitatis vel ulterius quantum ad presbiteros sicut predestinatum in tabula paschali.

48.5 transcurta vero tabula communi: revertatur ad solitum cursum tabule ebdomadarie sumpto ipsius initio ubi ante natale terminata est(.) huius tabule communis dispositio locum habet in omni tabula communi per annum.

49.1 **Adaptacio natalis domini et aliorum festorum duplicium.**

Sciendum autem quod tabule natalis domini dispositio locum habet in omni duplici festo per annum .ix. leccionum exceptis hiis festis scilicet sancti Michaelis. Omnium sanctorum. et sancti Andree. In festo etenim sancti Michaelis et sancti Andree: prima leccio solet esse in prima forma. .ij^a. et .iiij^a. leccio in .ij^a. forma. deinde omnes lecciones in superiore gradu servato ordine ascensus supra notato. Primum et secundum responsorium in prima forma. tertium responsorium in .ij^a. forma. quartum responsorium in superiore gradu. et ita deinceps hoc observato. quod omnia responsoria dupliciter cantentur. preter .ix. responsorium quod a tribus de superiore gradu cantetur.

50.1 **De tabula in die omnium sanctorum.**

In die omnium sanctorum hoc modo tabula disponitur: ut excellencior persona primam leccionem legat et ita fiat descensus sicut ascensus in aliis festis duplicibus ita quod quidam puer .viij. leccionem legat. et .ix. leccionem sacerdos. Primum responsorium a duobus excellencioribus cantetur et sic fiat descensus. modo lectorum ordine ipsorum cantorum numero non mutato ita quod .v. pueri .viij. responsorium cantent.

51.1 **Modus servicii in die natalis domini.**

In die natalis domini ad primas vespas. primam antiphonam super psalmos incipiat excellencior persona post illum qui exequitur officium illius diei. Secunda antiphona ab excellenciore alterius partis chori incipiat. et ita discurrant singule antiphone pro personarum dignitate. Capitulum in capa serica episcopus si presens fuerit: dicat loco non mutato. Responsorium cantor et alie due persone cantent pro dispositione illius cantoris in capis sericis ad gradum chori.

51.2 Dum ymnus canitur duo pueri qui serviunt de thuribulis capas duas de serico deferant principali sacerdoti. quarum alteram alii sacerdoti pro voluntate sua transmittat. ad thurificandum altare. versiculum cantant duo pueri in superpelliceis. antiphonam super *Magnificat* excellencior persona ex parte chori incipiat. et si episcopus fuerit presens: cantor ipsam antiphonam iniungat ei et tota cantetur antiphona antequam psalmus intonatur.

52.1 **De chori thurificatione et altarium ecclesie ad primas vespervas diei Natalis domini et aliis festis duplicibus quibus ad primas vespervas antiphona super *Magnificat* tota cantetur antequam psalmus intonetur.**

Post inchoacionem antiphone super *Magnificat* procedat executor officii cum alio sacerdote post illum excellenciore ad thurificandum altare cum duobus thuribulis de quorum uno ministrabit puer ebdomadarius. de reliquo vero alius puer pro dispositione sacristarum.

52.2 Si fuerit episcopus presens secundarius sacerdos cum capellano episcopi ipsum episcopum in sua sede incensent. deinde procedant ad thurificandum cetera altaria ecclesie. excellencior in partem orientalem. secundarius eat in partem occidentalem(.) quibus incensatis: ambo conveniant presbiteri ad ostium ex parte orientali et simul intrent et iterum thurificent episcopum in sua sede(.) deinde inferior thurificet superiorem. ante gradum chori. Si episcopus non fuerit presens: secundarius incenset superiorem in sede sacerdoti ebdomadario constitutum.

52.3 Ad collectam dicendam: solus episcopus locum non mutet. *Benedicamus* a duobus de .ij^a. forma. in superpelliceis dicitur.

52.4 Ad completorium antiphonam super psalmos unus de superiore gradu incipiat. Versiculum dicat quidam puer loco nec habitu mutato. antiphonam super *Nunc dimittis* incipiat unus de excellencioribus pro dispositione rectoris.

52.5 Ad matutinas antiphone super psalmos eodem modo hinc inde discurrant sicut ad primas vespervas. singuli versiculi a duobus pueris in superpelliceis ad gradum chori dicuntur. Sex lecciones in superpelliceis legantur .vij^a. et .viij^a. et .ix. leccio in capis sericis.

52.6 singula responsoria in superpelliceis ad gradum chori cantentur dupliciter. ita quod tertium .vj. et .ix. responsorium a tribus cantentur ad gradum chori. Lectores et cantores ad vespervas et ad matutinas et ad missam postquam legerint et cantaverint coram episcopo se humilient ad benedictionem.

52.7 Sciendum quod in singulis Nocturnis ad .ij. v. et .viij. leccionem incensetur altare auctenticum ab aliquo sacerdote in capa serica ex utraque parte chori vicissim assumpto. chorus quoque ab uno solo puero incensetur. Finito ultimo responsorio et cantato evangelio *Liber generacionis* principalis sacerdos in capa serica loco non mutato incipiat *Te deum*. Postea cum suo secundario thure ipsis thuribulis ab ipso principaliore sacerdote ante gradum chori imposito: auctenticum altare incensent modo predicto. cetera altaria non incensentur.

52.8 Sciendum tamen quod quando episcopus presens fuerit: ab eo super thus a sacerdote vel a diacono thuribulis imponendum fiat benedictio loco non mutato.

52.9 Finito *Te deum laudamus* statim canitur missa. qua finita principalis sacerdos versiculum dicat ante laudes. antiphone super psalmos in laudibus in superiore gradu discurrant per ordinem. in ceteris antiphonis prius incepit et non complet (*sic*).

Capitulum et cetera que ad matutinas pertinent eo modo et ordine expleantur quo ad vespervas. excepto quod ad *Benedictus* non incensatur nisi principale altare et chorus similiter. et preterea ultimum *Benedicamus* a duobus pueris in superpelliceis dicitur.

52.10 Ad primam antiphona super psalmos in superiore gradu incipiatur. antiphona super *Quicumque vult* ex secundo excellenciore ex parte chori incipiatur.

responsorium *Jhesu christe* ab aliquo de .ij^a. forma pro voluntate secundarii rectoris dicitur loco nec habitu mutato. cetera que ad primam pertinent non mutantur.

52.11 Ad terciam antiphona super psalmos in superiore gradu incipiatur.

Responsorium in .ij^a. forma pro voluntate rectoris dicitur. Idem modus in ceteris horis servetur.

52.12 Ad secundas vespervas prima antiphona super psalmos pro voluntate ipsius [rec]\can/cantoris²² ab aliquo canonico in superiore gradu incipiatur. secunda antiphona simili modo ex opposito incipiatur. et ita ceterae antiphonae hinc inde discurrant. Responsorium a tribus excellencioribus cantetur pro dispositione cantoribus. cetera omnia ut supra ad primas vespervas. excepto quod ad has vespervas ad *Magnificat* non incensetur nisi principale altare et chorus similiter. Finito primo *Benedicamus* fiat processio ad altare sancti Stephani ab altari sancti Nicholai. cum omnibus diaconis in capis sericis cereos accensos deferentibus per mediumm (*recte* medium) chori accedentibus(.) et ibi cantato responsorio et finita memoria de sancto Stephano: aliquod responsorium vel antiphonam de sancta Maria cantantibus in chorum redeuntibus(.) et ibi omnes diaconi expectent quousque illius memorie oratio finiatur. *Benedicamus* a duobus diaconis dicatur. Ad completorium antiphona super psalmos ab aliquo canonico de superiore gradu incipiatur. cetera non mutantur.

53.1 *Adaptacio eiusdem festi et in aliis festis duplicibus .ix. leccionum.*

Simili modo expletur servicium in aliis festis duplicibus maioribus .ix. leccionum. In hiis scilicet festis.

In epiphania.

Purificacione.

In festo sancte trinitatis.

In Assumpcione

et Nativitate beate Marie.

In festo Reliquiarum

et Omnium sanctorum.

In dedicacione ecclesie.

et in festo cuiuslibet ecclesie. vel capelle.

quo in die Natalis domini. excepto quod in festo omnium sanctorum servetur ordo preposterus in leccionibus legendis. et responsoriis cantandis quantum ad dignitatem cantorum et lectorum(.) et octavum responsorium a .v^{que}. pueris in superpelliceis et amittibus capita velatis cereosque accensos singulis deferentibus cantatur. et excepto quod in (his) festis duplicibus non cantetur Evangelium ad matutinas nisi in epiphania domini. Preterea in nullo aliorum predictorum festorum duplicium aliqua leccio legatur. nisi in superpelliceis.

54.1 *De minoribus festis duplicibus.*

In aliis etiam festis minoribus duplicibus. Ut in(:) die sancti Thome martyris.

A(n)nunciacione dominica.

Nativitate sancti Johannis baptiste.

In passione apostolorum Petri et Pauli.

In festo sancti Michaelis

et sancti Andree.

et ex novo in Translacione sancti Thome martyris.

Deposicione sancti Edwardi regis et confessoris.

et sancti Eadmundi Cantuariensis archiepiscopi.

Potest predictus ordo servicii servari qui in aliis festis maioribus duplicibus. excepto quod ad primas et ad secundas vespervas. nisi una sola antiphona super psalmos dicitur

²² This correction appears to have been made soon after the text was originally copied.

et illa incipiatur in superiore gradu pro voluntate cantoris. Preterea in hiis festis non incensatur nisi principale altare ad utrasque vespas nec ad matutinas.

54.2 Ad matutinas in Nocturnis non incensatur altare neque chorus. Preterea ultima leccio legatur ab excellenciore ex parte chori.

54.3 Preterea in festo sancti Michaelis et sancti Andree prima leccio in prima forma legatur. .ij^a. et .iij^a. leccio in .ij^a. forma. primum et secundum responsum in prima forma. tertium in .ij^a. forma. Preterea nullum responsum a tribus cantetur nisi nonum.

54.4 Preterea omnes antiphone super laudes pro dispositione rectoris in .ij^a. forma discurrant.

55.1 De modo exequendi officium prime misse in die Natalis domini.

In die Natalis domini post *Te deum* excellencior persona vel sacerdos primam missam cantet(.) cuius ministerium expleatur sicut in dominica excepto quod diaconus et subdiaconus et acolitus utuntur tunica et dalmatica. Preterea cum *Gloria in excelsis* ad missam dicitur: leccio *Laudes deo* in pulpito ante epistolam ab aliquibus duobus pro dispositione cantoris in capis sericis cantetur. et post: sine intervallo. Epistola legatur. Gradale in pulpito a tribus de .ij^a. forma in capis sericis cantetur. *Alleluya* a tribus excellencioribus in capis sericis ibidem cantetur. Preterea si episcopus officium exequatur. omnes ministri in chorum ad prosam cantandam veniant preter principalem diaconum et principalem subdiaconum et ibi moram faciant diaconi et subdiaconi in medio chori cum rectoribus chori donec principalis diaconus a pulpito post lectum evangelium per chorum redeat. Preterea in processione ad legendum evangelium crux precedat que a dextris erit legentis evangelium. Facie crucifixi ad legentem conversa. Lecto evangelio: principalem diaconum comitentur ceteri diaconi et subdiaconi a choro usque ad altare processionaliter ita quod bini precedant subdiaconi. deinde principalis subdiaconus in ultimo ordine subdiaconorum uno subdiacono incedente a dextris et altero a sinistris. Postea sequantur diaconi ordine simili et modo depositi (*recte* dispositi). et hoc ipso ordine et modo ad introitum misse dompnum episcopum precedant. Preterea ad incensandum chorum post *Credo in unum*: duo veniant thuribula et duo subdiaconi cum duobus textis. si autem episcopus non celebraverit: unum textorum defert acolitus ex parte cantoris. primo autem incensandus est cantor. deinde principales rectores chori ex utraque parte sua. deinde rectores. duo (*recte* rectores duo) secundarii. postea chorus solito more eo ordine sequatur textum. In pace danda primo deosculetur diaconus principalis principalem subdiaconum a quo ceteri diaconi et subdiaconi pacem accipiant. duos deinde secundarios rectores osculantur. Qui primo deferant pacem cantori et eius duobus collateralibus rectoribus principalibus. postea principalibus rectoribus pacem ipsam ex parte Decani et cantoris deferentibus. secundariis rectoribus vero ex parte Cancellarii et thesaurarii pacem ipsam deferentibus.

56.1 De modo exequendi officium secunde misse eadem die.

Secundam missam celebret in die Natalis domini sacerdos quem episcopus ad hoc elegerit eodem modo ut in dominica prima in adventu excepto quod quidam de .ij^a. forma leccionem legat ante epistolam in superpelliceo quam continuo sequatur. Preterea ab episcopo diaconus benedictionem accipiat et ad (*recte* accipiat ad) pronunciandum Evangelium. et post lectum Evangelium: per episcopum transeundo eum prius incenset et postea subdiaconus textum episcopo apertum deosculandum porriget. pacem quoque statim post deosculatum subdiaconi episcopi: episcopo (*recte* ipsi episcopo) diaconus pacem porrigat. cetera ut prius.

57.1 Modus processionis in die natalis domini ante magnam missam.

In die Natalis domini dicta tertia eat processio circa claustrum cum tribus accolitis tres cruces deferentibus et duobus thuribulis. Deinde predicto modo procedant tribus de superiore gradu prosam in eundo cantantibus in medio procedentibus qui (*recte que*) in ipsa stacione ante crucem ab eisdem terminetur. Cetera omnia ut prenotatum est sunt exequenda. Qui omnes in albis sint induti et capis sericis preter diaconos et subdiaconos et ceteros ministros altaris.

58.1 Adaptacio eiusdem processionis et in aliis festis duplicibus .ix. leccionum.

Modus processionis huius diei locum habet in omnibus festis duplicibus .ix. leccionum per annum que ex sua solempnitate processionem habent. excepto quod in quibusdam festis prosa non dicitur. et excepta purificatione beate Marie virginis. tunc enim dum tertia canitur executor officii cum solempni apparatu se induat et omnes ministri eius sint (*recte sicut*) ad executionem misse. tertia dicta idem sacerdos cum suis ministris ad altare processionaliter procedat et cereos ante altare benedicat et aqua benedicta aspergat. deinde thurificet. hiis peractis in stallo se recipiat dum cerei distribuuntur. Cereis distributis eat processio modo predicto et in stacione ante crucem tres de superiore gradu versum *Hodie* dicant in pulpito conversi ad populum habitu non mutato.

59.1 De modo exequendi officium tercie misse in die natalis domini.

Terciam missam in die Natalis domini celebrabit episcopus vel excellencior alius sacerdos absente episcopo eo simili (*recte absente eo simili vel absente episcopo simili?*) modo ut primam preter processionem in qua omnes diaconi et subdiaconi ad missam ministraturi processionaliter incedant. Preterea in die purificationis beate Marie virginis quando infra septuagesimam evenerit: ad missam post gradale: dicitur sequencia *Hac clara die* in choro. sacerdos vero et ministri eius ad altare privatim dicant tractum *Nunc dimittis*. Item in a(n)nunciacione dominica quando in quadragesima celebratur ad missam post gradale dicitur sequencia *Ave mundi spes* in choro. sacerdos vero et ministri eius ad altare dicant privatim tractum *Ave Maria*. In ceteris autem festis cum regimine chori a septuagesima usque ad passionem domini tractus dicitur post gradale modo predicto. In commemoracionibus beate marie virginis infra septuagesimam semper ad missam post gradale dicitur sequencia in choro. Nunquam enim dicitur tractus in ecclesia Sarum in festo .iij. leccionum vel in commemoracionibus beate Marie virginis.

60.1 Adaptacio servicii diei Natalis domini et in aliis festis duplicibus per annum.

Similis modus servicii diei Natalis domini observetur in omnibus festis duplicibus continuis et incontinuis excepto quod ibi non semper excellencior persona vel sacerdos exequitur officium misse sed secundum gradus dignitatum personarum fiat descensus ut in natali et pascha et pentecostes (*recte pentecoste*). Similis quoque modus servetur in omni festo et in omnibus [et]²³ octavis et feriis infra octavas cum regimine chori. excepto quod in predictis festis cantatur *Alleluya* in pulpito a rectoribus chori habitu non mutato. preterea si aliquod festum .ix. leccionum in quadragesima fiat in aliqua feria. ante terciam missa de festo dicitur cum dalmaticis et tunicis. post nonam vero missa de ieiunio dicitur. utraque ad principale altare. Preterea si dominicus dies infra octavas epiphanie evenerit: ad matutinas omnia fiant sicut in

²³ This deletion was made by the original text scribe.

prima die excepto quod hac die dominica Invitatorium dicitur sicut infra octavas prenotatum est. et .vj^a. antiphona super psalmum *Fundamenta*: erit *Homo natus*. Preterea Evangelium *Factum est autem* non cantetur. sed in laudibus omnes antiphone cum suis psalmis dicuntur sicut in prima die quia octava dies proprias laudes habet. deinde totum servicium fiat sicut in prima die. tamen memoria fiat de sancta Maria tantum. et super *Quicumque vult* dicitur antiphona *Te iure*. Preterea in octavis pasche et proxima dominica ante ascensionem domini dicuntur omnes antiphone super laudes sicut in prima die pasche. Et in octavis ascensionis domini dicuntur omnes antiphone super laudes sicut in prima die festorum predictorum. In octavis apostolorum Petri et Pauli dicuntur super laudes antiphone de communi apostolorum. Preterea in octava die assumptionis beate Marie quacumque die contigerit: in laudibus omnes antiphone super laudes sicut in prima die dicuntur. Si dominicus dies infra octavas assumptionis evenerit: fiat ad primas vespervas servicium hoc modo. super psalmos consuetos hec sola sufficit antiphona *Assumpta est*. Nullum responsorium cantetur. Capitulum. ymnus. et versiculus sicut in prima die. super *Magnificat* dicitur antiphona *Anima mea*. memoria fiat de dominica et de trinitate si necesse fuerit. processio ad crucem non pretermittatur. in redeundo de omnibus sanctis. antiphona *Salvator* cum versiculo et oracione. Ad matutinas omnia fiant sicut in prima die preter antiphonam *Te iure* super psalmum *Quicumque vult*. Preterea si dominicus dies infra octavas Nativitatis beate Marie evenerit: ad primas vespervas fiat servicium hoc modo. super psalmos consuetos hec sola sufficit antiphona *Nativitas est hodie*. deinde totum servicium fiat sicut in prima die preter responsorium *Stirps Jesse*. post psalmum *Magnificat* fiat memoria de dominica et de trinitate si necesse fuerit. processio fiat tamen ad crucem sicut in dominica infra octavas assumptionis prenotatum est. Ad matutinas tota cantetur historia sicut in prima die absque responsoriis *Stirps Jesse* et *Solem iusticie*. et in loco eorum dicuntur duo responsoria ferialia. Nonum autem responsorium erit *Ad nutum*. quod et dicitur ad primas vespervas. In laudibus omnes antiphone super psalmos sicut in prima die dicuntur. Cetera omnia sicut in prima die fiant. excepto quod ad primam super *Quicumque vult*: dicitur antiphona *Te iure*. Querendum nobis est cur in dominica infra octavas Nativitatis beate Marie ad primas vespervas responsorium *Ad nutum* et in laudibus omnes antiphone super psalmos dicuntur: quia in octava die apud Sarum festum reliquiarum celebratur. Ubi vero festivitas non celebratur. in octava die eiusdem totum servicium fiat de sancta Maria sicut in dominica infra octavas prenotatum est. et hoc etiam observetur quod quocienscumque responsorium ad primas vespervas dicitur: in laudibus omnes antiphone dicuntur. In exaltacione sancte crucis ad vespervas et ad matutinas. Vespere et matutine et cetere hore dicuntur sicut infra octavas Nativitatis beate Marie de ea (*recte quo?*) prenotatum est.

61.1 De tabula festorum simplicium .ix. leccionum.

Tabula vero festorum simplicium .ix. leccionum sequitur tabulam dominicarum simplicium in leccionibus legendis et responsoriis cantandis que servetur in festo sancti Silvestri.

62.1 De modo exequendi officium matutinarum in simplicibus festis .ix. leccionum.

In simplicibus festis .ix. leccionum minoribus servetur modus et ordo dominicarum simplicium habencium responsorium quod in .ij^a. forma cantetur. excepto quod antiphona super psalmos et responsorium ad primas vespervas in superiore gradu dicuntur. et in festo sancti Vincencii et sancti Dyonisii et sancti Clementis. In aliis vero simplicibus festis cum regimine chori a pascha usque ad pentecosten ad utrasque

vesperas et ad alias horas diei fiant omnia sicut in ceteris festis simplicibus .ix. leccionum alterius temporis. Ad matutinas prima et .ij^a. leccio. (et) primum et secundum responsorium in .ij^a. forma. tertia leccio et tertium responsorium in superiore gradu dicuntur habitu non mutato. Infra octavas cum regimine chori ad vespervas et ad alias horas diei omnia fiant sicut in festis .ix. leccionum simplicibus cum regimine chori sui temporis. Ad matutinas .j^a. ij^a. et .iij^a. antiphona in prima forma. cetera in .ij^a. forma inferiore. Infra octavas ascensionis prima antiphona in prima forma. ij^a. antiphona et .iij^a. in .ij^a. forma. lecciones et responsoria ut in aliis feriis legantur et cantentur. In laudibus ut in festis simplicibus minoribus cum regimine chori sui temporis. In dominicis diebus infra octavas servetur modus et ordo servicii qui in suis dominicis exceptis illis que vitabunt ea que recipiuntur in servicio illarum dominicarum.

63.1 De modo processione in capite ieiunii ad ianuas ecclesie.

In capite ieiunii post cinerum suscepcionem eat processio per medium chori ad ostium ecclesie australe excellencioribus precedentibus precedente vexillo cilicino. deinde episcopus vel executor officii penitentes eiciat singillatim per manus officii ministerio archidiaconi si episcopus presens fuerit.²⁴ Interim cantetur responsorium *Ecce Adam* et responsorium *In sudore*. Quibus eiectionibus redeat processio ordine processione servato. Eiectionibus vero penitentibus claudantur ianue. In redeundo cantetur responsorium *Emendemus*. nullus versiculus nec oratio sequatur.

64.1 Quando cooperiende sunt ymagines per ecclesiam in quadragesima.

Secunda feria prime ebdomade quadragesime ad matutinas omnes cruces et ymagines et reliquie et vas etiam continens eucharistiam sit coopertum usque ad matutinas in die pasche.

64.2 A sabbato autem precedente usque ad .iij^{a(m)}. feriam ante pascha velum quoddam dependeat in presbiterio inter chorum et altare quod per totam quadragesimam in feriis quando de feria agitur tam ad missam quam ad matutinas et ad ceteras horas debet esse dimissum nisi dum evangelium legitur(.) tunc enim interim extollitur et elevatum dependeat \quo/usque²⁵ a sacerdote dicitur *Orate fratres*. tunc enim dimittatur (*recte demittatur?*) velum dependens tam in elevacione corporis dominici quam in alio tempore semper quousque sacerdos dicat oracionem *Humiliate capita vestra deo*. et tunc extollatur quousque totum perficiatur officium misse. Et post sacerdos dicat *Orate fratres (sic)*.

64.3 Et si in crastino sequatur aliquod festum .ix. leccionum de cetero eo die non dimittatur (*recte demittatur?*) velum nec etiam ante proximas matutinas feriales. Si tamen in ipso festo fiat missa de ieiunio: dimittetur (*recte demittetur?*) velum usque ad incepcionem evangelii et non ulterius. Preterea in feriis quando de feria agitur in quadragesima ad missam omnes epistole legantur in presbiterio inter chorum et velum preter epistolas que leguntur inter velum et altare de prophetia.

64.4 Quarta autem feria proxima ante pascha dum passio domini legitur velum sit dependens suo loco solito more usque ad prolacionem ipsius clausule *Velum templi scissum est*. Et cum pronuncietur hec predicta clausula. predictum velum in area presbiterii decidat. Hac etiam .iij^a. feria ad vespervas et usque ad missam in crastino campane pulsantur sicut in dominicis diebus simplicibus. et ab hinc (*i.e.* abhinc) non pulsantur campane donec in vigilia pasche inchoetur *Gloria in excelsis* ad missam.

²⁴ The grammar of this sentence presents difficulties; its intended meaning is not fully clear.

²⁵ This addition was made in a different hand, nearly contemporary with the original text scribe.

Chorus vero non regitur. luminaria ut in dominica palmarum accendantur. Ad vespervas antiphone super psalmos in .ij^a. forma hinc inde discurrant. Responsorium ab uno solo in .ij^a. forma cantetur loco nec habitu mutato. Nulle preces ad vespervas dicuntur neque ulla memoria post vespervas<(.)> Collecta ad gradum chori dicitur habitu non mutato. Vespere de sancta Maria in choro non dicuntur nec ab hinc (*i.e.* abhinc) usque in crastinum ab octavis pasche. Completorium solito more absque prostratione et sine psalmo penitenciali solempniter dicitur cum versu *Rex benedictus* post *Nunc dimittis* in .ij^a. forma cantandis (*recte* cantando).

65.1 De processione in feriis per quadragesimam.

Preterea sciendum est quod per totam quadragesimam usque ad cenam domini .iiij^a. et .vj^a. feria ebdomade cuiuslibet solet fieri processio ad altaria ecclesie per ordinem. prima die ad altare sancti Martini deinde ad cetera altaria per ordinem nisi festum .ix. leccionum impediatur. Quarta itaque feria prime ebdomade percantata nona eat processio ante inchoacionem misse sine cruce per ostium presbiterii ad altare sancti Martini. Sacerdos cum suis ministris in albis accedat. deinde cantato responsorio: clerici quo ordine in choro ordinantur se prosternant ita quod sacerdos ad gradum altaris cum diacono a dextris et subdiacono a sinistris suam faciant prostrationem cum *Kyrieleyson* et psalmo *Miserere*. Finitis precibus stando dicat oracionem. Qua finita et cantata letania a duobus de .ij^a. forma. usque ad *Sancta Maria ora pro nobis*: habitu non mutato processio circumeundo presbiterium per ostium chori occidentale chorum intret predictis duobus ad gradum chori letaniam terminantibus et sacerdos cum suis ministris ab(s)cedat nulla oracione dicta(.) eodem modo et ordine fiat processio qualibet .vj^a. feria per quadragesimam nisi festum .ix. leccionum impediatur.

66.1 De tabula trium noccium (*i.e.* noctium) ante pascha.

In tribus noctibus ante pascha in leccionibus legendis et responsoriis cantandis fiat tabula sicut in festis simplicibus .ix. leccionum excepto quod .ix. responsum ab uno clerico de .ij^a. forma cantetur loco nec habitu mutato. Ad *Kyrieleyson* cantandum eisdem noctibus duo subdiaconi de eadem forma. ad *Domine miserere* duo diaconi de eadem forma. ad versus cantandos: duo presbiteri scribantur.

67.1 De accensione candelarum in die cene ad matutinas.

In cena domini ante matutinas .xxiiij^{or}. candeles accendantur iuxta numerum .xij. apostolorum. et .xij. prophetarum. quarum singule ad inceptonem cuiuslibet antiphone et responsorii extinguantur. sic fiat in .vj^a. feria et sabbato. Antiphone super psalmos in superiore gradu discurrant per ordinem facta inceptio ab aliquo de superiore gradu ex parte chori ex parte chori²⁶ (*recte* de superiore gradu ex parte chori). et hic ordo prosequendus est per duos sequentes dies. *Gloria patri* omnino pretermittatur. prima antiphona in laudibus a primo de .ij^a. forma ex parte chori incipiatur. Secunda antiphona ex suo pari ex opposito. deinde cetera antiphone per ordinem in eisdem feriis (*recte* eadem forma?) discurrant(.) qui ordo per noctes prosequentes continuantur (*recte* continuatur). Nullum capitulum ad has matutinas nec ymnus dicuntur neque versiculus. dum ultimus psalmus in laudibus psallitur: lumen ubi nequeat videri abscondatur. Finita quinta antiphona in laudibus omnia luminaria per ecclesiam extinguantur. antiphona super *Benedictus* ab excellentiore incipiatur.

²⁶ An accidental dittography.

68.1 De processione in cena domini.

In cena domini nona cantata eat processio ad ostium ecclesie sicut in capite ieiunii sintque presentes in atrio ecclesie penitentes. Deinde si episcopus adest principalis archidiaconus ex parte penitentium extra ostium quamdam leccionem legat in capa serica: que non legatur absente episcopo. Finita leccione idem archidiaconus incipiat antiphonam *Venite* bis continue. Deinde diaconus ex parte penitentium dicat *Flectamus genua* in alba et diaconus ex parte episcopi *Levate* in simili habitu et ita fiat tribus vicibus. Deinde penitentes singillatim per manus ecclesie restituat ministerio archidiaconorum. Quibus peractis: processio more solito redeat.

69.1 De ornamento ecclesie et altarium in vigilia pasche.

Sabbato sancto id est in vigilia pasche tota ornetur[.]²⁷ ecclesia(.) omnes clerici ecclesie diei servientes radantur vel tonseantur (*i.e.* tondeantur). ut tante festivitati decenter sint ornati(.) Ymagines vero non discooperiantur usque ad matutinas diei pasche. Post sextam provideantur lecciones. altaria festive cooperiantur et festivo modo ad ostendendam tam ineffabilis gaudii solempnitatem intrinsecus et extrinsecus dignissime cuncta adornentur ita ut precipue apparatus mencium in tanta resurrectionis gloria non negligatur. Nona autem tardius cantetur solito modo. hoc quoque observetur ut ita officium servicii protrahatur quatinus citra vesperum missa dicitur. Omne enim officium presens de nocte est sicut in ipsa consecratione cerei memoratur. *Hec nox est.* Et beatus Innocencius papa ostendit ista biduo sacramenta non celebrari ipso die scilicet passionis christi neque sabbato dicens. Nec enim decet ut ea die veritas a fidelibus in sacramento immoletur qua pro se ab infidelibus dignata est immolari nec ea qua ab eisdem infidelibus sub custodia sepulchri se teneri permisit. In quo innuitur quod missa presentis officii non de sabbato sed de dominica propria esse manifestatur. unde in ordine Romano dicitur. In vigilia resurrectionis ante mediam noctem non est populus dimittendus de ecclesia iuxta canonum sanctiones. ex concilio Aurasico (*recte* Arausico) capitulo secundo. Sabbato sancto hoc est in vigilia pasche ieiunium ante noctis initium nisi a parvulis vel infirmis non solvatur omnia etiam misteria misse hiis duobus diebus non celebrentur. In hac missa quoque omnes qui legant vel ad gradum chori cantent: in albis esse debent ad instar angelorum qui in albis apparuisse leguntur. ministri quoque altaris festive induantur. et sacerdos qui baptismum fecerit: vilioribus indumentis usque ad missam induatur. si vero baptismum non est celebraturus: tunc optimis vestibus induatur.

69.2 Omnibus vero clericis honeste preparatis et in choro congregatis: executor officii in capa serica. deinde diaconus dalmatica et subdiaconus tunica induantur cum ministris suis. et eat processio per medium chori et per ostium occidentale ad quamdam columpnam ecclesie ex parte australi et ad novum ignem benedicendum absque cruce et sine lumine in cereis et igne in thuribulo. Quodam de prima forma in superpelliceo cereum illuminandum in hasta quadam deferente et precedente processioni post aque latorem choro sequente et precedentibus excellencioribus psalmum *Dominus illuminacio* in eundo dicentibus. Finita autem benedictione ignis et incensi. thuribulum de isto sancto igne impleatur. et cereus super hastam illuminetur. et alia candela accendatur unde idem cereus super hastam si forte extingatur (*recte* extingueretur?) posset reaccendi. Quo peracto redeat processio in choro per medium chori duobus de .ij.^a forma in superpelliceis *Inventor rutili* canentibus.

69.3 Finito ymno: mox diaconus in consecratione cerei intrat (*recte* intret?) sic incipiendo *Exultet iam angelica*. Interim subdiaconus et ceteri ministri altaris ultimo

²⁷ An erasure; this modification cannot be dated.

loco assistant in choro. prelatus sedeat in sede sua omnibus ceteris astantibus ad tam sacri luminis consecrationem intendentibus. Et cum diaconus dixit *Suscipe sancte pater incensi huius sacrificium vespertinum*: ponat ipse diaconus incensum in thuribulo et incenset tantummodo cereum et postea quinque grana incensi que ab executore officii fuerint sanctificata atque benedicta postquam novus ignis benedicendus fuerit firmiter in ipso cereo infigat in modum crucis. thuriferarius post incensatum a dyacono cereum donec idem cereus consecratus sit ibidem cum thuribulo fumigante consistat. Rursus cum diaconus dixerit *In honorem dei rutilis ignis accendat (recte rutilans ignis accendit)*: secretarius magnum cereum de novo igne accendat. Et cum adiunxerit *Qui licet divisus in partes*: accendat duos cereos ex utraque parte magni cerei in candelabris positos. deinde omnes cereos per circuitum in ecclesia. Cereus namque magnus usque post completorium in die pasche non extinguitur. qui etiam per totam ebdomadam ad missam maiorem accendatur. Simili quoque modo magnus cereus debet accendi omnibus festivis diebus ad maiorem missam usque ad ascensionem domini.

69.4 In vigilia ascensionis domini ad vespervas accendatur magnus cereus usque in crastinum ad processionem. et cum processio sit mota: interim magnus cereus extollitur et candelabrum similiter.

69.5 Peracta consecratione cerei in vigilia pasche: statim prima leccio incipiatur. *In principio*. tunc vero duo cerei in candelabris usque ad missam extinguantur. Tunc etiam sacerdos indutus casula mediocri ad altare procedens cum diacono et subdiacono revestitis non modo confessionem dicat. sed antea eam dicat in vestiario. tamen dicat *Pater noster* et osculato altari cum ipsis ministris sessum eat. In leccionibus tituli postponuntur. et lecciones sine titulo legantur. propter cecitatem cathecuminum qui sunt insipientes non pronunciat *Leccio illius libri* quia cathecumini celestis cives Jerusalem nondum agnoscunt. Frustra enim profertur auctor incognitus quibus firmissima auctoritas vilescere potest. Qui vero legant aut cantent: albis induantur. Lecta prima leccione: tractus non sequatur. sed oratio *Deus qui mirabiliter*. deinde legantur cetera lecciones cum suis tractibus. Singuli vero tractus in choro alternis vicibus cantentur. Finito tractu *Sicut cervus* et duabus oracionibus que sub una clausula *Per dominum nostrum* dicuntur. statim sequatur septiformis letania hoc modo. *Kyrieleyson. Christeleyson. Christe audi nos*. statim sequatur *Sancta Maria ora pro nobis*. quod a .vij. pueris in superpelliceis in medium (*recte medio*) chori ad altare conversis habitu nec loco mutato dicitur.

69.6 In hiis duabus letaniis non dicitur *Pater de celis deus miserere nobis*. neque *Fili redemptor mundi deus*. neque *Spiritus sancte deus*. neque *Sancta trinitas unus deus*. Gelasius papa ostendit dicens. quia ipse qui pater et filius et spiritus sanctus est una persona in unitate (*recte trinitate*) et tres persone in trinitate (*recte unitate*) et in sepulchro se custodiri permittitur (*recte permittit*). nondum adhuc surrexerat a mortuis qui voluit propheciam implere. sed iacuit in sepulchro usque ad tertium diem(:) quod unde (*vel bene?*) iste predicte quatuor clausule in hiis letaniis possunt pretermitti.

70.1 Eodem die processio ad fontes.

Finita septiformi letania statim incipiatur quinque partita (*i.e.* quinquepartita) letania a quinque diaconibus (*recte diaconis*) de .ij.^a forma in superpelliceis similiter in medio chori inchoata usque ad prolacionem *Sancta Maria ora pro nobis*. eat processio ad fontes benedicendos per ostium presbiterii australe latere ecclesie sic ordinata. In primis ille precedat qui fert crucem. deinde ceriferarii. deinde illi duo qui portant crisma et oleum. deinde ille qui fert cereum necessarium fontibus consecrandis. deinde illi qui letaniam dicant. deinde ceteri secundum dignitatem personarum

ordinate procedant. Notandum est quod magnus cereus non portatur ad fontes sed alius cereus necessarius qui ab accolito deferatur ad stillandum in fontibus in consecratione fontium.

70.2 Finita autem quinque partita (*i.e.* quinquepartita) letania: executor officii conversus ad orientem fontibus benedicendis assistat. ministris fontes ordinate circumstantibus. scilicet a dextris iuxta sacerdotem stet diaconus. subdiaconus a sinistris. Qui fert crisma: stet iuxta diaconum. qui autem oleum: iuxta subdiaconum. Qui vero crucem defert sacerdoti sit appositus ad eum conversus iuxta quem eodem modo stent ceroferrarii duo. Consecratis etiam fontibus non infunditur oleum neque crisma: nisi sit aliquis baptizandus. sed fontes lintheamine mundo cooperiantur et usque ad completum (pasche?) reservantur. Quod si forte in hiis diebus aliquis baptizandus evenierit: fecundato tantum et sanctificato fonte infusione crismatis baptizetur. Completo etiam fontium misterio (*recte* ministerio?): tres clerici de superiore gradu in capis sericis more solito cantent *Rex sanctorum*. finito primo versu: chorus eundem repetat. et sic progredientes chororum intrent.

70.3 Finita letania *Rex sanctorum*: statim precentor inchoet missam hoc modo *Kyrieleyson*. dum canitur *Kyrieleyson*: cantor vel eius collateralis *Gloria in excelsis deo* iniungat sacerdoti. Dum *Gloria in excelsis* canitur tractatim et spaciose omnia signa in classicum pulsantur quia tanto lumine hec nox de dominice resurrectionis gloria illustratur. iure angelicus ymnus *Gloria in excelsis* devotissime celebretur. Quoniam qui in tenebris erant viciorum: ad lumen redeunt virtutum. et quos possidebat diabolus: inhabitat spiritus sanctus. Lecta vero epistola: *Alleluia* a tribus de superiore gradu in pulpito in capis sericis dicitur. et cantato versu iterum *Alleluia* repetatur. Deinde duo de .ij^a. forma in capis nigris ad gradum chori tractum *Laudate dominum* cantent. choro utrumque versum eiusdem tractus dimidium canente. Simili modo cantetur quandocumque cantatur. Dum vero *Gloria in excelsis* incipitur: omnes genuflectent exuentes capas nigras deponant et in superpelliceis appareant. Sacerdos vero ad officium misse exequendum: casulam qua ad oraciones dominicas (*recte* oracionem dominicam?) post consecrationem cerei indutus fuerat: deponat. et idem sacerdos festivam casulam induat. Ceteri quoque ministri festive induantur. et tunc primo ad altare confessionem dicat. Finito tractu *Laudate* procedat diaconus ad legendum Evangelium *Vespere autem sabbati*. quem precedant duo ceroferrarii cereis extinctis. Incensum cum deferatur: cerei extincti deferantur. Nam in cordibus mulierum lumen veritatis deerat. antequam salvator noster a morte surrexerat et eisdem vivus apparuerat. sed cum adhuc tenebre essent ad monumentum venerant. *Credo in unum* non dicitur. nec offerenda. nec *Agnus dei*. nec communio pro dubitatione mulierum videlicet designanda ista recitentur (*recte* recitentur). Nam Maria quem credebat furto sublatum: non credebat verum deum esse nec tollere posse peccata mundi. Postea dum *Sanctus* ad missam canitur: pulsantur signa ad vespas sicut in festis duplicibus ita ut postquam dicitur *Per omnia secula seculorum* post oracionem dominicam sonet classicum. *Agnus dei* non dicitur nec pax detur. sed facto intervallo. vespere festive incipiantur. antiphona *Alleluia* super psalmum: *Laudate*: a quodam canonico de superiore gradu incipitur. Finito psalmo: predicta antiphona cum magna veneratione et exultatione decantetur. et sine neupma finiatur. Nulla neupma ad vespas nec ad matutinas a cena domini usque ad vespas sabbati octavarum pasche dicitur. Finita autem *Alleluia*: statim antiphona super *Magnificat* ab excellentiore ex parte chori incipitur. Postcommunio vice collecte ad vespas dicitur. et *Ite missa est* in loco *Benedicamus domino* dicitur. Eodem die ad completorium antiphona super psalmos in superiore gradu incipitur. Finita antiphona post psalmum *Nunc dimittis*: executor officii dicat *Dominus vobiscum*. oracionem

Spiritum in nobis. et Benedicamus. loco nec habitu mutato. Ad completorium non dicitur Convertite nos ante primas vespervas dominice in albis. sed Deus in adiutorium meum intende.

71.1 De processione ante matutinas in die pasche.

In die pasche ante matutinas convenient clerici ad ecclesiam accensis cunctis cereis per ecclesiam: duo excellenciores presbiteri in superpelliceis ad sepulchrum accedant prius incensato ostio sepulchri cum magna veneratione corpus dominicum super altare deponant. deinde crucem de sepulchro tollant. excellenciore presbitero inchoante antiphonam *Christus resurgens*. et sic eant per ostium australe presbiterii incedentes per medium chori regredientes cum thuribulo et ceroferariis precedentibus ad altare sancti Martini canentes predictam antiphonam cum versu suo. deinde dicto versiculo *Surrexit dominus de sepulchro*. et dicta oracione: ab excellenciore sacerdote post debitam campanarum pulsacionem inchoentur ma(t)utine.

72.1 De tabula commune diei pasche.

Die pasche tabula talis erit(.) primo scribantur rectores chori omnes de superiore gradu. Ad .j^{a(m)}. leccionem scribatur aliquis de excellencioribus personis diaconus et ita fiat ascensus ut excellencior persona .iij. leccionem legat. Ad primum responsorium cantandum scribantur duo canonici. et ita ascensus: ut excellenciorum personarum tres scilicet qui non legerint: tercium responsorium cantent. Cetera omnia tabulam natalis domini imitantur. Preterea in hac die addantur duo diaconi de .ij^a. forma qui deferant ad processionem ad vespervas oleum et chrisma. Secunda. .iij^a. et .iiij^a. feria ebdomade pasche duo canonici de superiore gradu .j^{a(m)}. et .ij^{a(m)}. leccionem legant. terciam autem leccionem excellencior legat. ita ut in ipsa tercia leccione legenda. fiat descensus personarum iuxta numerum fratrum (*recte feriarum?*). Similis quoque ordo servetur in responsoriis cantandis per easdem ferias.

73.1 Adaptacio eiusdem tabule.

Hec tabula diei pasche locum habet in omnibus festis duplicibus .iij. leccionum preter processionem ad vespervas excepto quod in tabula diei ascensionis scribantur duo ad deferendas reliquias ad processionem. exceptis octava die pasche et Inventione sancte crucis.

74.1 De modo exequendi officium matutarum diei pasche.

In die pasche ad matutinas tres antiphone super psalmos eodem modo discurrant sicut tres prime antiphone in die Natalis domini et .iij. lecciones et tria responsoria sicut in .iij^o. Nocturno diei natalis domini. Preterea altare non incensetur hac die nisi ad *Te deum laudamus* et *Benedictus*. In laudibus prima antiphona et cetera antiphone eodem modo discurrant sicut in nocte Natalis domini.

74.2 In antiphonis ad primam et ad alias horas incipiendis: idem modus ut in die Natalis domini observetur. Finitis antiphonis super horas sacerdos ad omnes horas per totam hanc ebdomadam versiculos et oracionem dicat loco nec habitu mutato.

75.1 Ordinacio processionis in die pasche ante missam.

Die pasche ante missam eodem modo fit processio sicut die natalis domini. excepto quod in die pasche in eundo cantetur *Salve festa dies*. et antiphona *Sedit angelus*. et tres clerici de superiore gradu in pulpito habitu non mutato conversi ad populum dicant versum *Crucifixum in carne*. In redeundo antiphona *Christus resurgens* cum versu *Dicant nunc*. qui versus dicitur a toto choro cum versiculo et oracione de die.

76.1 De modo exequendi officium vesperarum in eadem die pasche.

Eadem die pasche ad secundas vespervas rectores chori ex parte chori conversi ad chorum incipiant *Kyrieleyson*. et antiphona super psalmos in superiore gradu pro voluntate cantoris incipiatur. Gradale ab illis duobus qui cantaverunt ad missam cum eodem versu cantetur. habitu non mutato. Similiter *Alleluya* ab illis duobus qui cantaverunt ad missam de superiore gradu sed cum alio versu in eodem habitu. Cetera omnia usque ad processionem sicut in die Natalis domini preter Ymnum qui non dicitur. post versum repetatur *Alleluya*. sed sine neupma terminatur. postea statim sequatur versiculus.

77.1 De processione diei pasche ad fontes ad vespervas.

Eadem die ad vespervas ad processionem ad fontes nullus cereus precedat processionem. sed post primum *Benedicamus* eat processio ad fontes. per ostium australe presbyterii sicut in vigilia pasche. quando itur ad fontes benedicendos(.) cum cruce et ceroferariis. thuribulo. oleo. et crismate et puero deferente librum ante sacerdotem. et omnes illi sint albis induti. non in superpelliceis preter puerum qui deferat librum ante sacerdotem. qui sit in superpelliceo. et sacerdotem qui similiter sit in superpelliceo cum capa de serico. Rectores chori in eundo et redeundo antiphonam *Alleluya* incipiant. psalmos *Laudate pueri* et *In exitu Israel* chorus alternatim cantet. et in illa parte in qua dicitur versus psalmi repetatur primum *Alleluya*. et sic fiat in fine omnium versuum. Finito psalmo *Laudate pueri* tres pueri in ipsa stacione ante fontes. habitu non mutato cantent *Alleluya*. V. *Laudate pueri dominum*. Post repetitionem ipsius *Alleluya* incensatis fontibus: sacerdos dicat ibi versiculum *Surrexit dominus de sepulchro* et oracionem. Finita oracione eat processio ante crucem et in eundo dicitur psalmus *In exitu Israel* cum *Alleluya* modo predicto et ante crucem aliam faciant stacionem. Finito psalmo *In exitu*: Sacerdos dicat ibi versiculum *Dicite in nacionibus*. oracionem *Deus qui pro nobis filium tuum*. dicta oracione: cum quadam antiphona de sancta Maria solito more in chorum redeat processio.

77.2 Finita antiphona de sancta Maria: sacerdos dicat versiculum *Post partum virgo*. oracionem *Graciam tuam*. Finita oracione. secundum *Benedicamus* dicitur a duobus pueris.

77.3 Eodem modo eat processio ad fontes ad vespervas per totam ebdomadam usque ad sabbatum in tali habitu quo in die pasche ad vespervas. excepto quod predicti psalmi *Laudate* et *In exitu* cum antiphonis non dicuntur. sed in eundo ad fontes cantetur antiphona *Sedit angelus* absque versu. et in redeundo ad crucem cantetur antiphona *Christus resurgens* similiter sine versu. cetera ut supra.

77.4 In die pasche ad completorium antiphona super psalmos a quodam de superiore gradu incipiatur.

78.1 De modo exequendi officium matutinarum in .ij^a. feria ebdomade pasche.

Feria .ij^a. ebdomade pasche antiphona super psalmos in superiore gradu incipiatur. Lecciones et responsoria in superpelliceis in superiore gradu legantur et cantentur. Cetera omnia ut in die pasche nisi quod ad laudes una sola antiphona dicitur que in superiore gradu incipiatur et excepto quod ad primam dicitur psalmus *Confitemini*.

78.2 Post *Benedictus* et primum *Benedicamus* eat processio per ostium chori occidentale ad crucem. cum cruce et ceroferariis et thuribulo. et puero deferente librum ante sacerdotem. qui omnes erunt in eodem habitu quo ad vespervas in die pasche preterquam acolitum qui defert crucem in superpelliceo.

78.3 Et in eundo cantetur antiphona *Christus resurgens*: et ibi facta stacione versus *Dicant nunc* ante crucem a duobus de superiore gradu in superpelliceis ad chorum semper conversis dicitur. deinde dicta oracione cum versiculo ante crucem processio solito more in chorum redeat cum quadam antiphona de sancta Maria. Cetera fiant ut supra ad vespervas ad processionem in die pasche.

78.4 Hoc eodem modo fiat processio ad crucem ad matutinas singulis diebus per ebdomadam nisi quod in diebus duobus sequentibus dicitur versus *Dicant nunc* ante crucem. a duobus de secunda forma. Reliquis vero diebus sequentibus scilicet .v^a. vj^a. feria et sabbato ad processionem ad matutinas ante crucem versus *Dicant nunc* non dicitur. Eadem die ad vespervas eodem modo et ordine fiat processio quo in die pasche ad vespervas excepto quod pueri ante fontes in stacione *Alleluya* minime cantent et exceptis psalmis *Laudate* et *In exitu*. cetera ut supra.

78.5 Hac die .ij^a. feria ad primam et ad alias horas fiant omnia ut in die pasche preter psalmum *Confitemini* ita quod semper ad primam dicitur oracio diei pasche. ad terciam. sextam et nonam dicitur oracio de die singulis diebus per ebdomadam. Ad vespervas et ad completorium similis modus servetur qui in die pasche.

79.1 **De modo exequendi officium servicii in .ij^a. et .iiij^a. feria ebdomade pasche.**
Modus et ordo servicii huius ferie locum habet in .ij^a. et .iiij^a. feria ebdomade pasche.

80.1 **De modo exequendi officium servicii alicuius sancti infra ebdomadam pasche.**
Notandum est quod si aliquod festum vel ieiunium in ebdomada pasche forte contigerit: nichil de festo vel de ieiunio fiat. quia cum christo resurrexerunt sancti et in christo resuscitati sunt. et festum resurrectionis christi commune est omnibus sanctis. ideo in hac ebdomada nichil fiat de tali festo sanctorum neque de ieiunio si evenerint.

81.1 **De comunione et oblacione laicorum in die pasche.**
Beatus Gregorius papa doctor diei pasche et pentecostes precipit dicens. Videte quoque firmiter ne die pasche recipiantur oblaciones laicorum post missam quando communicentur. quia hoc est cupiditatis manifestum indicium et devocionis communicancium evidens detrimentum. Cetera quoque indicia de quibus dicit apostolus. quoniam qui talia agunt: regnum dei non conseq(u)untur.

82.1 **De tabula octavarum pasche.**
Octava vero die pasche tabula talis erit quod ad matutinas primam leccionem legat simplex canonicus diaconus ex parte chori et ita fiat ascensus ut ultimam leccionem legat excellencior persona ex parte chori. Cetera ut supra in tabula diei pasche. ita tamen quod hac die pasche fiat tabula ebdomadaria de lectore in capitulo(.) de principalibus rectoribus chori et de epistola et de Evangelio.

83.1 **De modo exequendi officium vesperarum in primis vesperis octavarum pasche.**
Octavo vero die pasche ad primas vespervas antiphona super psalmos in superiore gradu incipiat. pro voluntate rectoris. antiphonam super *Magnificat* unus de excellencioribus ex parte chori incipiat. Cetera fiant ut in die pasche ad vespervas preter gradale et *Alleluya* et processionem ad fontes.

84.1 **De processione eadem die ad crucem.**
Eadem die ad vespervas eat processio post primum *Benedicamus*. absque cruce cum ceroferariis et cum thuribulo tantum. per medium chori non iam ad fontes cum oleo et crismate sicut in precedentibus diebus sed ante crucem tantum et in eundo cantetur

antiphona *Christus resurgens*. et in stacione ante crucem versus *Dicant nunc* a duobus de superiore gradu dicitur semper usque ad finem eiusdem versus. ad clerum conversis et in superpelliceis indutis. Deinde dicta ibi oracione de cruce cum versu: in chorum redeat processio solito more cum aliqua antiphona de sancta Maria. deinde dicuntur versiculus et oracio de ea.

84.2 Sciendum est quod in hoc sabbato et singulis sabbatis usque ad ascensionem domini modo predicto ad vespervas fiat processio. excepto quod in mediis sabbatis dicitur versus *Dicant nunc* in stacione ante crucem a duobus de .ij^a. forma. Ultimo vero sabbato ante ascensionem domini idem versus in superiore gradu dicitur. Eodem modo fiat processio ad primas vespervas in Invencione sancte crucis excepto quod in stacione ante crucem versus non dicitur.

84.3 Eodem die sabbati completorium fiat sicut in festis duplicibus .ix. leccionum. excepto Ymno *Salvator mundi*. quia hic *Jhesu salvator seculi* dicitur.

85.1 De modo exequendi officium matutarum dominica in albis.

Dominica que dicitur in albis ad matutinas antiphone super psalmos in superiore gradu incipia(n)tur. lecciones et responsoria in superpelliceis in superiore (gradu dis)currant pro voluntate cantoris. In laudibus .v. antiphone dicuntur que eodem modo in superiore gradu discurrant. Cetera omnia ut supra in .ij^a. feria ebdomade pasche fiant preter antiphonam super *Benedictus*. et preter processionem ad crucem. et excepto quod hic dicitur Ymnus *Sermone blando*. post primum *Benedicamus*: Finita (*recte* Post primum *Benedicamus*: finita) memoria de resurreccione. antiphona *Et valde mane*. Finita oracione: ultimum *Benedicamus* duo pueri in superpelliceis dicant.

85.2 Ad primam et ad alias horas idem modus servetur qui in duplicibus festis .ix. leccionum.

85.3 Ad secundas vespervas antiphona super psalmos diei. et antiphona super *Magnificat* in superiore gradu incipientur. pro voluntate rectorum. Cetera ad vespervas et ad completorium ut in festis duplicibus .ix. leccionum sed sine responsorio.

86.1 Adaptacio aliorum festorum duplicium paschalis temporis.

Modus et ordo servicii dominice que dicitur in albis servetur in a(n)nunciacione dominica quando post pascha celebratur. et in Invencione sancte crucis excepto quod ibi ad utrasque vespervas dicitur responsorium ut in duplicibus festis .ix. leccionum.

87.1 De modo exequendi officium vesperarum et matutarum .v^a. vj^a. feria et sabbato ebdomade pasche et pentecostes.

Quinta autem .vj^a. et .vij^a. feria ebdomade pasche et pentecostes antiphona ad vespervas super psalmos in superiore gradu incipiatur. Lecciones et responsoria in superpelliceis legantur et cantentur.

87.2 In laudibus antiphona super psalmos in .ij^a. forma incipiatur. Cetera omnia ut ad primas suas vespervas et ad matutinas prenotatum est. absque versu *Dicant nunc*.

87.3 Ad primam et ad alias horas omnia fiant sicut in dominicis diebus sui temporis. excepto responsorio *Jhesu christe* et psalmo *Quicumque vult* et precibus consuetis: que in ebdomada pasche omnino pretermittantur.

88.1 De tabula dominicali a pascha usque ad pentecosten.

In ceteris autem dominicis diebus ab octavis pasche usque ad pentecosten hoc modo fiat tabula. Ad primam leccionem legendam et ad primum responsorium cantandum scribantur duo diaconi de .ij^a. forma. Ad .ij^{a(m)}. et .ii^{a(m)}. leccionem et ad .ij. et .iiij. responsorium scribantur duo clerici de superiore gradu pro voluntate componentis

tabulam. ita tamen quod tertium responsorium a duobus cantetur. Cetera fiant sicut in tabula octavarum pasche. nisi quod in hiis dominicis ad cantandum *Alleluya* ad missam scribantur duo ebdomadarii rectores.

89.1 De modo exequendi officium misse in dominicis diebus paschalis temporis usque ad ascensionem domini.

Sciendum est quod dominica in albis et ceteris dominicis diebus usque ad ascensionem domini maior missa de resurrectione erit. sicut in die pasche prenotatum est. excepto gradali et sequencia *Fulgens preclara*. In dominica que dicitur in albis sequencia *Laudes salvatori*. Ceteris vero dominicis usque ad ascensionem sequencia *Victime*. Primum *Alleluya*. V. *Pascha nostrum*. secundum *Alleluya* de dominica in qua dicitur de resurrectione. Dominica in albis. secundum *Alleluya* erit *Angelus domini*. cum versu suo *Respondens autem*. quod non dicitur nisi in dominica in albis tantum. Ceteris vero dominicis quando de dominica agitur secundum *Alleluya* erit de dominica secundum ordinem dominicarum. Missa vero dominicalis per ebdomadam dicitur. Ad processionem dominica in albis et proxima dominica ante ascensionem domini antiphonam *Sedit angelus*. versum *Crucifixum* tres de superiore gradu in pulpito conversi ad populum dicant. In redeundo antiphona *Christus resurgens* cum versu *Dicant nunc*. qui versus a toto choro cantetur. In aliis dominicis mediis dicitur sine versu *Dicant nunc*. sacerdos versiculum et oracionem dicat. nulla sequatur antiphona de sancta Maria. Mediis vero dominicis diebus paschalis temporis usque ad ascensionem quando de dominica agitur: ad processionem antiphonam *Ego sum alpha et OO* (i.e. Ω). duo clerici de .ij^a. forma in superpelliceis conversi ad populum cantent versum *Ego sum vestra redempcio*.

90.1 De modo exequendi officium misse in festis simplicibus quando chorus regitur paschalis temporis.

Modus et ordo servicii prime dominice post octavas pasche servetur ut in simplicibus festis cum regimine chori paschalis temporis. excepto quod ad missam primum *Alleluya* de festo erit. secundum *Alleluya* unum de ebdomada pasche. vel unum ex istis.

Alleluya. V. *Mane nobiscum*.

vel *Alleluya*. V. *Oportebat*.

vel *Alleluya*. V. *Christus resurgens*.

vel *Alleluya*. V. *Surrexit altissimus*.

vel *Alleluya*. V. *Surrexit christus*.

vel *Alleluya*. V. *Christus mortuus est*.

et excepto quod alia dicitur sequencia et alia prefacio.

91.1 De tabula feriali post octavas pasche.

In omni .ij^a. feria ab octavis pasche usque ad dominicam rogacionum nominatim scribantur pueri ebdomadarii ad .j^{a(m)}. leccionem et ad primum responsorium quando de feria agitur. Item in .ij^a. feria post octavas pasche scribantur duo pueri ad cantandum *Alleluya* per ebdomadam quisque per se. in omnibus aliis observetur dispositio tabule feriarum alterius temporis. exceptis precibus cum prostrationibus ad vespervas et ad matutinas et ad alias horas. Post dominicam rogacionum in .ij^a. feria si lecta fuerit expositio evangelii. et .iij^a. feria vacaverit: ibi scribantur duo pueri ebdomadarii ad legendum et cantandum feria eadem. .iij^a. et .vj^a. et sabbato. Si vero .iij^a. feria non vacaverit: vel in ea expositio lecta fuerit: tunc ante .vj^{a(m)}. feriam non scribantur. Tabula vero .ij^e. ferie post ascensionem domini similis est per omnia tabule

.ij^e. ferie ante dominicam rogacionum. In feria autem quando expositio evangelii legenda fuerit: ad primam et secundam leccionem et ad primum et secundum responsorium scribantur diaconi de .ij^a. forma. ad .iiij^{a(m)}. leccionem et ad tertium responsorium duo de superiore gradu scribantur.

92.1 De modo exequendi officium vesperarum et matutarum et misse in festis .iiij. leccionum sine regimine chori paschalis temporis.

In festis .iiij. leccionum sine regimine chori paschalis temporis ad vespervas super psalmos feriales antiphona alleluiatica dicitur. que a primo clerico .ij^e. forme incipiatur. nullum responsorium dicitur(.) capitulum et ymnus de communi dicuntur. versiculus *Tristitia vestra*. antiphona *Filie Jerusalem* super *Magnificat* dicitur. que in superiore gradu incipiatur pro voluntate cantoribus. Completorium vero paschalis temporis non mutatur. Ad matutinas Invitatorium a duobus dicitur. antiphona super psalmos ab aliquo clerico de .ij^a. forma incipiatur. versiculi dicuntur a singulis pueris loco nec habitu mutato. Prima et secunda leccio primum et secundum responsorium a duobus pueris legantur et cantentur. tertia leccio et tertium responsorium a duobus de .ij^a. forma legantur et cantentur. In laudibus una antiphona sufficit super psalmos que in .ij^a. forma incipiatur. antiphona super *Benedictus* ab aliquo de superiore gradu incipiatur. Ad primam et ad alias horas modus et ordo servicii servetur qui in dominicis diebus paschalis temporis. Ad missam primum *Alleluya* quod fiat de festo duo pueri in superpelliceis ad gradum chori cantent. secundum vero *Alleluya* quod erit de dominica proxima cuius est ebdomada: dicitur a duobus aliis pueris tali loco et habitu. Idem modus servetur in sabbatis quando fit plenum servcium de sancta Maria in paschali tempore.

93.1 De processione in letania maiore.

In letania maiore dicta missa ad principale altare et sexta cantata ordinata processione ad gradum chori et per medium chori et ecclesie exeat processio per ostium ecclesie australe modo et habitu qui in dominicis diebus. excepto quod hic vexilla processionem precedant et capsule reliquiarum pro dispositione sacristarum que in hac processione a duobus de .ij^a. forma deferantur. loco (*sic*) nec habitu mutato. et sic eat processio in eundo et canendo antiphonam *Exurge domine* cum suo psalmo. ad ecclesiam aliquam in urbe vel suburbio. et ibi missa cantata: processionaliter redeant ad ecclesiam cantantibus duobus letaniam solito more per idem ostium quo regressi sunt: intrent. et ita in chorum redeant. et finita letania dicitur versiculus cum oratione ad gradum chori habitu non mutato.

94.1 De tabule dispositione in Inventione sancte crucis.

In inventione sancte crucis eadem erit tabule dispositio que in octava die pasche. excepto quod hic fiat memoria de martyribus cum antiphona *Filie Jerusalem*. Sciendum est quod antiphona et responsorium *Filie Jerusalem* dicuntur in paschali tempore tam in festo .j^{us}. martyris sive confessoris quam plurimorum martyrum sive confessorum. et semper cum hiis verbis. *Filie Jerusalem venite et videte martyrem*. quia hoc dictum pertinet ad christum passum in hoc tempore.

95.1 De processione in .ij^a. feria rogacionum.

Feria .ij^a. in rogacionibus hoc eodem modo ordinatur et procedat processio quo in letania maiore excepto quod hic draco et deinde leo postea vexilla processionaliter procedant. Preterea hac die exeat processio per ostium australe ecclesie et procedat per portam civitatis occidentalem et in circuiendo (*i.e.* circueundo) civitatem ex latere

septentrionali: in ecclesia aliqua se recipiat. et ibi celebrata missa: per portam orientalem civitatis ad ecclesiam redeat. cetera ut prius.

96.1 De processione in .iij^a. feria rogacionum.

Feria .iij^a. in rogacionibus eat processio per portam civitatis orientalem predicto modo cum dracone et leone et vexillis usque ad ecclesiam eo die aliquam (*recte* adeundam *vel* aliam?). et ibi celebrata missa: civitatem ex latere australi circuiendo (*i.e.* circueundo) per portam civitatis occidentalem ad ecclesiam redeat processio. cetera ut prius.

97.1 De processione in vigilia ascensionis.

In vigilia ascensionis domini fiat processio simili modo et ordine cum dracone et leone et vexillis sicut in predictis feriis et eat processio ad locum destinatum et solito more redeat.

98.1 De modo exequendi officium servicii ad vespervas et ad matutinas in die ascensionis.

In ascensione domini ad primas vespervas antiphona super psalmos ab aliquo ex parte decani incipiatur. responsorium tres de excellencioribus cantent. antiphona super *Magnificat* ab executore officii illius diei inchoetur. cetera omnia ad vespervas et ad completorium ut in ceteris maioribus duplicibus festis .ix. leccionum.

98.2 Ad matutinas in antiphonis incipiendis et leccionibus legendis. atque responsoriis cantandis: idem modus et ordo servetur ut in die pasche. Ad primam et ad alias horas idem modus et ordo servetur qui in octavis pasche. excepto quod hic ad secundas vespervas responsorium cantetur a tribus excellencioribus.

99.1 De processione in die ascensionis domini.

In die ascensionis domini ante missam ordinatur processio sicut in die pasche excepto quod hac die vexilla(.) draco et leo processionem precedant. prius leo. deinde minora vexilla per ordinem. ultimo loco draco. deinde inter subdiaconum et thuribulum duo de .ij^a. forma capsulam reliquiarum in capis sericis deferant. Ipse quoque diaconus eo die reliquias deferat pro dispositione sacristarum. Preterea hac die procedat processio per medium chori et eat per medium ecclesie per ostium occidentale procedendo in septentrionali latere circuiendo (*i.e.* circueundo) extrinsecus totam ecclesiam et atrium(.) per ostium occidentale sicut in dominica palmarum intret processio.

100.1 De processione in vigilia pentecostes ad fontes.

In vigilia pentecostes eodem modo et ordine fiat processio ad fontes benedicendos sicut in vigilia pasche per omnia.

101.1 De modo exequendi officium servicii ad vespervas et ad matutinas in die pentecostes.

Modus et ordo servicii diei pentecostes servetur per omnia qui in die ascensionis domini tam ad vespervas quam ad matutinas.

102.1 De processione eodem die ante missam circa ecclesiam.

In die pentecostes ante missam fiat processio sicut in die Natalis domini. procedat autem usque in atrium sicut in dominica palmarum et ita sine stacione procedat et intret per ostium ecclesie occidentale. Cetera ut in die natalis domini.

102.2 Preterea servicium trium feriarum. scilicet secunde(.) tercie et quarte ferie ebdomade pentecostes: sequatur modum et ordinem earundem feriarum ebdomade pasche in antiphonis incipiendis. et leccionibus legendis. et responsoriis cantandis.

103.1 De tabula singularum feriarum ebdomade pentecostes (sic).

Secunda vero(.) tercia et quarta feria ebdomade pentecostes seq(u)untur tabulam earundem feriarum ebdomade pasche. quinta. vj^a. et .vij^a. feria ebdomade pentecostes scribantur rectores chori de .ij^a. forma. duo lecciones (*recte* forma duo. Lecciones) sint in superiore gradu pro dispositione ipsius componentis tabulam. Ad primum responsorium scribantur duo de .ij^a. forma. similiter ad secundum et tertium responsorium duo de superiore gradu scribantur. Ad gradale in eisdem feriis ebdomade pasche et ad primum *Alleluya* in eisdem feriis ebdomade pentecostes scribantur duo pueri. Ad *Alleluya* in ebdomada pasche in eisdem feriis et ad ultimum *Alleluya* eisdem feriis ebdomade pentecostes scribantur duo de superiore gradu.

104.1 De processione sabbatis ad vespas per estatem.

In sabbato quo cantatur *Deus omnium* ad vespas quando fiat processio ad crucem post omnes memorias preter memoriam beate Marie fiat processio ante crucem eodem modo quo in sabbato ebdomade pasche scilicet cum ceroferariis et thuribulo tantum absque cruce excepto quod hic in eundo dicitur alia antiphona de cruce sine versu in ipsa stacione ante crucem. ante quam (*i.e.* antequam) tota antiphona cantetur. ipsa crux a sacerdote thurificetur. finita antiphona: sacerdos dicat versiculum et oracionem. Finita oracione de cruce: statim processio redeat in chorum. Precentor inchoet ad memoriam de sancta Maria unam antiphonam ex istis. *Ibo mihi.* vel *Quam pulchra es.* vel *Alma redemptoris mater.* vel *Ave regina celorum.* vel *Speciosa facta es.* vel *Beata dei genitrix.* vel *Sancta Maria virgo.* Finita antiphona de sancta Maria sacerdos in ipsa stacione in choro dicat versiculum cum oracione de ea. Eodem quoque modo singulis sabbatis ad vespas fiat processio ad crucem quando processio fiat usque ad adventum domini in eundo et redeundo nisi in festis duplicibus cum antiphonis supradictis. exceptis sabbatis inter octavas assumptionis: et festum nativitatis beate Marie. tunc enim tam ad vespas in sabbatis quam ante missam in dominicis diebus ad processionem una antiphona dicitur ex istis. *Ascendit christus.* vel *Tota pulchra es.* vel *Anima mea.* vel *Descendi in (h)ortum.* Preterea dominicis diebus infra octavas Assumptionis et nativitatis beate Marie. ubi processio ad primas vespas fit ad crucem: in redeundo fiat memoria cum hac antiphona *Salvator mundi.* sacerdos dicat versiculum cum oracione de omnibus sanctis. similiter fiat in hiis dominicis diebus ad processionem ante missam.

105.1 De tabula festorum in quibus Invitatorium a tribus canitur.

In die sancti Thome apostoli tabula hoc modo componitur. Rectores ebdomadarii non mutantur. sed tertius de superiore gradu pro voluntate cantoris. eis in tabula ad Invitatorium associetur. Ad .ij^{as}. j^{as}. lecciones et ad duo prima responsoria scribantur pueri ut in dominicali tabula. tercia leccio a subdiacono secunde forme. et tertium responsorium a duobus eiusdem ordinis et forme clericis dicuntur. Ad .iii^{a(m)}. leccionem et ad .iiij. responsorium duo diaconi de eadem forma scribantur. Ad .v^{a(m)}. leccionem et ad quintum responsorium et deinceps scribantur clerici de superiore gradu ita tamen quod .vj. et .ix. responsorium a duobus cantetur. Ad Gradale duo pueri scribantur. ad *Alleluya* duo de superiore gradu. Hec tabule dispositio locum habet in omni festo .ix. leccionum quando Invitatorium a tribus cantetur.

106.1 Quando Invitatorium a tribus canitur.

Cantetur autem Invitatorium a tribus(:

in omni simplici festo alicuius apostolorum

et evangelistarum

et in octava die epiphanie.

Ascensionis domini.

apostolorum Petri et Pauli.

Assumpcionis

et Nativitatis beate Marie.

ubi festivitas reliquiarum in octava die eiusdem nativitatis non celebratur.

Item cantetur a tribus(:

in festo sancte Marie Magdalene.

in octavis dedicacionis.

in festo sancti Laurentii.

in decollacione sancti Johannis baptiste.

et in exaltacione sancte crucis.

et in dedicacione sancti Michaelis in monte tumba.

et in festo sancti Martini

et sancti Nicholai.

106.2 Sciendum tamen quod omnia festa principalia apostolorum et evangelistarum. et quatuor doctorum. scilicet Gregorii. Ambrosii. Augustini magni. et Jeronimi: ex novo sunt duplicia in quibus modus et ordo servetur in tabule disposicione et in aliis ut in festo sancti Johannis baptiste. nisi in hiis qui in tempore paschali eveniunt. in quibus modus servetur ut in Inventione sancte crucis excepta processione. In aliis festis apostolorum et evangelistarum simplex servetur ordo ut notatur in festis quando Invitatorium a tribus canitur.

107.1 De modo exequendi officium servicii ad vespervas et ad matutinas quando Invitatorium a tribus canitur.

In festo quando Invitatorium a tribus canitur ad vespervas antiphona super psalmos in superiore gradu pro voluntate rectoris incipiatur. responsorium duo de eodem gradu dicant. versiculum duo pueri in superpelliceis ad gradum chori dicant.

107.2 antiphona super *Magnificat* in superiore gradu incipiatur. primum *Benedicamus* duo de .ij^a. forma dicant. secundum *Benedicamus* unus puer dicat loco nec habitu mutato. Cetera omnia ad vespervas et ad completorium ut in dominicis diebus.

107.3 Ad matutinas Invitatorium a tribus in capis sericis cantetur. j^a. et .ij^a. antiphona in .ij^a. forma incipiuntur. tertia autem a subdiacono in .ij^a. forma .iii^a. antiphona a diacono in .ij^a. forma ex opposito. quinta antiphona et deinceps in superiore gradu pro voluntate rectoris discurrant. singuli versiculi ad vespervas et ad matutinas a duobus pueris ad gradum chori in superpelliceis dicuntur. Lecciones autem legantur habitu non mutato. et responsoria similiter cantentur per ordinem sicut in tabula quando Invitatorium a tribus cantetur prenotatum est. ita quod tertium. vj. et .ix. responsorium a duobus in superpelliceis cantentur.

107.4 In laudibus antiphone super psalmos hinc inde discurrant pro voluntate rectorum ordine servato et incepto tercie et quarte antiphone. Cetera omnia ut ad primas vespervas et ad primam et ad alias horas omnia fiant ut in dominicis diebus.

108.1 Adaptacio huius diei et in aliis festis quando Invitatorium est triplex.

Iste modus et ordo servicii servetur in omnibus festis et octavis .ix. leccionum quando Invitatorium est triplex. In die apostolorum Philippi et Jacobi servetur modus et ordo

servicii ut in .v^a. feria ebdomade pasche. excepto quod hic ad primas vespervas
responsorium a duobus de superiore gradu cantetur. et nulla ad vespervas neque ad
matutinas fiat processio.

108.2 In festo sancti Johannis ante portam latinam et sancti Marci et sancti Barnabe
apostoli quando ante pentecosten contigerit: antiphona super psalmos ad primas
vespervas in superiore gradu incipiatur. Cetera omnia ad vespervas et ad completorium
ut in festis .ix. leccionum quando Invitatorium a tribus dicitur. Ad matutinas
antiphone super psalmos in superiore gradu discurrant. Lecciones et responsoria
habitu non mutato dicuntur. excepto quod in festo sancti Johannis ante portam latinam
et sancti Barnabe apostoli. quando ante pentecosten contigerit: tertium responsum
in superpelliceis ad gradum chori dicitur a duobus de .ij^a. forma.

108.3 Cetera omnia ad matutinas et ad alias horas fiant ut in festis ceterorum
apostolorum .ix. leccionum. In festo tamen sancti Nicholai idem modus et ordo
servetur qui in festis quando Invitatorium est triplex. excepto quod ad matutinas .viij.
responsum a diacono solo de .ij^a. forma. totus versus *Affluens* a toto choro cantetur.
Finito versu: idem diaconus repetitionem responsorii solus cantet.

109.1 **De tabula in die Marci (recte Marci) et aliorum festorum paschalis temporis.**

In festo sancti Marci et sancti Johannis ante portam latinam et sancti Barnabe apostoli
quando ante pentecosten contigerit: ita fiat tabula. ad .j^{a(m)}. leccionem et ad .j.
responsum scribantur duo diaconi de .ij^a. forma. ad .ij^{a(m)}. et .iij^{a(m)}. leccionem et ad
.ij. et .iij. responsum scribantur clerici de superiore gradu pro voluntate
componentis tabulam. ita quod responsum tertium a duobus cantetur. Ad *Alleluia*
duo de superiore gradu. In aliis vero festis simplicibus cum regimine chori ab octavis
pasche usque ad pentecosten .j^a. et .ij^a. leccio et .j. et .ij. responsum a clericis de .ij^a.
forma legantur et cantentur. iij^a. leccio et .iij. responsum a clericis de superiore
gradu. Si infra octavas ascensionis domini tale festum simplex cum regimine chori
evenerit: iij. responsum erit duplex. Si extra: erit simplex.

110.1 **De tabula infra octavas et in dominicis diebus infra octavas et in ipsis octavis qui scribantur in tabula propalabo.**

Infra octavas quaslibet sequendus est usus tabule feriarum. exceptis prostracionibus et
Invitatorio. Dominica infra octavas sequatur tabulam aliarum dominicarum nisi in
dominicis infra octavas Nativitatis domini et epiphanie. et assumptionis et Nativitatis
beate Marie. in quibus .ix. responsum a duobus cantetur. Ipse octave apostolorum
sequantur tabulam sui temporis. Et si octava dies Nativitatis sancti Johannis baptiste
aut sancti Martini in dominica evenerit: fiat servitium de dominica et medie lecciones
de festo sancti Johannis et sancti Martini. In octava die sancti Laurencii memoria fiat
de eo tantum ad vespervas et ad matutinas et missa in capitulo propter octavas
assumptionis beate Marie que sunt cum regimine chori. Cetera omnia ut in ordinali
scribitur.

111.1 **De modo exequendi officium servicii ad primas vespervas et ad matutinas in festis .iij. leccionum sine regimine chori. et in quibusdam locis in commemoracionibus beate Marie virginis.**

In festis .iij. leccionum sine regimine chori et in omni commemoracione beate Marie
modus et ordo servetur qui in feriis per omnia nisi in quibusdam festis .iij. leccionum.
et octavis et commemoracionibus beate Marie. Invitatorium a duobus cantetur. Ad
vespervas antiphone et psalmi feriales dicuntur. Cetera ut in ordinali scribitur. Ad
vespervas et ad matutinas ab octava Epiphanie usque ad quinquagesima fiat memoria

de sancta Maria et de omnibus sanctis. et a *Deus omnium* usque ad adventum domini fiat memoria de cruce et de sancta Maria et de omnibus sanctis in talibus festis. In octava sancti Andree memoria fiat de adventu et de sancta Maria. In paschali tempore in festis sine regimine chori et in profestis diebus memoria fiat de cruce et de sancta Maria et de omnibus sanctis ad vespervas et ad matutinas. Quandocumque fit plenum servitium in conventu de sancta Maria et in commemoracionibus eiusdem ad vespervas super psalmos feriales hec sola sufficit antiphona *Post partum*. Capitulum secundum tempus. Responsorium *Virgo parens christi* vel *Speciosa facta es*. deinde modus et ordo servetur ad vespervas et ad matutinas sicut in feriis infra octavas assumptionis eiusdem. Preterea fiant matutine cum nocturno in omnibus festis .iij. leccionum que infra septuagesimam evenerint usque ad quinquagesimam et Invitatorium simplex erit. In quadragesima vero nihil fiat .iij. leccionum nisi ad vespervas et ad matutinas de sancta Maria. Preterea si purificacio in dominica septuagesime vel sexagesime vel quinquagesime contigerit: ibi celebretur et ystoria dominicalis per ebdomadam cantetur. scilicet .iij.^a. v.^a. et vj.^a. feria cantetur. sabbato de sancta Maria. Eodem etiam anno nihil fit de sanctis Vedasto et Amando nisi memoria ad vespervas et ad matutinas de sancta Maria. et responsoria ferialia et antiphone super laudes eo anno pretermittantur omnino. Preterea in quacumque feria purificacio beate Marie evenerit: in sabbato sequenti solet fieri commemoracio de sancta Maria. Si in hoc festo festum trium leccionum evenerit: voluntati cantoris committitur. utrum si velit de festo sive de sancta Maria agere. Simili modo post octavas Assumptionis et Nativitatis beate Marie nisi vigilia vel festum .ix. leccionum impedierit. Supradictus vero modus et ordo commemoracionis beate Marie in sabbatis in ecclesia Sarum agitur. sunt autem quedam festa .iij. leccionum sine regimine chori in quibus ad matutinas Nocturnus dicitur. scilicet Petronille virginis. Sancti Bertini abbatis. Sancte Tecele virginis. et sancti Romani confessoris. et Invitatorium erit simplex. et *Te deum laudamus* non dicitur. et ad missam gradale ab uno puero in superpelliceo. *Alleluya* ab alio tali habitu ambo cantentur ad gradum chori. excepto quod si festum sancte Petronille virginis in paschali tempore celebretur. vel infra octavas sancte trinitatis evenerit. Invitatorium erit duplex. *Te deum laudamus* dicitur ad matutinas. Nocturnus non dicitur. ad missam gradale a duobus pueris in superpelliceis ad gradum chori cantetur. *Alleluya* a duobus de .ij.^a. forma cantetur eodem loco et habitu.

112.1 De festis .iij. leccionum sine regimine chori in quibus Invitatorium a duobus cantetur per annum.

Sciendum est quod quedam sunt festa et octave .iij. leccionum sine regimine chori in singulis mensibus in quibus ad matutinas Invitatorium erit duplex. videlicet quod a duobus dicitur. Scilicet in omnibus festis sine regimine chori paschalis temporis et in omnibus festis .iij. leccionum que contingunt infra ebdomadam sancte trinitatis.

Mense Januarii.

Sancti Juliani confessoris.

Sancte Agnetis secundo.

Mense februarii.

Sancti Blasii episcopi.

Sancte Juliane virginis.

Mense Junii.

Sancti Nichomedis martyris.

Sanctorum Marcell(in)i et Petri.

Sancti Bonifacii episcopi.

Sanctorum Basilidis. Cyrini. Naboris et Nazarii.

Sanctorum Viti et Modesti et Crescentie.
 Sanctorum Primi et Feliciani.
 Sanctorum Ciriaci et Julite matris eius.
 Sanctorum Marci et Marcelliani.
 Sanctorum Gervasii et Prothasii martyrum.
 Translacio sancti Edwardi regis et martyris.
 Sanctorum Johannis et Pauli martyrum.

Mense Julii.

Octave sancti Johannis Baptiste.
 Sanctorum Processi et Martiniani martyrum.
 Sanctorum .vij. fratrum martyrum.
 Translacio sancti Benedicti.
 Sancti Kenelmi regis.
 Sanctorum .vij. dormiencium martyrum.
 Sancti Sampsonis episcopi.
 Sanctorum Faustini(.) Simplicii et Beatricis.
 Eodem die sancti Olavi regis.
 Sanctorum Abdon et Sennen martyrum.

Mense Augusti.

Sancti Stephani pape et martyris.
 Sancti Oswaldi regis et martyris.
 Sanctorum Sixti(.) Felicissimi et Agapiti.
 Sanctorum Ciriaci sociorumque eius.
 Sancti Tiburcii martyris.
 Sancti Ypoliti martyris.
 Sancti Rufi martyris.
 Sanctorum Felicis et Adaucti martyrum.

Mense Septembris.

Translacio sancti Cuthberti.
 Sanctarum Cipriane (*recte* Sanctorum Cipriani) et Justine virginis.
 Sanctorum Cosme et Damiani martyrum.

Mense octobris.

Sanctorum Marci et Marcelliani (*recte* Marcelli) et Apulei.
 Sancti Gereonis.
 Sancti Nigasii sociorumque eius martyrum.
 Sancti Kalixti pape et martyris.
 Sanctarum .xj. milia virginum.
 Sanctorum Crispini et Crispiniani martyrum.

Mense novembris.

Sanctorum .iiij^{or}. coronatorum martyrum.
 Sancti Bricii episcopi.
 Sancti Aniani episcopi.
 Octave sancti Martini.

Mense Decembris.

Octave sancti Andree.

In hiis videlicet festis .iiij. leccionum sine regimine chori in quibus Invitatorium duplex fiat. ad matutinas non dicitur Invitatorium *Regem martyrum*. nec *Regem confessorum* nec *Regem virginum*. Sed Invitoria que in festis .ix. leccionum notantur in communi sanctorum.

113.1 **De modo exequendi officium misse in festis .iij. leccionum sine regimine chori.** Similis modus servetur ad missam in festis .iij. leccionum sine regimine chori qui in feriis exceptis prostracionibus. scilicet gradale ab uno solo puero in superpelliceo ad gradum chori cantetur. *Alleluya* ab alio eodem loco et habitu. In talibus vero festis .iij. leccionum ad matutinas Invitatorium erit simplex. In aliis vero festis .iij. leccionum et infra octavas et in octavis sine regimine chori ad matutinas quando Invitatorium a duobus cantetur: ad missam gradale a duobus pueris in superpelliceis ad gradum chori cantetur. *Alleluya* vero a duobus de .ij.^a. forma eodem loco et habitu. Qui modus servicii servetur in commemoracionibus beate Marie per annum quando plenum servcium fiat de ea in conventu.

114.1 **De modo conficiendi crisma in cena domini.**

In cena domini ad introitum misse procedat episcopus festive ordinata ad altare. sicut in aliis festis duplicibus. assistant etiam ei due persone de excellencioribus personis in capis sericis ad deducendum eum ad altare ubi intersit confessioni unus a dextris. et reliquis a sinistris. locis tamen reservatis principali diacono et principali subdiacono. Ubi facta absolucione abscedant. deinde peragatur servcium solito more usque *Te igitur clementissime*. Episcopo tamen *Te igitur* dicente: ordinentur ministri ecclesie tres amictibus et albis tantum induti(.) tria deferentes vexilla(.) et alii tres ministri diaconi simili habitu(.) tribus syndonibus humeris precincti ad deferendum tres ampullas oleo plenas mundissimo(.) unam de oleo infirmorum. aliam de oleo sancto. Terciam ad consecrandum crisma. Unaquaque autem ampullarum discrecionis titulam super se habeat scriptam (*recte* titulum super se habeat scriptum). Super primam *oleum infirmorum*. super secundam *oleum sanctum*. Super terciam. *Crisma*. Unus autem in alba ad deferendum tabernaculum sericum se preparat. Tres quoque archidiaconi in capis sericis. scilicet (Archidiaconus Berkesirie.) Archidiaconus Wiltesirie. et Archidiaconus Dorcestrie(.) singuli suas ampullas impleant oleo a se ad hoc preparato. Percantato *Te igitur* usque ad ipse (*sic; recte ipsum?*) *Sed venie (quesumus) largitor* antequam dicitur *Per quem hec omnia Domine*. Archidiaconus Berkesyrie accedat per medium chori ad altare(.) quem precedat minister deferens oleum infirmorum precedente alio ministro cum vexillo. Deinde episcopus super ampullam ipsam ter crucis signum faciat ac ter in ea sufflet ministro oleum deferente et subministrante. Deinde perficiat episcopus exorcismum audientibus tantum ministris qui secus altare stent. sine *Dominus vobiscum* et sine *Oremus*. Hiis peractis: idem Archidiaconus cum suis ministris eo modo quo accessit abscedat. Deinde peragatur missa usque perveniatur ad benediccionem super populum. tunc accedat Archidiaconus Wiltesyrie eo modo et ordine quo alius archidiaconus accessit cum ampulla continente oleum sanctum super quam episcopus ter signum crucis faciat et ter in ea sufflet et sic olei exorcismum ad baptizandum modo predicto. et postea episcopus oracionem dicat super oleum cum *Dominus vobiscum* et *Oremus*. Post hec revertente pontifice ad sedem suam preparentur ministri per .vij. ordines ad deportandum crisma. In primo ordine precedant vexilla. In secundo: duo ceroferarii albis induti. In tercio: duo thuribula in simili habitu. In quarto: duo subdiaconi a latere episcopi venientes habitu non mutato deferant duos codices evangeliorum. In quinto(:) diaconus qui ampullam deferat cum oleo ad crisma consecrandum. super quem deportetur tabernaculum(.) eundem et precedant tres pueri in superpelliceis cantantes ymnum *O redemptor* et alios versus qui seq(u)untur. choro semper repetente primum versum. In sexto ordine duo cruces que deportentur a duobus accolis ad altare ministrantibus habitu non mutato sub tabernaculo una crux a dextris deferentis ampullam. alia a sinistris(.) ipsam ampullam subsequens (*recte* subsequentes).

Deinde Archidiaconus Wiltesyrie. (Archidiaconus Berkesyrie.) et Archidiaconus Dorcestrie in medio constituti et ita processionaliter ad altare accedant. Et ymno dicto: revertatur episcopus ad altare. et porrigatur ei ampulla cum oleo que habet crismatis inscripcionem. Deinde misceatur ei balsamum ab episcopo super quam episcopus ter signum crucis faciens et ter sufflens in ea conversus ad orientem in cornu altaris. ita benedicat crisma incipiens alta voce ymnum *Veni creator* cum genuflexione et ita totus ymnus cantetur. et ut primus versus a clericis secus altare assistentibus cantetur. Secundus versus a toto choro. et ita alternatim omnes versus tocius ymni contentur. Quo dicto: sequatur benedictio scilicet *Hec (com)mixtio liquorum*. deinde oratio cum *Dominus vobiscum* et cetera oraciones sequentes. Quibus dictis: episcopus dicat alta voce *Per omnia secula seculorum. Amen. Dominus vobiscum. Sursum corda. Gracias agamus domino deo nostro*. cum sequente prefatione. Post predictas benedictiones minister ampullam crismatis sindone qua precinctus est cooperiat. eamque in dextra parte altaris. quousque *Agnus dei* cantetur: cum reverencia teneat. postea episcopus dicat alta voce *Per omnia secula seculorum*. et diaconus qui evangelium legerit: dicat *Humiliate vos ad benedictionem*. Deinde sequatur benedictio super populum. Post benedictionem datam: dicat episcopus *Pax domini* (recte *Et pax eius?*). tunc cantor incipiat *Agnus dei*. et deferatur vas crismatis a predicto ministro episcopo deosculandum et postea in loco pacis in choro deferatur eo ordine quo chorus solet thurificari. postea inchoet cantor communionem. et ita servicium debito modo compleatur.

115.1 De modo ^{et}²⁸ causa veneracionis et processionis (*recte De modo et processionis causa veneracionis?*).

Sunt preterea quedam processiones in ecclesia Sarum constitute causa veneracionis ad suscipiendum regem. Archiepiscopum vel proprium episcopum ecclesie Sarum vel Legatum quod eodem modo et habitu ordinetur processio sicut in duplici festo. procedat autem per medium chori et ecclesie et per ostium ecclesie australe exeat usque ad locum destinatum incedat. ibique personam suscipiendam in processione due excellenciores persone in redeundo suscipiant. et eadem via qua accesserant: usque ad gradum altaris adducant. quia (*recte qua?*) processione ibi adorandum prostrata: sacerdos excellencior super eum oracionem dicat.

116.1 De processione ad hominem mortuum suscipiendum.

Si vero mortuus homo sit suscipiendus in ecclesia Sarum. eodem modo ordinetur processio et incedat quo ut supra contra regem vel archiepiscopum. in alio tamen habitu quo prius. ita quod sacerdos in hac processione et ministri eius in albis incedant. et ceteri ministri altaris. chorus autem in capis nigris. Et cum ad locum destinatum venerit processio: cadaver ipsum sacerdos aqua benedicta aspergat. deinde thurificet(.) postea vero in ecclesiam redeant. Et si canonicus fuerit cuius corpus deferatur: in choro deferetur. Sin autem: in ecclesia extra chorum dicta oracione. derelinquatur.

117.1 De modo exequendi officium in exequiis mortuorum.

In vigiliis mortuorum absente corpore trium leccionum extra tempus paschale ad vespervas ad *Placebo* prima antiphona super psalmos sufficit que in superiore gradu incipiatur. versiculus ante *Magnificat* ab uno clerico de .ij.^a forma dicitur. antiphona super *Magnificat* in superiore gradu inchoetur. Item antiphona super *Benedictus* ad

²⁸ This insertion appears to have been made by the original scribe.

Dirige. psalmi quoque post *Magnificat* et *Benedictus* in superiore gradu inchoentur. oraciones dicuntur a sacerdote habitu nec loco mutato sed ad altare converso vel prostrato. Ad *Dirige* hec sola sufficit antiphona *Dirige*. versiculus *Complaceat tibi domine ut eruas me*. In laudibus hec sola sufficit antiphona *Exultabunt*. que et antiphona *Dirige* in superiore gradu inchoentur. et ad *Dirige* ix. psalmi dicuntur. secundum ordinem nocturnorum. et versiculus ut ad primas vespervas in .ij^a. forma dicitur. Similiter lecciones in .ij^a. forma legantur. Responsoria ab eisdem lectoribus cantentur. loco nec habitu mutato. In prostracione tenentur esse clerici dum oracio dominicalis dicitur ante lecciones. Et dicto a sacerdote *Et ne nos*. et a choro *Sed libera nos*: incipiat lector leccionem et omnes surgant et sedeant in stallis suis. Post *Benedictus* quoque eodem modo servetur ordo quo post *Magnificat* ad *Placebo*. Sciendum autem quod nunquam fiant prostraciones in vigiliis mortuorum in paschali tempore nec in aliquo festo .iij. leccionum vel .ix. leccionum nec in commemoracionibus beate Marie virginis nec in octavis nec infra octavas sanctorum. In vigiliis vero simplicibus .ix. leccionum prima antiphona ad *Placebo* in superiore gradu inchoetur. cetera antiphone in prima forma discurrant. exceptis antiphona super *Magnificat* et prima antiphona super psalmos ad *Dirige* et prima antiphona super psalmos in laudibus et antiphona super *Benedictus* que in superiore gradu discurrant. Tres prime lecciones in .j^a. forma legantur habitu nec loco mutato. sua quoque responsoria ab eisdem lectoribus cantentur. Tres medie lecciones in .ij^a. forma cum suis responsoriis eodem modo legantur et cantentur. tres ultime lecciones in superiore gradu cum suis responsoriis eodem modo dicuntur. Ita tamen ut secundus versus ultimi responsorii in eodem gradu ex opposito dicitur. Tercius versus similiter ex parte chori in eodem gradu dicitur. Cetera ut predictum est sunt exequenda. Iste modus servicii mortuorum locum habet in omni anniversario et trigintali. post primum diem trigintalis(.) in anniversariis tamen simplicium canonicorum ultimum responsorium a duobus de superiore gradu dicatur ad gradum chori habitu non mutato. cum suis tribus versibus. In primo quoque trigintali simplicis canonici eodem modo ultimum responsorium cantetur. sed tamen post ultimum versum responsorii ab ipsis cantoribus idem responsorium repetatur et a choro percantetur. preterea .vj^a. leccio in superiore gradu cum suo responsorio dicitur. In anniversariis Archidiaconi vel Subdecani vel Succentoris idem modus servicii fiat sicut in prima die trigintalis simplicis canonici. In a(n)iversariis (Cantoris.) Cancellarii. Thesaurarii. antiphone que in simplicibus vigiliis solent esse in .j^a. forma. in .ij^a. forma discurrant. cetera ut in .j^a. die trigintalis canonicorum. In anniversariis Decani similiter servitium observetur quod de ceteris personis. excepto quod .iij^a. leccio in .ij^a. forma et .vj^a. leccio cum suo responsorio. dicitur in superiore gradu. De personis vero ecclesie in episcopatu promotis in aliis ecclesiis fiat servitium in eorum anniversariis iuxta dignitatis observanciam quam ante promocionem in ecclesia Sarum habuerunt. De aliis vero episcopis omnino extraneis et pro regibus pro quibus fiat servitium: eodem modo fiat quo in anniversariis canonicorum simplicium. Sciendum tamen quod de illis solummodo fiat servitium in anniversariis qui scribuntur in martilogio. Sciendum quod in anniversariis quatuor principalium personarum ecclesie Sarum excellencior sacerdos exequitur officium. episcopus vero in anniversariis episcoporum suorum predecessorum officium exequitur. In anniversariis episcoporum ecclesie Sarum totum servitium discurret sicut in Nativitate sancti Johannis Baptiste. habitus tamen hic mutatur. in legendo et in cantando. Tabula etiam in leccionibus legendis et responsoriis cantandis disponitur sicut in predicto duplici festo. excepto quod hic nullum responsorium a tribus cantatur. nisi .ix. responsorium. executor tamen officii in oracionibus dicendis locum non mutet. Quando vero fit servitium pro corpore

presenti sed non canonico: omnes antiphone preter quinque principales in .ij^a. forma discurrant. due prime lectiones cum suis responsoriis in .j^a. forma. .iiij^a. et .iiiij^a. leccio in .ij^a. forma. v^a. leccio et deinceps in superiore gradu discurrant. singula vero responsoria a duobus ad caput corporis ad orientem conversis cantentur. Ultimum vero responsorium a tribus idemque cum repetitione cantetur. quod ab ipsis cantoribus inchoetur. Singuli versiculi a duobus pueris ibidem dicuntur. Cetera ut in illis vigiliis predictis. Si autem fuerit corpus cuiuscumque canonici ecclesie Sarum eodem modo fit servicium sicut fit in anniversariis episcoporum eiusdem loci.

118.1 De modo exequendi officium misse in ecclesia Sarum pro corpore presenti vel in trigintalibus. vel in anniversariis.

Ad missam autem quando corpus presens affuerit vel trigintale vel anniversarium cuiuscumque canonici ecclesie sarum. executor officii cum ministris suis ad altare accedat qui omnes albis induti preter sacerdotem et diaconum et subdiaconum qui sint induti tali habitu quo in predicto duplici festo. scilicet cum casula et tunica et dalmatica de serica (*recte serico*) alba. excepto quod hic tractus *Sicut cervus* vel *De profundis* alternis vicibus a .iiiij^{or}. clericis de .ij^a. forma in capis sericis sicut in prima dominica septuagesime prenotatum est. Cetera ut in ordinali scribuntur exequantur.

119.1 De ordine antiphonarum que dicuntur ad memorias sanctorum a secundis vesperis diei natalis domini usque ad vigiliam epiphanie.

In die Natalis domini ad secundas vespervas post oracionem diei et primum *Benedicamus* in ecclesia Sarum fiat processio ad altare sancti Stephani ut in ordinali scribitur. eodem modo fiat processio ad vespervas in die sancti Stephani. et in singulis diebus usque ad .vj^{a(m)}. diem Natalis domini scilicet ad primas vespervas. In primis de sancto Johanne. deinde de Innocentibus. postea de sancto Thoma. et in eundo et redeundo omnia fiant ut in ordinali notatur.

119.2 In die Natalis domini et ceteris diebus ubi non fiat processio. de sancto Stephano in eodem die ad vespervas ad memoriam antiphona *Tu principatum tenes*. In die sancti Stephani ad matutinas memoria de Nativitate. antiphona *Virgo hodie*. Eodem die ad vespervas memoria de nativitate. antiphona *Lux orta est*. postea de sancto Johanne memoria. antiphona *Valde honorandus*.

In die sancti Johannis ad matutinas memoria de nativitate. antiphona *Hodie intacta*. postea de sancto Stephano. antiphona *Sepelierunt Stephanum*. Eodem die ad vespervas memoria de nativitate. antiphona *Gaudeamus omnes*. deinde de sancto Stephano memoria. antiphona *Tu principatum tenes*. dictis vero propriis antiphonis de sancto Stephano: fiat memoria eiusdem ad vespervas et ad matutinas cum antiphonis super laudes suo ordine. Quibus dictis: ad memoriam eiusdem ad vespervas et ad matutinas dicuntur antiphone de nocturnis similiter suo ordine.

De sancto Johanne et de sancto Thoma eodem modo fiant memorie ad vespervas et ad matutinas. In die sancti Johannis ad vespervas ad memoriam de Innocentibus antiphona *Innocentes pro christo*.

Infra octavas Innocencium ad memoriam eorundem dicuntur hee antiphone. *Laverunt stolas*. antiphona *Ambulaverunt mecum*. antiphona *Cantabant sancti*. antiphona *Innocentes pro christo*. ad vespervas et ad matutinas cum repetitione earundem.

120.1 De versiculis dicendis ad predictas memorias tam ad vespervas quam ad matutinas.

De versiculis dicendis iste modus servetur tam ad vespervas quam ad matutinas.

De Nativitate ad vespervas versiculus *Verbum caro factum est*. Ad matutinas versiculus *Benedictus qui venit*.

De sancto Stephano ad vespervas versiculus *Gloria et honore*. ad matutinas versiculus *Justus germinabit*.

De sancto Johanne ad vespervas versiculus *In omnem terram*. Ad matutinas versiculus *A(n)nunciaverunt*.

De Innocentibus ad vespervas versiculus *Letamini in domino*. Ad matutinas versiculus *Mirabilis deus*.

Isti predicti versiculi non variantur ad vespervas nec ad matutinas ante diem sancti Thome martyris ad matutinas.

In die sanctorum Innocencium ad vespervas ad memoriam de sancto Thoma versiculus *Ora pro nobis beate Thoma*. Ad matutinas in die sancti Thome ad memoriam de sancto Stephano versiculus *Posuisti domine*. ad vespervas eodem die ad memoriam de sancto Stephano versiculus *Gloria et honore*.

Sexta die natalis domini ad memoriam de sancto Stephano ad matutinas versiculus *Justus germinabit*. Eodem die ad memoriam de sancto Thoma versiculus *Posuisti domine*.

Ad primas vespervas de sancto Silvestro ad memoriam de sancto Stephano versiculus *Gloria et honore*. Ad memoriam de sancto Thoma versiculus *Justus ut palma*. Ad matutinas de sancto Silvestro ad memoriam de sancto Stephano versiculus *Posuisti domine*. ad memoriam de sancto Thoma versiculus *Justus ut palma*.

In octava sancti Stephani ad memoriam de sancto Thoma ad matutinas versiculus *Posuisti domine*. Eodem die ad memoriam de sancto Thoma ad vespervas versiculus *Gloria et honore*.

Iste predictus modus et ordo versiculorum servetur ad memoriam sanctorum a secundis vespervis diei Natalis domini usque ad vigiliam Epiphanie tam ad vespervas quam ad matutinas.

121.1 De versiculis dicendis per estatem ad vespervas et ad matutinas a *Deus omnium usque ad adventum domini ad memorias de cruce et de sancta Maria et de omnibus sanctis in festis .iij. leccionum et in octavis sine regimine chori et in profestis diebus.*

De sancta cruce ad memoriam tam ad vespervas quam ad matutinas versiculus *Omnis terra adoret te deus*. a(d) memoriam de sancta Maria tam ad vespervas quam ad matutinas versiculus *Sancta dei genitrix*. vel *Post partum virgo*. Ad memoriam de omnibus sanctis ad vespervas versiculus *Letamini in domino*. ad matutinas versiculus *Mirabilis deus*. Isti duo versiculi qui dicuntur ad memoriam de omnibus sanctis non variantur nisi cum versiculus *Letamini* ad primas vespervas dicitur si vespere fiant plurimorum martyrum vel confessorum. tunc ad memoriam de omnibus sanctis ad vespervas de die dicitur versiculus *Exultent iusti*. similiter ad matutinas cum versiculus *Mirabilis deus* dicitur de die: tunc ad memoriam versiculus *Justorum anime* de omnibus sanctis dicitur.

122.1 Modus et ordo benedictionum servetur in ecclesia Sarum dominicis diebus quando de dominica agitur et in omnibus festis .ix. leccionum tam duplicium quam simplicium nisi in festis beate Marie virginis et omnium sanctorum.

Ad .j^{a(m)}. leccionem.

Alma dei patris

veniat benedictio nobis.

Benediccionem perpetua

benedicat nos pater eternus.

Ille nos benedicat

qui sine fine vivit et regnat.

Ad .ij^{a(m)}. leccionem.

Christus ad eterne.

nos ducat premia vite.

Deus dei filius

nos benedicere et adiuvere dignetur.

Virtus Christi

habitaret in cordibus nostris.

Ad .iiij^{a(m)}. leccionem.

De celo missus

doceat nos spiritus almus.

Spiritus sancti gratia

illuminet corda et corpora nostra.

Ignem sui amoris

accendat deus in cordibus nostris.

Ad .iiij^{a(m)}. leccionem.

Omnipotens dominus

sua gratia nos benedicat.

Propicius et clemens

sit nobis deus omnipotens.

Ad .v^{a(m)}. leccionem.

Christus perpetue

det nobis gaudia vite.

Ad gaudia paradisi

perducat nos misericordia christi.

Ad .vj^{a(m)}. leccionem.

Intus et exterius

purget nos spiritus almus.

Splendor lucis eterne

nos illuminet sine fine.

Ad .vij^{a(m)}. leccionem.

Evangelica leccio

sit nobis salus et proteccio.

Fons evangelii

repleat nos dogmate celi.

Evangelicis armis

muniat nos conditor orbis.

Per evangelica dicta

deleantur nostra delicta.

Ad .viiij^{a(m)}. leccionem.

Divinum auxilium

maneant semper nobiscum.

Ad .ix^{a(m)}. leccionem.

In unitate sancti spiritus

benedicat nos pater et filius.

A festo sancte trinitatis usque ad adventum domini in dominicis diebus quando de dominica agitur ad .ix. leccionem.

In caritate perfecta

confirmet nos trinitas sancta.

Sunt etiam quedam festa .ix. leccionum in quibus ad matutinas expositio evangelii secundum usum Sarum non habetur. videlicet.

Festa²⁹ sanctorum

Nicholai episcopi et confessoris.

Lucie virginis.

Thome apostoli.

Fabiani et Sebastiani.

Agnetis virginis.

Vincencii martyris.

Agathe virginis.

Gregorii pape.

Cuthberti episcopi.

Benedicti abbatis.

Aldelmi episcopi.

Barnabe apostoli.

Albani protomartyris Anglie.

Translacio sancti Thome martyris.

Margarete virginis.

Invencio sancti Stephani.

Bartholomei apostoli.

Egidii abbatis.

Exaltacionis sancte crucis.

Edithe virginis.

Mauricii cum sociis suis.

Dyonisii cum sociis suis.

Dedicacionis Michaelis in monte tumba.

Martini episcopi.

Machuti episcopi.

Aedmundi archiepiscopi.

Cecilie virginis.

Katerine virginis.

et in talibus festis benedictio ad .vij^{a(m)}. leccionem.

Creator omnium rerum

benedicat nos hic et in evum.

Ad .vij^{a(m)}. leccionem.

Divinum auxilium.

Ad .ix^{a(m)}. leccionem una ex istis.

In unitate sancti spiritus.

Ad societatem civium supernorum

²⁹ This word has a coloured initial.

perducat nos rex angelorum.

et ista ultima benedictio dicitur in festis sanctorum tantum. In paschali tempore quando chorus regitur et expositio evangelii habeatur: ad .j^{a(m)}. leccionem una ex istis dicitur.

Evangelica leccio.

Fons evangelii.

Evangelicis armis.

Per evangelica dicta.

Ad .ij^{a(m)}. leccionem.

Divinum auxilium.

Ad .iij^{a(m)}. leccionem.

Ad societatem civium supernorum.

In unitate sancti spiritus.

Ille nos benedicat.

Creator omnium rerum.

In omnibus festis .iij. leccionum sine regimine chori et in profestis diebus nisi in commemoracionibus beate Marie virginis ad .j^{a(m)}. leccionum una ex istis dicitur.

Alma dei patris.

Benediccionem perpetua.

Omnipotens dominus.

Propicius et clemens.

Iste ultime benedicciones dicuntur in festis cum regimine chori paschalis temporis quando expositio evangelii non habetur ad .j^{a(m)}. leccionem. Item hee benedicciones sequentes in feriis paschalis temporis ad .j^{a(m)}. leccionem dicuntur scilicet una ex istis.

Deus misereatur nostri

et det nobis pacem.

Inmensa dei pietas

nos sine fine custodiat.

Ad .ij^{a(m)}. leccionem una ex istis.

Ad gaudia paradisi.

Deus dei filius.

Christus ad eterne.

Virtus christi.

Ad .iij^{a(m)}. leccionem una ex istis.

In unitate sancti spiritus.

Splendor lucis eterne.

Ille nos benedicat.

In festivitate omnium sanctorum dicantur hee benedicciones.

In caritate perfecta

confirmet nos trinitas sancta.

Per intercessionem sue matris:

benedicat nos filius dei patris.

Ad societatem civium supernorum:

perducat nos rex angelorum.

Patriarcharum merita:

nos ducant ad regna celestia.

Apostolorum intercessio:

iungat nos angelorum consorcio.

Martyrum constancia:

nos ducat ad celi gaudia.

Sancti evangelii leccio:

sit nobis salus et proteccio.

Chorus sanctarum virginum:

intercedat pro nobis ad dominum.

Sanctorum meritis

mereamur gaudia lucis.

In festis beate Marie virginis.

Alma virgo virginum:

intercede pro nobis ad dominum.

\Christus Marie filius

sit nobis clemens et propicius(.)

Sancta dei genitrix

sit nobis auxiliatrix(.)

Sancte Marie merita

nos ducant ad regna celestia(.)

Que peperit christum

pro nobis postulet ipsum(.)

Stella Maria maris

*succurre piissima nobis(.)*³⁰

<... Per> Marie suffragia

prosit nobis leccio evangelica.

Divina solacia

impetret nobis virgo Maria.

Ad consorcia angelorum

perducat nos regina celorum.

In commemoracione eiusdem.

Intercede pia

pro nobis virgo Maria.

Stella Maria maris

nos protege nos tuearis.

O mundi regina

da nobis celi minima.

Et semper dimissa voce dicantur.

³⁰ This passage was written by a later hand (s. xv?) in space created by the erasure of eight lines of text in the original hand.

123.1 **De modo dicendi *Deus in adiutorium* ad vespervas et ad alias horas.**

=*Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuvandam me festina. Gloria patri et filio et spiritui sancto. Sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum amen. alleluya. Laus tibi domine rex eterne glorie.*

123.2 **De modo faciendi finem in leccionibus legendis ante epistolam ad missam. et in tribus noctibus ante pascha et in crastino omnium sanctorum et in vigilia mortuorum quando corpus affuerit et in trigintalibus et in anniversariis inc(h)oandis exequiis mortuorum lecciones sic finiantur.**

=*Ecce nunc in pulvere dormio: et si mane me quesieris non subsistam.*

123.3 **Et quandocumque *Kyrie* dicitur ad servicium mortuorum: dicitur tali cantu.**

=*Kyrieleyson. Christeleyson. Kyrieleyson.*

123.4 **Item de modo dicendi *Per dominum* post oraciones ad vespervas et ad ma<tutinas et ad alias horas>.**

=*Per dominum nostrum ihesum christum filium tuum qui tecum vivit et regnat in unitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum amen. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.*

Ad completorium et ad alias horas diei et in vigiliis defunctorum et ad missam hoc modo dicitur (.)

=*Per dominum nostrum ihesum christum filium tuum qui tecum vivit et regnat. in unitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum amen. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Benedicamus domino.*

123.5 **De modo dicendi capitula.**

=*Tu in nobis es domine et nomen sanctum tuum invocatum est super nos ne derelinquas nos domine deus noster.*

123.6 **Sciendum quod *Hostias et preces* nunquam dicitur ad missam nisi quando corpus fuerit presens. vel in trigintalibus vel in anniversariis.**

123.7 In dominicis diebus per annum ante missam processio fiat et preces dicuntur laicis. Et si aliqua festa vel festum debent teneri in aliqua ebdomada vel ieunium pronunciari: sacerdos ipse pronunciet. et si sententia data esse debet: preces et huiusmodi sententia fiant ante missam. et non post evangelium sicut agunt indiscreti quasi corrumpentes missam.

123.8 **De modo legendi leccionem in secunda leccione diei pasche de expositione Gregorii pape. *Angelus dixit ad mulierem.***

=*Sed ite dicite discipulis eius et Petro: quia precedet vos in Galileam. Querendum nobis est cur nominatis discipulis Petrus designatur ex nomine. Sed si hunc angelus non exprimeret nominatim. quia magistrum negaverat: venire inter discipulos non auderet. Tu autem domine miserere nostri.*

123.9 **De versiculis dicendis.** =*Resurrexit dominus. R^o. Sicut dixit vobis, alleluia.*³¹ **Ita versiculus *Ipse invocavit me.* et versiculus *Notum fecit dominus.* dicuntur et respondeantur. In natali et in paschali tempore versiculi post responsoria ad horas respondeantur cum *Alleluya* preter ad nonam et ad primam qui dicuntur sine *Alleluya*.**

123.10 **In die pasche ad vespervas procedant ad fontes cum oleo et crismate ordinata processione cum cruce et ceroferrariis et thuribulo. deinde oleum et crisma a duobus diaconis de .ij^a. forma deferatur qui induti sint albis et primum *Alleluya* incipiant rectores chori. deinde chorus ex parte Decani primum versum psalmi totum dicant (*recte dicat*) cum *Alleluya*. Deinde chorus ex parte cantoris totum alium versum psalmi cum *Alleluya* canant (*recte canat*). et sic alternatim totum psalmum canant et in fine psalmi tota antiphona a toto choro cantetur.**

³¹ The space above the text of this response is ruled for music, but no notation was provided.

=*Alleluya. Laudate*³² *pueri dominum laudate nomen domini. alleluya. Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc et usque in seculum. alleluya.*

et sic totus psalmus cantetur. Deinde eundo ad crucem dicitur antiphona et psalmus cantetur et semper post unumquemque versum in prima parte in qua dicitur versus dicitur *Alleluya*.

=*Alleluya*.³³ *In*³⁴ *exitu Israel de Egypto domus Jacob de populo barbaro alleluya. Facta*³⁵ *est Judea sanctificacio eius Israel potestas eius. alleluya.*

et sic dicatur totus psalmus cum *Alleluya* ut supradictum est.

123.11 De *Benedicamus* quando et quomodo debent dici. Sciendum quod omnibus dominicis simplicibus et feriis et festis .ix. leccionum simplicium quando Invitatorium a tribus non dicitur et in festis .iij. leccionum per totum annum dicitur in ecclesia Sarum tam ad vespervas quam ad matutinas.

=*Benedicamus domino*.

In festis vero duplicibus et in festis quando Invitatorium a tribus canitur: dicitur aliquod proprium *Benedicamus* de historia festi de quo agitur. vel aliquod aliud quod festo conveniat. In paschali vero tempore quando duo *Benedicamus* dicuntur. in talibus vero festis cum *Alleluya* dicuntur. Ultimum semper cum hoc cantu.

=*Benedicamus domino alleluya*.

A die vero Pasche usque in crastinum octavarum: dicitur utrumque *Benedicamus* cum *Alleluya* ad utrasque vespervas et ad matutinas. Similiter fit in ebdomada Pentecostes et in festis supradictis. Dominicis autem huius temporis et aliis feriis et festis ut dictum est prius dicatur.

=*Benedicamus domino*.

Sciendum vero est quod in die Natalis domini dicitur semper *Benedicamus* dupliciter et .iij.^{or} diebus sequentibus. et in die Circumcisionis post memoriam de octavis et in Annunciacione beate Marie quando post Pascha celebratur. et in Invencionem sancte crucis. et in die Ascensionis ad secundas vespervas quando Invencio sancte crucis in crastino celebratur et semper cum tali cantu

=*Benedicamus domino*.

Et in tempore paschali cum *Alleluya*. In festis vero sancti Michaelis et sancti Andree infra Adventum et in A(n)nunciacione dominica infra quadragesimam simpliciter dicitur. secundum quod et dicitur ultimum in festis quando Invitatorium a tribus canitur nisi in paschali tempore et eciam tunc dicitur simpliciter post memorias sed cum alio cantu et *Alleluya* ut supradictum est.

123.12 Quod si in die Pasche ad fontes eundum non est ut in locis ubi fontes non habentur. tunc post primam collectam dicto *Benedicamus*: incipiatur in sinistro choro antiphona *Alleluya* cum psalmo *Laudate pueri* ut alibi dictum est. et post unumquemque versum repetatur primum *Alleluya* ut supra. et post psalmum et *Gloria patri* repetatur tota antiphona. Deinde dicat sacerdos versiculus *Surrexit dominus de sepulcro* cum oracione debet dici ad fontes. Deinde procedant ante crucifixum et inchoetur in dextro choro antiphona *Alleluya* ut supra. psalmus *In exitu Israel*. et sic dicatur totus psalmus ut supra cum *Alleluya*. post psalmum dicat sacerdos versiculus *Dicite in nacionibus. oracio Deus qui pro nobis filium tuum*. In redeundo de sancta Maria aliqua solempnis antiphona dicatur ut supra dictum est et sic vespere finiantur. Quod si processio non sit facienda ut in capella et alibi ubi crucifixus non habetur. tunc omnia fiant ut dictum est. excepto quod non dicitur antiphona de sancta Maria

³² This word has a decorated initial.

³³ This word has a decorated initial.

³⁴ This word has a decorated initial.

³⁵ This word has a decorated initial.

nec oracio eo quod non fit processio.